

F. MONFORT

A SZERETET HITE

A SZERETET HITE

FRANÇOIS MONFORT

A SZERETET HITE

KATEKEZIS AZ EVANGÉLIUM ALAPJÁN

BÉCS, 1979

Az eredeti mű címe és kiadója:
LA BONNE NOUVELLE DE L'AMOUR
Une Catéchèse selon l'Évangile
Éditions Fleurus, Paris, 1973

Egyházi jóváhagyással
Fordította: *Keszei István*
Fedőlapterv: *Agnes Falkner*

Copyright 1978 by Opus Mystici Corporis Verlag
(in Verbindung mit dem Österreichischen Pastoralinstitut)
A-1090 Wien, Boltzmanngasse 14. – Verlags-Nr.: 328.
Druck: Novographic, 1238 Wien.

TARTALOM

A kiadó előszava	6
1. Örömhír: a szeretet lehetséges	9
2. Az isteni kinyilatkoztatás: a szeretet	14
3. Emberi hivatásunk: mi legyünk maga a szeretet . .	17
4. A szeretetre „nem”-et is mondhatunk	22
5. Jézus Krisztus: a szeretet szövetsége	26
6. Krisztus a szeretet megmentője	29
7. Ha szeretetem nincs, semmi vagyok.	35
8. Szegénnyé lenni, hogy szerethessünk.	41
9. A hit: a szeretet szövetsége	47
10. A szeretet kapcsolatteremtő ereje az imádság . . .	53
11. A szeretet élete: a példabeszédek tükrében	59
12. „Nincs nagyobb szeretet...”	
A krisztusi húsvét	65
13. Szeretetközösség: az egyház.	70
14. A szeretet jelei: a szentségek	75
15. Elkötelezettség a szeretetre: a keresztség és a bérmlás	80
16. Kiengesztelődés a szeretetben: a bűnbánat szentsége	87
17. A szeretet találkozója: az Eukarisztia.	95
18. A szeretet szolgálatában: a pap.	101
19. A szeretet tanúi: a házasság	109
20. A szeretet legyőzi a halált	115

ELŐJÁRÓBA

E könyv megjelenéséhez több oldalról elhangzott, figyelemreméltó igény adott indítást: biblikus szellemű katekézisre volna szükség! Ebben az irányban már évekkel ezelőtt megtettük az első lépést J.Cl. Barreau „Örömhír”-ének kiadásával. Ennél valamivel részletesebb mű kiadását várják. Így akadtunk rá François Monfortnak, a párizsi kateketikai központ egyik irányító személyiségének könyvére, amely egy „Új találkozó az Evangéliummal” című sorozatban jelent meg (1973) és Franciaországban igen elismerő fogadtatásra talált.

Az eredeti műhöz François Varillon, ismert jezsuita teológus – akit papi olvasóink „A nagy lehetőség” c. kiadványunkból szintén ismernek – írt kísérő sorokat. Idézzük főbb gondolatait, amelyek rávilágítanak a mű értékére.

„Hogyan ne bizalmatlankodnánk egy olyan könyvvel szemben, amelynek tartalomjegyzéke minden sorában a „szeretet” szót olvassuk? Bár ez a szó a keresztény hit síkján a legszükségesebb, ugyanakkor a legveszélyesebb is. Mert ha elkoptatjuk, az a veszély, hogy értékét veszíti...” De a könyv elolvasása után Varillon atya, – miközben szándékosan elvonatkozott az általa ismert szerző személyétől – arra a meggyőződésre jut, hogy mint ő, az olvasók is a szerzőn keresztül „ráismernek arra, akit oly nagy igyekezettel törekszik bemutatni: Jézus Krisztus Isténére.”

„Nincs többé ok a bizalmatlanságra. Nem fontos, hogy a szeretet a legveszélyesebb szó, ha rá tudunk világítani, hogy a szeretet a legszükségesebb. Mert hiábavaló fáradság más úton keresni a hittitkok értelmét, mint a szeretetén. Isten a Szeretet. A hit is szeretet: a szeretet föltétele, a szeretet következménye – és meg is véd a szeretet illúzióival szemben. Bárkinek módjában van, hogy elutasítsa hitet. De legalább homályos körvonalaiban tudnia kellene, hogy mi is az, amit a keresztény hívők hisznek. Hiszen – sajnos! – sokaknak a legcsekélyebb fogalmuk sincs róla. Egy részük ugyanis elvész a felszínesség világában, másoknak pedig – és ez a nagy többség – nincs módjuk behatóan tájékozódni, ami indokolt, ha a dolgok lényegéről van szó. Szerzőnk könyve kiváltságos helye lehetne a tájékozódásnak, akár azok számára, akik közvetlenül belőle merítve bogozhatják a hit értelmét, akár a fiatalok számára, akiknek a szülők és nevelők – miután olvasták és átgondolták – értelmesen és rokonszenvesen közvetíthetik gondolatait.”

Végül Varillon azt hangsúlyozza, hogy e mű legnagyobb értéke: egyszerűsége, amellyel az Evangélium gondolatait szinte „betűzgeti”. „A gyermek betűzget, de amikor Istenről van szó, a tanár is gyermek. Nem jótalanul nevezem az egyszerűséget betűzgetésnek. Mert mellőzni a kísérő magyarázatokat, amelyek kiszínezéssel bővítve gyakran az eredeti értelmet hamisítják meg, mélységes tiszteletet kíván meg az Irással szemben, amelynek értelmét csak úgy sajátíthatjuk el, ha beleegyezésünket adjuk, akkor is, ha nem a mi gondolatunkkal egyezik. Az ékesszólás – ritka kivétellel – banálissá válik, az egyszerűség nem, kivéve ha leegyszerűsítő silányul. Atya, – ezzel fejezi be kísérősorait Varillon – Ön sem ékesszóló, sem leegyszerűsítő, ezért elkerüli a banalitást! Könyvének széleskörű olvasóközönséget és hosszú életet kívánok!”

E kísérősorok talán kedvet ébresztenek könyvünk elolvasására. A magunk részéről – ismerve a katechetikai művek iránti széleskörű igényt hazánkban – még két lehetséges, de téves várakozástól szeretnénk eleve óvni, és ugyanakkor egy nálunk gyakran adódó lehetőségre rámutatni: Gyermekek hitoktatásához aligha kínálkozik e könyv közvetlenül felhasználható segédeszközül. Legfőljebb, mint a fent idézett sorok hangsúlyozzák: alapos, elmélkedő olvasás alapján. De csalódni fog az is, aki hitigazságaink teljes rendszerét keresi benne kimerítő részletességgel. E könyv lényegmutató írás. Ezért inkább a lényeg iránt érdeklődő felnőttek világában számíthat hálás olvasókra.

A legfogékonyabb olvasókat pedig olyan ifjú pároknak körében reméljük, akikben elevenen él a szeretet dinamizmusa. Hányan vannak, akik esküvőre jelentkezve, nagy hitbeli tájékoztatlanyságot árulnak el! Számukra a „szeretet” szó a „Szézáám, nyílj meg!” varázsigéje lehet... Lelki szemeink előtt elvonulnak az ifjú párok, a magunk és papi s nevelői kortársaink szellemi unokáinak nemzedéke, híveinknek és tanítványainknak házasságra készülő vagy ifjú házas gyermekei. Szeretettel ajánljuk elsősorban nekik, a Lélek megvilágosító kegyelmében bízva, könyvünket.

A KIADÓ

János elfogatása után Jézus Galileába ment, s ott hirdette az Isten evangéliumát: „Beteljesedett az idő, és már közel van az Isten országa. Tartsatok bűnbánatot, és higgyetek az evangéliumban.” (Mk 1, 14-15)

Örömhír: a szeretet lehetséges

„Örömhírt hozok nektek.”

Ezekre a szavakra megnyílik a lelkünk, szívünk kész a befogadásukra, egész lényünk felajzva feszül az üzenet felé, amely egy ismeretlen boldogság ígérete. A rossz hírek megdöbbennek, megbénítanak. A jó hírek felvidámítanak, az életet is szinte dalra fakasztják.

Egy örömhír: és tüstént eltűnik a félelem és a szorongás, és rügyként kipattan a lappangó reménység, legmélyebb vágyunk, amelyben már hinni se mertünk.

Az örömhír a fényesség, a forrás, az öröm.

„Örömhírt hozok nektek.”

De vajon van-e még újság, ami igazán új lehet a mi hírközlési eszközöktől behálózott századunkban? Van-e még újság, ami újat mondhat elfásult szívünk és eszünk számára? Van-e még valami érdemes tudnivaló, aminek elég súlya van ahhoz, hogy mindent megkérdőjelezzen?

Örömhír. Ki emlékszik közülünk, hogy az Evangélium örömhírt jelent, az Isten országáét, vagyis a szeretet uralmát, amit a kereszténység hirdet? Vajon valójában a szeretet uralkodik a világban, ahol a szemünk láttára burjánzik az erőszak, az igazságtalanság és a gyűlölet? Vajon várta-e társadalmunk ezt az üzenetet, ahol a haszon az úr? Pusztá életbenmaradásunkért verekszünk, vagy hogy még tovább halmozzuk, amit birtokolunk. Örökön több élvezetet, több összkomfortot keresünk.

Eközben a hiányról árulkodó repedések egyre számosabbak, és önmagukért beszélnek. A fejlődéssel együtt a társadalmi követelések, a kontesztálás, az irigy gyűlölködés is növekednek. A fiatalok, a világ reménységének a hordozói, egymást vallatják-faggatják, és haboznak, hogy egyáltalán belépjenek-e ebbe a társadalomba. Néhányan mesterséges paradicsomokba menekülnek. Mások kisajátítanak egy istenképet, amit kényükre-kedvükre eltorzítanak. Mégis vannak, akik felfedezik az utat, amely egy

nagyobb igényeket támasztó, tisztább kereszténység felé vezet. Igaz-e vajon ezután, hogy az igazi szeretet nem érdekel senkit? Igaz-e, hogy nincs örömhír, amit megélni és hirdetni érdemes?

Az emberi szív legmélyebb rejtekén már morajlik egy új világ várása, ahol van igazság, testvériség, világosság, ahol „nem lesz gyász, jajgatás, fájdalom” (Jel 21, 4), s ahol megszabadulunk a rossz ősi uralmától.

Ezek után hogyan ne lenne megindító a váratlan mondat: „Az Isten országa köztetek van.” Miért ne tennénk fel egymásnak a kérdést: Vajon olyan állítással állunk-e szemben, amit cáfol a történelem, vagy pedig amit reménységünk szilárdan megalapoz?

Minden gyalázat ellenére, amivel kora elhalmozta, minden ellentmondás ellenére, amivel útján találkozott, a Názáreti Jézus nem szűnt meg hirdetni ezt az örömhírt, amit az emberi szív megsejt, anélkül, hogy be merné vallani magának, s amit, íme, az Isten eljött megvalósítani. Ez egy csipetnyi kovász a hatalmas emberi masszában. Parányi vetőmag, amely csak látszólag veszett el a hatalmas földi szántásban. És mégis, kétezer év óta, nemzedékről-nemzedékre, az emberek hitték, hogy Isten országát meg lehet teremteni a világban. Azért éltek, hogy tanúbizonyságot tegyenek róla. Meghaltak, hogy országa megvalósuljon.

Az Isten országát, ezt az emberi szívben sokáig csak bujkáló reménységet, Jézus, eljöveteleivel megvalósította. Ő az örömhír. Mikor Keresztelő szent János követői megkérdezik tőle, hogy valójában Ő-e az Isten küldötte, csak ezt válaszolja: „Menjetek és adjátok tudtul Jánosnak, amit hallotok és láttok: Vakok látnak, sánták járnak, leprások megtisztulnak, süketek hallanak, halottak feltámadnak, a szegényeknek pedig hirdetik az evangéliumot”, vagyis az örömhírt (Mt 11, 4-5). Izajás prófétát idézve határozottan állítja, hogy eljött az Isten országa.

Ez a Krisztus által alapított ország nem a világ elítélése, hanem csak a világban uralkodó rossz kárhoztatása, harc a rossz minden fajtája ellen.

Az emberiség eredete óta tapasztalja a rossz, az erő-

szak, az igazságtalanság, a halál uralmát. Az aprószentek lemészárlása nem Heródes idejében kezdődött, és nem fejeződött be Bangla Deshben vagy Vietnamban. Századokon keresztül folytatódik az idők végezetéig. A halál, amely mindent megfoszt varázslatától, kikerülhetetlen kudarc, minden erőfeszítésünket nevetségessé tesz. Jön a betegség, a végső csőd előfutára.

Jézus nem hajolt meg a betegség és halál hatalma előtt. A nagy számú gyógyulás, amit az Evangélium elénk tár, néha feszélyez bennünket. Ha a mi korunkban élne Krisztus, talán más módon adná tudtunkra, hogy küzdeni akar a betegségek ellen. De betegségekkel szembeszegülő akarata mégis megmarad. Az Evangélium minden lapján szembeszökő, épp úgy, mint a halál visszautasítása. Nemcsak a sajátjáé, („Atyám, ha lehetséges, múltjék el tőlem ez a pohár”) hanem a másoké is. A megtestesült Isten, az élet ura nem nyugodhat bele egy barát halálába, nem fogadja el egy tizenkétéves kislány vagy egy özvegyasszony egyetlen fiának a halálát sem. Néhány halál ellen tiltakozó tette az élet diadalának a prófétai közhírré tétele. Isten az életet akarja. A betegség és a halál ellen viaskodó ember az Isten országáért harcol.

De a fizikai romlason és a testi halálon kívül másféle halálok is léteznek. A bűn nehézségi ereje minden emberi lényre mélyen rányomja bélyegét. „Nem a jót teszem, amit akarok, hanem a rosszat teszem, amit nem akarok.” (Róm 7, 19) Tulajdon erőnkre hagyatkozva ismerjük ezt a fájdalmas élményt: önmagunk megcsonkítását. De Jézus nem hajolt meg a bűn hatalma előtt sem. Minden formájában leleplezte. Több ízben szembeszállt a keményszívűséggel. Elszántan üldözte a képmutatást, életét tette fel erre a harcra. Mindazonáltal, ha nem is fogadta el a bűnt, nem ítélte el sohasem a bűnöst.

Mondanunk se kell, hogy szeretettel fogadta, akik beismerték bűnösségüket, visszahelyezte őket eredeti méltóságukba. Emberi megbocsátásainkban van mindig valami leereszkedés. (Hajlamosak vagyunk felejteni). Krisztus nem hajol le fölényesen a bűnösre, őt igazi: az Isten fiának az állapotában látja. Gondviselő tekintete visszaadja neki

eredeti méltóságát, s megengedi, hogy újra nekivágjon az életnek. Az Isten országa nem a bűnös eltaposására épül. Rejtett ereje a megújódás képessége, az önmagunkkal való megbékélésre buzdító állandó felhívás. Azokkal is meg kell békülnünk, akiket bűneink megsebeztek.

Az Isten országa küzdelem. Kitárulkozás is. Kitárulkozás mások felé, különös előszeretettel a szegények, a kifosztottak, a megalázottak felé, vagyis azok felé, akik tulajdon erejükből nem tudják magukat elfogadtatni. Mindnyájunknak égető szüksége, hogy mások elfogadjanak. Hogy igazán létezzünk, szükséges, hogy környezetünk tisztelje bennünk az emberi személyt. Minden társadalmi kapcsolat ezen a lényeges törvényen alapul. És mégis a legtöbb embert „nem ismerik fel”. Mivel nincs pénzük, intelligenciájuk, egészségük, mivel nem iskolázottak, vagy egyszerűen nincsenek összeköttetések, szegényen tengődnek és rosszul illeszkednek be az emberi társadalom rendjébe. De az Isten országában ők a kiváltságosok: „Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek Országa” (Mt 5, 3). Mert ami a hatalmat és a sikert biztosítja földi államunkban, gyakran csak akadály Isten égi városában. A gazdagság minden formája kockázatos, mert önteltséghez, begubózáshoz, önzéshez vezet. Lelki szegénynek kell lennünk, várakozásban és örök készenlétben kell élnünk, hogy felépülhessen bennünk az Isten országa.

Ki kell tárulkoznia mások felé, aki ennek az Országnak a polgára. A lelki szegénység és a szeretet ugyanannak a valóságnak a két arculata. A szeretet paradoxona, hogy adakozásunk gesztusával nem akadályozhatjuk meg, hogy egész lényünk ne forduljon várakozva és fogékonyan másik embertársunk felé, akitől mi is várjuk az ajándékozó gesztust.

Jézus Krisztus a rossz minden formája ellen felvette a harcot. Mindhalálig küzdött az emberi méltóságért. Kiadta egyetlen parancsát: a szeretetét. Az örömhír, amit eljött hirdetni: hogy minden ember ugyanannak az égi Atyának a fia. Arra vagyunk hivatva, hogy egymás testvérei legyünk.

Mindaz, ami megszilárdítja ezt a testvériséget, megnyitja az Isten országát. Mindaz, ami az embereket egymással szembeállítja, csak rombolja. Hála Krisztus halálának és feltámadásának, Isten országa kicsírázott, és akkor borul mindörökre virágba, ha mindnyájan egyesülünk az egyetlen Úrban.

Az isteni kinyilatkoztatás: a szeretet

A kereszténység az Isten országának az örömhírét ajánlja a világnak. De ki is ez az Isten? Ebben a kérdésben távolról sem értünk egyet. Sokan csak azért utasítják vissza, azért nem hisznek benne, azért távolodnak el tőle, mert nem találkoztak „Ábrahám, Izsák, Jákob Istenével, Jézus Krisztus Istenével.”

Amióta világ a világ, az emberiség összhangban akar élni mindazokkal az erőkkkel, amelyek őt felülmúlják és nyugtalanítják. Innen csak egy ugrás, hogy megszemélyesítsük ezeket a rejtélyes erőket. A természetvallások istenhitét a primitív ember félelme, haladnitőrekvése és a természet titkait fürkésző kíváncsisága szülte.

Az Istenről alkotott fogalmaink egyre világosabbak lettek. Az akkori emberi felfogás szerint Isten a világmindenség rendezője, legfelsőbb lény, a teremtés záróköve, aki kívül van az idő keretein, s aki végtelenül tökéletes, „minden dolgok ura és teremtője”. Ez az Isten megközelíthetetlen, kifürkészhetetlen, elérhetetlen messzeségben lebeg felettünk. Már a nagysága is megtiltja, hogy érintkezzünk vele.

Mennyire más a Biblia Istene, aki lassacskán mégis fellebentette előttünk arcáról a fátyolt! Lassan, mert ez az emberi tapasztalás módja, és ennek megfelelően fokozatosan akarta előttünk magát kinyilatkoztatni.

Mikor a pogányság korában először megjelent Isten Ábrahámnak, úgy jelent meg, mint aki tőlünk Egészen Más. Az Isten fogalmát definiáló héber szót körülbelül úgy fordíthatnánk, hogy „Az, aki Mindenekfölöttvaló”, aki fölötte van a teremtet világmindenségnek, a napnak, a villámoknak és a csillagoknak. De erről az Egészen Másról kiderül, hogy közel van hozzánk, hogy szövetséget ohajt velünk kötni. Meghallgatja imáinkat, és részt akar venni a veszélyes emberi kalandban. És fokozatosan, anélkül, hogy szemmeláthatóan megjelent volna, atyának mutat-

kozik és jegyesnek, aki igényes és gyöngéd. Teremtőmé-nyével olyan kapcsolatba lép, amelynek mértéke megha-ladja emberi elképzeléseinket. Isten elképeszt bennünket, mert nem tudjuk emberi tapasztalataink keretei közé szo-rítani. Isten túl van minden emberi megismerésen, mégis választ ad legmerészebb álmainkra. Micsoda örvénylően kaotikus az emberiséggel kötött első szövetségének a tör-ténete! Tele van ez a kor elbukásainkkal, bűnbeeséseink-vel. Isten erőnek erejével le akarja győzni az emberi tehe-tetlenség nehézségi erejét. Ez a kor a lankadatlanul mun-kálkodó Isten és az ingatag ember szövetségének a törté-nelme.

És váratlanul megjelenik Jézus Krisztus. Az emberség teljében – de híjával a bűnnek. Egész életstílusával meg-erősíti, hogy benne az Isten emberi arcot öltött. Ő a meg-testesült Isten, Emmanuel: „Velünk az Isten”. Rajta ke-resztül találkozhatunk azzal az Istennel, akit már szeretni kezdtünk.

Ő nemcsak gyengéd, megbocsátó, gondoskodó Atyánk mindazzal a kimeríthetetlen tartalommal, amit ez a szó magában rejt. Ráadásul ő a Szeretet, és neki köszönhetjük, hogy ez a szó, amely emberi élményeink centrumába ke-rült, soha nem sejtett távlatot nyer. Már távol vagyunk a „bölcsek és tudósok Istenétől”, a végtelenül tökéletes, örökkévaló, mindenható Istentől. Váratlanul felfedezzük, hogy az Isten egyszerű, szolgál nekünk, és szegény. Végte-lenül tiszteli az embert. Ez az Isten csupa szeretet: odaa-dás és kitárulkozás mások felé. Így szól hozzánk Jézus Krisztus: „Aki engem lát, látja az Atyát”. Őbenne olyan Isten tárulkozik eléink, aki többre becsüli az alázatot az ol-csó remekléseknél, az egyszerű életet a hatalomnál. Szün-telenül felajánlja magát nekünk, de nem akarja magát ránk tukmálni. Isten létre megmossa az apostolok lábait, és meghal a kereszten. A bölcsek és írástudók visszautasítják. Fenekestől felbolygatja gondolkodásmódjukat, értékrend-jüket. Zavarba ejti őket és végül is porrá zúzza bölcsessé-güket. Jézus szabadságot és örömet kínál nekünk. Testvé-riségre, hitbeli közösségre buzdít bennünket. Az egymás megbecsülését a hatalom fölé helyezi.

Ezen egy fokon túllépve, messze túl mindenén, amit az emberi szellem valaha is képes lenne felfogni, Isten kinyilatkoztatja, hogy Ő a Háromság. Szinte bámulatos az emberbe vetett bizalma. Beavat bennünket benső életébe. Nem magányos lény, aki befalazva él végtelen magányában. Mivel ő a Szeretet, és az Élet, kapcsolat is van az egymásközt egyenlő személyek között, akik tökéletesen egyek és ugyanakkor teljesen különbözőek. Az emberi szó itt csődöt mond, csak dadogva sejteti a misztériumot.

Isten az Atya, mert a szeretet mindig teremtő, egész lényünk önátadása. Isten a Fiú is, mert a szeretet végtelen kitárulkozás mások felé. A végtelen bőkezűség elképzelhetetlen a mi mindenre fogékony hatalmas várakozásunk nélkül. Az Atya dicsőségét úgy tudja megvalósítani, ha a Fiú az Ő pontos tükörképe. Az Atya és a Fiú szétválaszthatatlanul összefonódtak. Egyikük a másik tökéletes megfelelője. Köztük magasra csap a Szeretet lángja: ez a Tűz a Szentlélek. Ez a Szeretet teljessége hatalmában személyé lényegül. Amikor két emberi lény az egymás iránti kölcsönös szerelemről beszél, csak azt fejezik ki, ami a legbensőbb és legszemélyesebb sajátjuk. De mégis, mintha különbözne tőlük. Mindig szebbnek és tisztábbnak álmodják. Gyötrődnek, hogy nem tudják elérni. Istenben nem létezik az emberi tehetetlenség. Az Atya és a Fiú intenzív, mindent elborító szeretete alkotja a harmadik személyt. Az Isten közösség, de három személy közössége, akik már olyan fokon szeretik egymást, hogy meg tudják valósítani a Szeretet elérhetetlen eszményét: a teljes egységet.

Földi eszünkkel nem tudjuk felfogni, hogy Isten egy és ugyanakkor három személy. Emberi szívünk teljesen egyetérthet, hogy Isten bizalmas közléseket tesz önmagáról. Ha értelmünk tehetetlen is, szívünk megsejti ezt a misztériumot. Ráadásul ez a kinyilatkoztatás nem rejtély a számunkra, ellenkezőleg fényt derít saját természetünkre is. Ha az ember az Isten képére van teremtve, ez azt jelenti, hogy képes befogadni a szeretetet, hogy magányában kielégítetlen. Boldogságát csak akkor találja meg, ha azt szakadatlanul az Istennel és embertársaival való szeretetközösségben keresi.

Emberi hivatásunk: mi legyünk maga a szeretet

Mindig rejtély voltunk önmagunk számára. Szüntelenül vallattuk-faggattuk saját benső világunk titkait. Minden korszakban törekedtünk az önmegismerésre, és ma már ezeket az eljárási módszereket a végső tökélyre fejlesztettük. Testi-szellemi világunkról a tudomány elkészítette a leltári mérleget, s mindent latba vetve feszegetjük titkait. De bármily hajszálpontos is analízisünk, hiába vagyunk illetékesek, mégis megtorpanunk az emberi misztérium küszöbén.

E munka elvégzése kétségtelenül nélkülözhetetlen. A társadalomtudományok hozzájárulása is jelentős. Módszereik még távolról sem érték el végső tökéletességüket, csak nagyon elhatárolt területen végezhetnek érvényes munkát. A legmélyebbre szántó tudományos analízis sem fejt meg az emberi rejtélyt. Az anya a gyermekéről, a férj a feleségéről ösztönösen is mélyebb ismerettel rendelkezik, mint amit a legalaposabban kidolgozott tudományos eljárások tudnak felderíteni az emberről. Pascal szerint két teljesen különböző értékrenddel állunk szemben.

Egyedül a „szívünk titkait fürkésző” Isten tud válaszolni vallató kérdéseinkre. A Bibliában ez meg is valósul: prófétái egyszerű igékkel valamit mégiscsak kinyilatkoztatnak kortársaiknak az isteni üzenetből. Századokon keresztül ők a Teremtő szócsövei, hogy a teremtés titkait kibogozzák, hogy rejtett értelmére fényt derítsenek. Kulcsot adnak a kezünkbe, hogy felpattantsuk rejtélyeink zárját.

A Biblia szerint Isten a „saját képére” teremtette az embert. Ha Isten a Szeretet, ez a szó adja vissza, ami a legmélyebb az emberben. Azért teremtett bennünket a Szeretet, hogy szeressünk. Minden képességünk, lényünk minden erőforrása ezt a hivatásunkat táplálja. Ez valódi boldogságunk egyetlen forrása. Minden érzelmi, intellektuális, fizikai tehetségünk ezért az egyetlen célért csendül

összhangba. S amikor eltérnek tőle, amikor az önállóság csalóka illúziójába zárkóznak, emberi személyiségünknek csak múlandó kivirágzását hozhatják. Ennek semmi köze a boldogsághoz. A szeretetben lelt öröm egoizmussá és élvezethajhássá torzul. Hiába örülünk, hogy meg tudjuk érteni és magyarázni a világot. Mindez hatalomvágyba torkollik. Az életöröm és a boldog érzés, hogy testünkkel szabadon rendelkezhetünk, öncélú élvezethajhászásba fuladnak. Az emberi szív mindezt túlszárnyalja. Ennyivel nem elégedhetünk meg.

Szeretetre születünk. Ez adja meg nagyságunkat. Ez adja meg szabadságunkat. Mert ha földi egzisztenciánkban sok kényszernek is vagyunk kitéve, semmi és senki nem kényszeríthet, hogy másokat szeressünk. Erőszakkal rávehetnek, hogy mímeljük a szeretet gesztusait, de ezzel szeretetünket nem bizonyítottuk. Maga az Isten sem, — mert végtelenül tiszteli az embert, — nem követeli, hogy szeressük Őt. A pokol veszélye: ez az Istenre nem-et mondó kockázatos felelet végső soron a szeretet paradoxona. Isten emberszámba vesz bennünket. Nem akarja, hogy dróton rángatott bábúkként illegjünk előtte. A pokol dogmája nem azt jelenti, hogy Isten a gonoszok számára már előre kiszemel egy helyet. Isten a végtelen megbocsátás. Nem nyújtja be nekünk a számlát. De fönnáll a kockázat, hogy akaratunkkal mindörökre elszakadhatunk Istentől. Ha visszautasítjuk a szeretetet, magányba falazzuk magunkat, mindörökre ott is maradhatunk. A pokol nem a „másik ember”, — ahogy Jean Paul Sartre állítja. A pokol az örök magány.

Szeretetre születünk. Önmagunkban nem találhatjuk meg létünk valódi értelmét. Elképzelhetetlen, hogy Isten örökkévaló, végtelen magány. De egyedül mi sem lehetünk boldogok. A Teremtés könyvében így szól hozzánk az Isten: „Nem jó az embernek egyedül lennie. Alkotok neki segítőtársat, aki hasonló hozzá.” (Ter 2, 18-19) És megteremtette a nőt. Ebben a távlatban az emberiség kétneműségének a misztériumára is fény derül. A Biblia szerint Isten a „*saját képére*” teremtette az embert. A férfit és a nőt is a saját képére teremtette. Ez azt jelenti, hogy

nem a férfi és a nő külön, hanem a házaspár és vele a gyermek a Háromság leghűbb tükörképe. A szeretet kitarukozás mások felé, kapcsolatteremtés, önátadás.

A szeretet mindig teremtés. Az Atya nemzi a Fiút, a férj szüntelenül „nemzi” asszonyát, ahogy az asszony is „nemzi” férjét, saját egyéni világukat túlszárnyalva együttesen hozzák világra a gyermeket. Életet adunk egy gyermeknek. De az életet a születés után is adunk kell tovább. Fel kell nevelnünk. Ennek a szép „nevelés” szónak a jelentése elhomályosult. (A franciában az emelésre, a magyarban a növelésre emlékeztet.) Emelés, növelés: hogy a gyermek nagyobbra nőjön. Értelmi képességeit nem szabad parlagon hevertetnünk, akarátát növelnünk kell, és egyre szélesebbre kell tágítanunk a szívét. Nehéz, csodálatos feladat. Sohasem végezzük el tökéletesen. A férj növeli asszonyát, az asszony növeli férjét, hogy együtt lelki felnőttként közelebb kerüljenek Krisztushoz.

Lényünk univerzuma nem lezárt világ. Életkörülményeink vagy különleges hivatásunk néha azt tanácsolja, hogy egyedül éljünk. De sohasem azért, hogy visszautasítsuk a szeretetet, hogy önmagunkba zárkózzunk. Minden emberi lény szeretetre van teremtve. Mindig más embertársaink felé kell felajzva feszülnünk. Teremtő szerepünket sohasem tagadhatjuk meg. Bár a házaspár az emberi szeretet legteljesebb megvalósulása, de a barátság, a testvéri érzések, minden találkozás, amit szívünk kitarukozása sugall, csak nagyobbá tesznek bennünket, ha át is éljük. Mindez közelebb sodor az egyetemes szeretethez, — még ha a nevét nem is ismerjük.

Bár a Biblia szerint a szükséges erőfeszítés („Arcod ve-rejtékével fogod megművelni...””) az ősi rend felborulásának a következménye, amit a bűn zúdított a világra, a munka, mint olyan, az ember eredendő hivatásához tartozik. Az ember teszi a munkát, és a munka tesz bennünket emberré. A világ felépítésén munkálkodva önmagunk felépítésén is dolgozunk elvégezve a ránk rótt feladatot. Szent Pál szerint együttműködünk Istennel. Később nagyon is elfelejtettük ennek az együttműködésnek az értékét és a nagyságát. Isten az emberbe helyezte bizalmát.

Ahogy közvetlen részvételünket várja, hogy gyermekeink száma szaporodjon, ugyanúgy várja együttműködésünket, hogy építsük ezt a földi világot. Isten semmit sem cselekszik emberi világunkban az emberek nélkül. Emberi méltóságunkból következik, hogy részt vegyünk a világ alakításában, amelyben élünk. Minden teremtető képességünket mozgósítanunk kell. Isten nem készen adta nekünk a világot, ahogy egy bölcsőt adunk a gyermeknek.

Ennek ellenére a munka nem abszolút valami. Egyedül a szeretet az abszolút tökéletesség. A munkát a szeretet, vagyis az Isten országának a szolgálatába kell állítanunk. Mivel alapvetően fontos emberi tevékenységünkről van szó, hajlamosak vagyunk az anyagi javak gyarapodásából és a tudomány fejlődéséből öncélt kovácsolni. A keresztény ember az emberiség haladásán fáradozva soha ne felejtse, hogy ez a fejlődés az Isten országáé is, enélkül nincs semmiféle haladás. Egy állítólagos fejlődés, amely csak anyagi erőforrásainkat növelné, csökkentené emberi méltóságunkat. Ez valójában visszafejlődés lenne. A politika, a gazdasági élet, a környezetvédelem által felvetett kérdések közepette az Isten országa felé való szüntelen odafordulásunknak reveláló erővel kell hatnia többi embertársaink felé. Mivel ez a végső kritérium, csak ez segíthet, hogy egyes súlyos konfliktus felmerülése esetén tisztábban lássunk.

Sokszor szemére vetették a kereszténységnek, és nem ok nélkül, hogy a „túlvilágba való menekülést” ajánlja. Így a földi életet devalválja. Most keresztény létünkre felfedezzük a földi élet alapvető értékét. Így is van rendjén. Azonban ne felejtjük, hogy emberi erőfeszítésünk tökéletes megvalósulása eszkatológikus: végső beteljesedése az örökkévalóságban zárul le.

De már köztünk van az Örökkévaló. Már születésünk pillanatában mélyünk legmélyébe vésődött Isten hasonlatosságára teremtetett képünk, amit semmi el nem törölhet. Mindnyájan, talán tudtunkon kívül, az Ő munkatársai vagyunk. Isten fiaira hárul a feladat, akiket Ő isteni intuíciójában kiszemel, hogy személyét megismerjük és felvegyük vele a dialógust. Pierre de Boulle szerint az emberi nagyság

abban áll, hogy „képesek vagyunk az Istenre.” Mivel szeretetre születtünk, élő kapcsolatban vagyunk a Szeretettel. Isten szólt hozzánk, kinyilatkoztatta magát nekünk. Ráadásul Jézus Krisztuson keresztül megosztotta velünk az életét, aki végül is meghalt érettünk. Micsoda bensőséges szálakat szőtt, hogy teremtményeire fonódjon! A Kinyilatkoztatás története: Isten szűnös-szüntelen megújítja indítványát, hogy szeretetközösségben éljünk vele. Mindnyájan nem vagyunk fogékonyak a hívásra. De néhányan Jézus nyomdokaiba lépve megpróbálunk vele szerves isteni összefüggésben élni.

Ez magyarázza és igazolja egy ember lényének teljes odaadását a papi nőtlenségben. Aki Istennek szenteli magát, a Szeretet Istenének, nem utasítja vissza a szeretetet. Ez abszurdum volna! Inkább arról tesz tanúbizonyságot, hogy már itt a földön részesedhetünk az isteni életben a Vele való szeretetközösségben. És így más embertársaink felé is kitárulkozhatunk egy szélesebb horizontú szeretetben. Roger Schutz, a taizéi protestáns közösség perjelének szép megállapítása szerint: „Ölelő karjainkat csak azért nem egyetlen lényre fonjuk, hogy velük az egész világot átölelhessük.”

Minél inkább a szeretetben élünk, mint az Isten, annál jobban az Ő prófétái és hirdetői leszünk. Már eljövendő életünk szele is megsuhint, amidőn majd teljesen Benne élünk.

Az ember Isten képe és hasonlatosságára van teremtve. Arra vagyunk hivatva, hogy együttműködjünk, kollaboráljunk Vele a teremtés művében. Másokkal személyes kapcsolatokat kell teremtenünk. Ez a mi emberi hivatásunk. Egész földi életünk ennek a folyamatnak a története.

A szeretetre „nem”-et is mondhatunk

A szeretetből teremtő Isten és a szeretetre teremtett ember között mély szakadékként tátong a bűn. Ez olyan misztérium, ami alól nem lehet kibújnunk: emberi létállapotunk lényege-magva; épp úgy, mint Istennel kiépített kapcsolataink.

Manapság mégis nehéz róla szót ejtenünk, mert a bűn hajdan pontosan körülírt fogalma egyre jobban elmosódott. A pszichológia felfedezései, a pszichoanalízis elterjedése radikális kérdésfelvetésekre készítetnek. Az erkölcs-tan és a szabadság meghatározása körül sem alakult ki egyöntetű vélemény. Mi keresztények is érezzük ezt. Egyre kevésbé merészelünk a személyes bűnről beszélni. Valami kollektív bűnbe hígítjuk fel, ami nyilvánvalóan létezik. De ez csak ürügy, hogy kibújjunk a személyes felelősség alól. A bűn fogalmának a kétértelműsége és túlságosan negatív meghatározása a problémát meghamisítják. A bűnt nem könnyű felismernünk.

Egy gondolatnak vagy egy emberi cselekedetnek számos mozgató rugója van. Sokszor nem tudjuk felismerni, mennyi is ebben a szabadság része. Ezért se magunkat, se másokat nem tudunk megítélni az igazság birtokában. A pszichoanalízis nagy revelációja: a bűnösnek tartott egyén sokszor kevésbé bűnös, mint az áldozat. És e tudomány egyik legpozitívabb nyeresége, hogy világosan feltárja, hol rejtőznek a gátlások és mik az igazi indító okok. Egy bizonyos pedagógia a bűnt kizárólag negatív látószögben vetítette elénk. Mintha a bűn a törvény hiánya lenne, amelynek önmagában rejlik értéke függetlenül az emberi személytől. Ez a jónak és a rossznak absztrakt felfogása. A törvénynek csak pedagógiai szerepe van, hogy megmutassa mindnyájunknak a szeretet felé vezető utat. A bűnös ember helyzetében van egy pozitív elem is, bármilyen feszélyező is ez a szituáció: a szeretet felismerése, amit nélkülözünk.

Az eredeti bűn sem a végzet törvénye, amely előtt — anélkül, hogy értenénk —, fel kellene adnunk a „játzmát”. Kétségkívül, a Teremtés Könyve elég gyermeteg módon szól róla. Alig illik bele az emberiség történelméről alkotott mai világgépünkbe. Elmélyültebben olvasva látjuk a bibliai elbeszélés mély értelmét: Isten az első emberpár megteremtése után csodás, gazdag kertet ad nekik lakóhelyül. Minden fa gyümölcséből ehetnek. Csak egyetlen tiltott fát ültetett a Paradicsomba. A sátán kígyó képében megjelenik. Évát parancsszegésre bujtogatja. Éva enged a csábításnak, és férjét is magával rántja a bűnbe. De Isten megjelenik. Az ő bűnük miatt ezóta szenvedés és halál lesz az emberiség osztályrésze. Ráadásul feltámadnak a rendetlen szenvedélyek — gőg, fösvenység, bujaság. A Biblia ezt úgy fejezi ki, hogy Ádám és Éva felfedezi és szégyelli, hogy meztelenek.

Ez a nagyon régi szöveg sokféle értelmezésre adott alkalmat. Mintha az Isten keleti kényúr lenne. Ebben a megvilágításban a bűn az engedelmség megtagadása önkényes parancsok előtt. Mily súlyos megtorlás is járhat egyetlen kis hibáért!

A krisztusi kinyilatkoztatás új megvilágítást ad: Isten csak szeretetből teremthet, mert Ő maga a Szeretet, csak a szeretet szálait szöheti teremtményei felé. De kell, hogy a szeretetnek kifejező stílusa legyen: a tiltott fát nem holmi eszközül állította a kertbe, hogy erényünkről megbizonyosodjon. De azért, hogy szeretetünket kifejezzük. Önmagában nincs jelentősége, hogy szedünk a fáról gyümölcsöt vagy nem szedünk. De ha azért mondunk le róla, hogy önfeláldozásunkról tanúbizonyságot tegyünk, akkor ez a lemondás különleges értelmet nyer. Az ördög is azért kísért meg bennünket, hogy önmagunkat jobban szeressük Istennél. Hogy visszautasítsuk a szeretetet.

Mindennek közvetlen és abszurd következménye, hogy Ádám és Éva szégyenlősen pirulnak meztelenségük miatt. De nincs-e ebben valami mély megsejtése annak, hogy a bűn elkövetésével megszakad az összhang? Van bennünk egy sereg képesség, — mindegyiknek megvan a maga sajátos szerepe, — amely megengedi, hogy szeretetünk totális,

egyetemes legyen. Köztük egyik ilyen képességünk a szexualitás. A bűn a szeretet visszautasítása. Megadja teljes önrendelkezési jogunkat, de meggátolja, hogy képességeink egyetlen központba fussanak össze. Ha nem akarok önmagam fölé feszülni, hogy másokat szeressek, akkor minden egyes képességem csak az önkielégülést keresi, mert nem az egyetlen cél: a szeretet felé törekednek. A bűn lényünket szétzilálja, benső összefüggésünket szétrombolja. Ellentmondásokat támaszt bennünk. Zárt csatatérre válik lényünk mélye, ahol különböző elemek csapnak össze, helyett, hogy egymást kiegészítsék és segítsék. A bűn maga a megtettesült anarchia.

Bármilyen naívnak is tűnik a Biblia stílusa, megfelel az egyetemes emberi tapasztalatnak. Napestig vitatkozhatunk a bűn problémájáról. Mégis meg kell állapítanunk, hogy eredetünk óta meg vagyunk fosztva a belső harmóniától, amely után lelkünk mélyén vágyakozunk. Szent Pál egy ízben így kiált fel: „Nem a jót teszem, amit akarok, a rosszat teszem, amit nem akarok”. Akad-e köztünk, aki ezt ne írná a saját számlájára? Mielőtt problémává lenne, a bűn benső élményünk és tapasztalatunk: különböző fokon mindnyájan érezzük nehézségi erejét. Különböző neveket adunk a bűnnek, de ezek csak az egyetlen bűnnek, mint valami egyetlen sokszögű testnek a különböző oldalai. Az egyetlen bűn a szeretet visszautasítása. A bűn révén önző célokra használjuk mindazt, amit azért kaptunk, hogy a szeretetért éljünk, hogy felebarátaink és Isten felé a személyes kapcsolat szálait szőhessük.

Emberi egzisztenciámban, emberi kapcsolataimban szükségem van a testemre. Karbantartom, táplálom, és jó, ha örömem is lelem benne! De a falánkság bűne az élvezet öncélú keresésében rejlik. Épp így a nemi ösztön, értelmi tevékenységünk, anyagi javaink használata a tehetség isteni adománya. De mindig ott leselkedik a veszély, hogy mindez harácsoló birtoklási vággyá torzul. Fösvénység, gőg, bujaság lesz belőlük. Minden emberi képességünket el lehet téríteni a helyes iránytól: mások szolgálatától. Visszatérnek önmagunk felé, hogy önmagunkat szolgálják. Mióta világ a világ, mindig megkísért bennünket, hogy a

saját csűrünkbe hordjuk a gabonát, ahelyett, hogy szétosztanánk. Véka alá rejtjük a gyertyánkat, ahelyett, hogy fénye minden embertársunkra ragyogjon rá.

A bűn végső soron önző önszeretetünk, amely meggától embertársaink, sőt Isten felismerésében is.

Az előző korszakokban unos-untalan a bűnökről készítettünk katalógus-rendszert. Katalogizáltuk, mit nem szabad elkövetnünk. S betartandó recepteket gyártottunk.

Nincsen bűnlista, nincsenek bűnök, amelyeket csapdáként ki kell kerülnünk, mint a társasjáték nem megfelelő kockáit. Emberi lényünk hivatása részt vállalni Isten országának a felépítésében. Mindannyiunk szívében különleges hajlam él, hogy megfeleljünk ennek a hivatásnak. Bűn minden, ami megtöri ezt a lendületet, ami szeretetre való képességünket összezsugorítja, ami válaszfalat emel közénk, ami önmagunkba való visszahátrálásra kényszerít.

Jézus Krisztus: a szeretet szövetsége

A dráma kellős közepén vagyunk. Valami árulkodó hasadás van ebben a teremtet világban, amelyet a Szeretet Istene teremtet. Mégis szűnös-szüntelen az ellentmondások, a szenvedés, a bűn, a halál hálójában vergődik. Senki nem szolgált kielégítő magyarázattal. a Biblia sem, amely csak Istennek bűnbeesésünk utáni magatartására derít fényt. A Mindenható nem vetette erejét latba, hogy lerombolja a bűnt. De nem szűnt meg ellene harcolni. Isten, — mivel ő a szeretet —, erőnek erejével nem varrja magát a nyakunkba. Akkor is, ha beavatkozik világunk folyásába, ahol a bűn uralkodik, tiszteletben tartja az emberi szabadságot.

Először a próféták szavai által rajzolódnak ki emberi arcvonásai. Csak későbbi századok múltán veti bele magát a „földi kalandba”. De emberi bölcsességünket meghökkeníti, szinte mellbe vágja, megbotránkoztatja. Lemond isteni előjogairól. Annyira azonosul minden embertársával, hogy édesanyja, Mária kivételével senki nem sejtette meg isteni mivoltát. Már pedig nemcsak visszaállította az emberiség és az Isten közötti szövetséget, de személyében Ő maga a szeretetnek a szövetsége.

Születése, akár mindannyiunké. Neki is időbe kerül, hogy felnőjön, hogy megtanulja emberi nyelvünk szavait. Pedig Ő az Isten Igéje. Az embereket figyelmesen meghallgatja, osztozik munkájukban, ráadásul még valami végletes szegénységgel sem különbözik tőlük. Valójában Ő a názáreti ács, „József fia”. Falusi kézművesként élte le élete java részét. Nyilvános szereplése alatt csak rövid ideig sütött rá a siker napja. Első követői egyszerű emberek. Ez a kis sereg vajmi keveset hallatott magáról ebben a zárt vidéki világban. Osztozik embertársainak bűjában-örömében. Nem becsüli le az egyszerű örömöket, és a kánai menyegzőn nem veti meg a bort. Mélyen megindul egy ismeretlen kislány halálán. Sír barátja, Lázár sírja felett. Szereti hazá-

ját, a szent várost, Jeruzsálemet. Őt is próbára teszi az éhség, szomjúság, fáradság. Tudja értékelni a természetet. Igehirdetése a természetre való utalásokból nyeri táperezét. Ismeri a mindennapi emberi munkát. Se a szegényeket, se a gazdagokat nem veti meg. Mindkét táborban vannak barátai. Mindenki bíz benne: a férfiakban és a nőkben. A gyermekek fölé hajol szeretettel. Ezt sem tartja hozzá méltatlannak. Fiatal létére sztoikus belenyugvás nélkül elfogadja a szenvedést és a halált. Van ebben valami emberi nagyság! Passiója jelentéktelen epizód a húsvétot ünneplő boldog Jeruzsálemben. Hétköznapi napinál is hétköznapiabb ember. Sorsa látszólag elkeveredik milliókéval..

És mégis Ő az Isten fia.

Egyre világosabban kell kiderülnie, mi is személyiségének lényege, mielőtt felismernénk benne az Isten fiát.

Édesanyját is, aki pedig a legközelebb férkőzött szívéhez, meglepetésként magatartása. Márpedig ismeri fia isteni eredetét. Kitörölhetetlenül emlékezetében élnek az angyal szavai. Később Lukács evangélistának is újra idézi őket: „Gyermekeket fogansz, fiút szülsz, és Jézusnak fogod elnevezni. Fiad nagy lesz és a Magasságbeli Fiának fogják hívni.” (Lk 1, 31-32). Az öreg Simeon és a templom hű szolgájának, Anna prófétaasszonyának a szavai is a szívében visszhangzanak. Fogadja a pásztorokat és a napkeleti bölcséket. Egyébként mindenre úgy reagál, ahogy az anyák reagálni szoktak a világon. Elfogja a nyugtalanság, amikor a templomban nem találja gyermekét. Midőn ráakad, megdorgálja: „Fiam, miért tetted ezt velünk?” Jézus válasza: — „Nem tudtam, hogy Atyám házában kell lennem?” — csodálkozásba ejti. Nem sokat sejtünk abból, hogy fokozatosan hogyan fedezte fel fia igazi mivoltát. A kánai menyegzőn bizalommal fordul hozzá. Ott áll a kereszt tövében. Az isteni képességekre legfogékonyabban ráhangolt emberi szív is csak lassan tudja elfogadni a maga teljességében ezt a rendkívüli kinyilatkoztatást.

Az apostolok magatartása sem meglepő.

Néhányan közülük ott voltak Jézus megkeresztelkedésén. Talán hallották a rejtélyes ígéretet: „Ő az én szeretett Fiam.” Jelen vannak a kánai menyegzőn. Tulajdon sze-

mükkel látják Jézus első csodáját. Csodatevő hatalma később sokszor lenyűgözi őket. Parancsol az elemeknek, lecsillapítja a vihart és a háborgó tengert, a kenyérszaporítás csodája is az Ő nevéhez fűződik. S a megszállottból kiűzi az ördögöt. Betegeket gyógyít, a holtakat feltámasztja. Előtte senki nem vitt véghez ilyen méretű csodákat. De még messzebb is elmegy: olvas az emberi szívben, és kitálálja ellenségei rosszindulatú szándékát. Az írástudók és a farizeusok gáncsoskodása ellenére több ízben elengedi a bűnöket. Van hozzá mersze, bátorsága. Hiába hajtogatják előtte konokul: „Ki engedheti el a bűnöket, ha csak nem az Isten egyedül?” Jónás prófétához, Salamon királyhoz hasonlítja magát. Nyíltan vallja, hogy sokkal nagyobb náluk. Azt állítja, hogy az „Emberfia a szombat ura.” Már pedig a szombat, a húsvét szombatja isteni intézmény.

Mindebből Istennel való rokonsága tör elő szembeszökőn. Már az is egyedülálló, ahogy Atyjához fohászkodik: „Atyám!” Gondosan ügyel arra, hogy fohászát a „Ti Atyátok”-tól meg lehessen különböztetni. Hogy lássuk, ugyanaz a szó másképpen visszhangzik a mi fülünkben, mint az övében. Imádságban is sok időt tölt el. Ez mély benyomást hagy tanítványai lelkében. Kéri Tőle: „Taníts bennünket imádkozni!” Közülük hárman: Péter, Jakab és János látják a hegyen csodás színeváltozását. Nagyobbnak látják Mózesnél és Illésnél. Arcán isteni di-csőségének visszfénye ragyog.

Az Apostolok rendkívüli kiváltságos helyzetben voltak, ami Jézus megismerését illeti. Elég hamar a várva-várt Messiással azonosították. De Jézus istensége felől csak a feltámadás után oszlott el minden kétségük. Egyöntetűen elismerték uruknak, mesterüknek. Vagyis mindenk urának, aki egyenlő az Istennel, aki maga az Isten. Ettől fogva adták Érte teljesen az életüket.

Krisztus a szeretet megmentője

A názáreti Jézus, az Emberfia és az Isten fia követői szemében mindig is az igazi Megváltó volt. Tanítványainak száma gyarapodott, mivel ő újságolta el nekik üdvözlésük örömhírét. Megváltásuk nem tolódott túl földi életük határain, de már a hírüladás és a tudomásulvétel pillanatában megkezdődik. Ez csálhatatlan reményünk forrása, számunkra egy sokkal magasztosabb élet elve: egy Istentől megszentelt élet. Újra lehetővé vált a szeretet, mert Krisztus megmentette a számunkra.

Később megváltói szerepe elmosódott azok előtt, akik Jézusra hivatkoztak. Főleg a lelki élet mesterének látták, akinek a küldetése, hogy a túlvilági boldogság ígéretével enyhítse a szenvedők kínjait. A mi korunkban ösztönösen csak kevesen fordulnak feléje, mint Megváltó felé.

Ennek ellenére ma épp úgy, mint kétezer éve, az emberiségnek szüksége van a krisztusi megváltásra.

Társadalmunk boszorkányinasként képtelen megfékezni az általa kirobbantott erőket. A tudomány és a haladás, amelyek annyi reménnyel kecsegtettek, bár sokunknak anyagi jólétünk nyilvánvaló emelkedését jelentették, az igazi problémákat képtelenek voltak megoldani. Egyesek életszínvonalának a növekedése mások rovására történik. A tudomány lehetővé tette, hogy nagyobb eredménnyel uralkodjunk a természet erői felett. De sokunkban felmerül a kérdés, hogy mindez a tudomány által elért vívmány nem fordul-e az emberiség ellen?

A hírközlési, kommunikációs eszközök révén tudomásunkra juthat, ha világunk bármely pontján szenved az ember. Így még jobban érezzük kiszolgáltatottságunkat.

Az ifjúság nagy részében a politikai forradalom és az új társadalmi struktúrák mozgosítják a reményt. Ha van is tényleges fontosságuk, mégis mindez nem lehet megoldás a boldogság elérésére. Vannak, akik egy „Gondviselő Államról” álmodoznak. Ennek a feladata lenne, hogy mind-

annyiunk szükségleteinek a kielégítését biztosítsa. De emberi igényeink jóval túllépnek a legjobban megszervezett emberi társadalom határain is. Mások reménye egyetlen személy köré kristályosodik. Hatalomra juttatják. De így elkerülhetetlenül diktátorra fajul, aki nélkülük dönt sorsukról.

Sokan közülünk testestől-lelekestől az élvezetekbe vetik magukat. De így csak az anyagi javakat halmozzuk. Az amerikai életstílus, az „american way of life”, amely egy időben a fejlett országok eszményképe volt, a legtermészetesebb erővel vonz mindenkit. De bebizonyította, hogy nem életképes. Nem tudja betölteni az emberi szívet. Mert nem a harácsolásban van a boldogság. Meglepetten állapíthatjuk meg, hogy minél fejlettebb egy ország, annál hevesebb a kontesztálás, és az öngyilkosok száma is itt a legnagyobb. Emberi lényünket sem az anyagi világ erősít és az emberiséget kordában tartani tudó hatalmunk, — sem a tudomány beteges túltengése nem tudják kielégíteni. A test kultusza sem használ semmit. Jöhet egy pillanat, amikor azt hisszük, hogy megleltük a boldogságot. De hamarosan belátjuk, hogy céltalanul pangó és abszurd lesz silány életünk, ha ilyen célok elérésére korlátozzuk. Az anyagi életszínvonal terén legfejlettebb civilizációkban tenyészik a legbujábbban a „Semmi, az Abszurdum, a Világ Megérthetetlenségének” a filozófiája.

Kikerülhetetlen, hogy egy szép napon ne találjuk magunkat egyedül szemközt az élettel és a halállal. Bármekkora is legyen sikerünk embertársaink szemében, teljesen nem menthetjük fel magunkat saját lelkiismeretünk ítélőszéke előtt. Sokszor kegyetlen megvilágításban látjuk, micsoda szakadék tátong ideáljaink és a valóság között. Ilyenkor érezzük, hogy védtelenek és saját nehézségi erőnk áldozatai vagyunk. Tulajdon korlátaink közé vagyunk zárva. Bármilyen csalóka látszatot ébreszthetünk embertársainkban, ismerjük testünk törékenységet, s a betegség is próbára tesz bennünket. Saját életünkben le tudjuk mérni a halál közeledésének a sodró erejét. Tudjuk, hogy övé lesz az utolsó szó.

A mai embert épp úgy, mint minden idők emberét, megkísértheti a kétségbeesés. Földi életünkben ki vagyunk szolgáltatva ennek az állapotnak. Tudományos ismereteink fogyatékosak, a politika tehetetlen, élvezeteink hiábavalóak. A betegségben ki vagyunk szolgáltatva a szenvedésnek, és bennünk fészkel a halál bizonyossága.

Emberi szívünk nem változott a történelem folyamán; mindörökkön ugyanolyan szüksége van létfeltételére: a megváltás kegyelmére. Egyedül a felszabadító krisztusi megváltás töltheti csordultig a szívünk.

A pár évig tartó krisztusi kaland reménységünk éltető forrása marad, mert minden korok esendő viszontagságain túl ahhoz kapcsolódik, ami örök az emberben. A Megváltó által kitűzött ideál távolról sem mond ellent emberi törekvéseinknek, sőt azokat csodálatos könnyedséggel, transzcendens lendülettel szárnyalja túl.

Krisztus soha nem tette be lábát a tudomány területére. Az ő korában még embrionális állapotban volt. Soha nem lépett fel a föntálló hatalom bírálójaként. Egész személyisége visszautasította a szerepet, hogy ő legyen a megszállt római provincia felszabadító Messiása. Még a gondolatától is menekült, hogy királlyá válasszák. Isteni fölénytel élte a szabadsággal, szabadságát megőrizte a kísértés, az ellentmondások, az előítéletek, sőt a tradíciók előtt is. Ugyanígy szabad emberként állt az élet, sőt még a halál előtt is.

A názareti Jézus olyan volt, mint bármelyikünk. A nép fia volt. Nem akart sem befolyásos családból, sem súlyos történelmi múlttal rendelkező, nagyhatalmi pozíciót képviselő országban születni. Nem gabalyodott a görögökhöz hasonló kifinomult kultúra hálójába sem. Édesanyja fiatal asszony, szíve áttetsző tisztaságán kívül semmi nem különbözteti meg a többi asszonyoktól. Nevelőapja falusi ács volt. De irántuk érzett, párját ritkító szeretete sohasem gátolta meg, hogy küldetésének, „Atyja Házának” szentelje életét.

Követőit az egyszerű emberek köréből választotta. Megosztotta velük a mindennapi élet örömeit-keserveit. Korlátlan érzékenységének és türelmének adta a tanújelét,

hogy megértesse velük az örömhír lényegét. De soha nem hagyta, hogy igehirdetése elé akadályt gördítsenek. Néha kemény és határozott is tudott lenni. Pétert minden teke-tória nélkül megdorgálta: „Távozz tőlem, sátán! Botrán-koztatsz, mert nem arra van gondod, amit az Isten akar, hanem arra, amit az emberek akarnak.” (Mt 16, 23).

Szabad elhatározással vetette bele magát a ragaszkodásba és a barátságba. A kísértések közepette is megőrizte szabadságát, amely ugyan próbára tette, de nem tudta legyőzni. A keresztény ember gyakran hajlamos kisebbiteni Jézus életében ennek az epizódnak a jelentőségét. Valami leegyszerűsítő módon, hogy szinte teljesen elmosódjon előttünk kettős természetének a fontossága. Csak az Isten fiát látják benne, és sokszor megfeledkeznek az Emberfiáról, aki pedig a maga teljességében akarta élni az emberlét állapotát. Megismerte a kísértést, aminek fontosságot tulajdonított, – habár senki nem állt ott tanúként. – De tanítványainak is elmesélte. Csak a hirtelen siker lehetősége kísérthette meg. De mindent visszautasított: a megbecsülést, a gyors eredményeket, az emberek előtti hírnevet. Azért jött, hogy tanúbizonyságot tegyen az igazságról. Semmi és senki nem tudta ettől eltántorítani.

Az ellentmondást is ismerte. Nyilvános működése kezdetén találta vele szemben magát. Ellenségei rafinált, vitában jártas emberek voltak. Követői félték, hogy adós marad nekik a válasszal. De mindig ki tudta kerülni a csapdákat, és a kérdéseket a maguk igazi helyére tette. Csak mások iránti figyelmét és a szörszálhasogatásokon felülemelkedni tudó tehetségét lehet szabad szellemű igehirdetéséhez mérni. Így jutott el a problémák magvaig-lényegéig.

Az ellentmondás nemcsak igehirdetése alatt került napvilágra. Elég gyorsan összeesküvésbe torkollott. Krisztust nem tévesztette meg ellenségei szándéka. Tisz-tában volt vele, hogy halálát akarják. Mégis töretlenül folytatta tovább misszióját. Szabadon mozgott kora számtalan előítélete között is. Az írástudók és a farize-usok előregyártott kategóriák rácsai mögé zárták az em-beri szellemet. Ő a közfelfogás ellenére a vámosokat és

a bűnösöket látogatta. Minden tétozáás nélkül elment a szamaritánusokhoz is. Sok példabeszédének ők a főszereplői. A nőkkel is egyszerűen tudott bánni. Bár kockáztatta, hogy hírnevén csorba esik, a bűnös asszonyokat is befogadta.

Az ősi tradíciót sem fogadta el minden felülvizsgálat nélkül. Tiszteletben tartotta a megfogalmazott Törvény szellemét. Bebizonyította, hogy függetlenségét meg tudja őrizni a talmudista előírásokkal szemben is. Inkább a szív tisztasága foglalkoztatta, mint a szertartások pontos betartása. Csak ami az emberi szívből fakad, tud bennünket beszennyezni. És egyáltalán nem az a tény, hogy étkezés előtt nem mossuk meg a kezünket. Jézus a „szabbat”, a szombat igen erős hagyományáról is nyíltan kijelentette, hogy „értünk van a szombat és nem pedig az ember a szombatért”. Nem vetette meg ezt az intézményt, de azt akarta, hogy a legtiszteletreméltóbb tradíciók is az életet szolgálják.

Fölösleges a pénzzel szemben tanúsított független magatartását hangsúlyoznunk. Szolgájaként bánt vele. Nem engedte, hogy eluralkodjon felette. Azoknak az anyagi helyzete, akikkel életútján találkozott, nem befolyásolta sem a dolgok megítélésében, sem életstílusában, sem baráti megválasztásában.

Főleg a szenvedés és a halál előtt tudta megőrizni függetlenségét. Pedig érzékenysége megtízszerezte a szenvedés iránti fogékonyságát. Borzadt a szenvedéstől és a haláltól. Az Olajfák hegyén baráti segítségért folyamodott. Kérte az Atyát, hogy „múljék el tőle ez a pohár”. Elment a visszautasítás küszöbéig, de nem lépte át. Pétert intette, hogy tegye vissza a hüvelyébe a kardot. Nem hívta segítségül a tizenkét anyagi légiót, nem szállt le a keresztről, mint azt kihívólag követelték ellenségei. Elviselte, hogy csúfot üzzenek belőle, tűrte a gúnyolódást, a sértéseket, a megostorozást, a keresztutat és a halált.

Jézus egész élete a szabadsághoz intézett hatalmas himnusz. Ha ebben az életben szeretetközösségben élünk embertársainkkal, találjuk meg saját felszabadulásunkat. Krisztus nem valami külső, kívül hordható megváltást ho-

zott, amit köpenyként hordhatunk. Szűnös-szüntelen azt javasolja, hogy ne a technikai és a politikai haladástól várjuk megváltásunkat. Amidőn belépünk Krisztus életébe, veszünk részt igazán saját személyes felszabadulásunkban.

Hála Üdvözítőnknek, így a látszólag abszurd világnak is megtaláljuk az értelmét. Felállíthatjuk az igazi értékrendet. Megismerjük szívünk igazi méreteit-arányait. Tudjuk, hol lelhető meg a boldogság. A szeretet és a remény megszabadít a szorongástól és a kétségbeeséstől. A halálban többé nem rettegünk a végtől, mert tudjuk, hogy csak átmenet.

Jézus Krisztus a mi Megváltónk, mert az ő személyében szabadult fel az ember. Megváltónk, mert ő a Feltámadott és az Élő az egész emberiségnek az idők végezetéig.

Ha szeretetem nincs, semmi vagyok

Szeretet: egyetlen szó se költőibb, egyetlen szó sem hordoz magában több reményt, s nem csábít több álmodozásra. Ezt a szót énekeljük a legtöbbször, s ez a szó visszhangzik a legzengőbben. Minden országban és minden világnyelven ezt a szót ejtjük ki szüntelenül, és hallgatjuk forró áhítattal vagy fesztelenül. Örömben, szenvedésben, reménységben.

Egyetlen szónak is milyen szerteágazó a jelentése! Már-már mondanánk: milyen vérszegény a nyelv! És mégis, nem ez a nyelvi vérszegénység derít fényt a bonyolult emberi szeretetre?

Ha csak érzéki komponensét hangsúlyozzuk, azt mondjuk, hogy „szeretkezünk”, holott ez a kifejezés, ahelyett, hogy egy mély értelmű valóságot fejezzon ki, csak egy felszínes találkozásról ad számot. Épp úgy, ahogy gyakoroljuk, megvalósítjuk az igazságot, elsöpörve életünk útjáról a hamis ürügyeket és a hazugságokat, gyakoroljuk, valósítsuk meg a szeretetet. Nem elégedhetünk meg a próbálgatással, vagy merő elfogadással. Bátorság kell hozzá, hogy valóságban megéljük.

Egy másik kifejezés sem kevésbé kétértelmű: megkövetelik tőlünk, hogy felebarátunkat „Isten iránti szeretetből” szeressük, és sokan abban a hiedelemben vannak, hogy másik embertársunk csak holmi eszköz, hogy általa Istent szeressük. Ez majdnem homlokegyenest ellenkezik a krisztusi tanítással, amely szerint felebarátunkat önmagáért kell szeretnünk, és nem azért, hogy ugródeszkául használjuk, hogy Isten szeretetébe merülhessünk. Mindenestre úgy kell szeretnünk őt, ahogy Isten szereti.

Tehát meg kell ismernünk a szeretetet.

A szeretet kilépés önmagunkból

A szeretetben saját személyünkön túlra vetítjük magunkat, hogy találkozzunk egy másik embertársunkkal. Mind ez önfeláldozást követel tőlünk. Át kell törnünk saját kis zárt világunk falait. Egy kis kalandtól sem szabad megriadnunk. A szeretet megköveteli, hogy megfeledkezzünk önmagunkról. Belénk gyökeredzett meggyőződéseinknek kell hátat fordítanunk. A szeretet minden aktusában hitvallást teszünk másik embertársunk mellett.

De nagy a félreértés veszélye. Azt hisszük, hogy szeretünk, holott csak megkívánjuk a másikat, keressük, hogy kisajátítsuk a magunk számára. Mindannyiunk belső élménye a bennünk tátongó hiány. Ezt ösztönösen ki akarjuk tölteni, – akár másik embertársunk személyiségének a rovására.

Kétértelmű cselekedeteinkben sem táruul fel a szeretet: „Mindazt, amit a szeretet meg tud tenni, a gőg is megteszi”, így kommentálja Szent Ágoston Szent Pál mondatát: „Minden vagyonom szétszthatom a szegények között, ha szeretetem nincs, senki vagyok.” Ismerjük a heves vérmérsékletű író, Leon Bloy szavait is. Leégett a Jótékonyági Áruház. Ez a tűzvész, szerinte, csak ürügy volt az úri, társasági hölgyek számára, hogy mások előtt jó színben tűnjenek fel. Lehetetlen megítélnünk, hogy egy másik embertársunk némely cselekedetét a gőg vagy a szeretet sugallja-e. De ha a mi tetteinkről van szó, legalább fel kell magunknak tenni a kérdést.

Az eredeti értelmükből kiforgatott fogalmak sokszor nagyon árulkodók. Tudomásul kellene vennünk, hogy a „szeretet gyakorlása” kifejezésnek személyes elkötelezettségünket kellene jelentenie. De ma csak azt fejezi ki, hogy ezt a kis gesztust is azért tesszük, hogy lerázzunk magunkról egy kéregetőt, vagy hogy nyugodt lelkiismerettel szemet húnyhassunk a szegénység felett. Hol van hát a szeretet?

A szeretet a másik ember elfogadása

Lehetetlen úgy szeretnünk, hogy a szeretett lény be ne törjön benső világunkba. Helyet készítünk a számára szívünkben és az életünkben, anélkül, hogy ezt zavarónak éreznénk.

Ha két ember szereti egymást, szinte felforgatják egymást. Nem szeretünk igazán, ha nem fogadjuk el kis személyes birodalmunk előzőnlését. Mégis ez a betolakodás meglep, meghökkent: nem ott történik, ahol vártuk, nem ott, ahol kívántuk, hogy betöltse tátongó hiányunkat.

Ha másik embertársunk, belép az életünkbe, döntésünket, választásunkat is meghatározza. Az igazi nagy szerelem egy férfi és nő között kizár más hasonló szerelmeket. Ez korlátozottságnak tűnhet. Valójában minél igazibb egy szerelem, annál inkább lényünk legmélyét érinti. Ilyen gazdagodást másfajta találkozások nem adhatnak nekünk. Mivel Don Juan számtalan nővel ölelkezik, nincs élménye az igazi szerelemről.

A szeretet az egység utáni vágy

A szeretet egyesülésre hív. Szerető lényünk minden álma, hogy szinte egyek legyünk azzal, akit szeretünk, hogy eltöröljük a különbségeket, hogy egymás számára áttetszők legyünk, hogy mindent megosszunk egymás közt. Ne akarjunk soha elszakadni attól, akit szeretünk. Izlésünk, vágyaink, hajlamaink elhajolnak szokott irányuktól. Sokszor idézzük annak az öreg házaspárnak a példáját, akik életük végén már teljesen hasonlítanak egymásra.

Mégis ez az azonosulási vágy emberileg megvalósíthatatlan. Az egymás közötti áttetszőség sohasem teljes, mindig megmarad a másik ember rejtélye. Az egyetlen lehetséges egység túl van az egymást szerető lények határain. Az eltörölhetetlen különbségek az egymás közötti összecsapások forrása és egyben okozója a kölcsönös gazdagodásnak.

A teremtő szeretet

Ez legalapvetőbb sajátossága. Minden igazi szeretet ellenállhatatlan erővel teremt, mert túllendít önmagunk világának a határain. Énünk legjobb részét vetítjük ki önmagunkból.

Ez így van a férfi és a nő egymásratalálásában. Egy születő gyermekben az ő szeretetük ölt arcot és formát. Tőlük származik, mégsem lehet lényét arra redukálni, amit tőlük kapott. Anyja és apja egymásratalálása engedte meg, hogy önmagukat felülmúlva őt világra hozzák. Őt, aki tőlük különböző és eltérő!

Ez érvényes minden szeretetre. A szeretet mindig értékteremtő. Egy csúnya gyermek, ha szeretik, terheltségét, amely a többieket taszítja tőle, elfelejtheti. Amikor megtapasztaljuk a szeretetet, mindannyian csodásan átváltozunk és túlszárnyaljuk önmagunkat. A szeretet nagy csodája: önmagunk körül több szabadságot, több örömet, több életet létrehozni.

A szeretet felszabadulás, a szeretet benső követelmény

Nincsen szeretet benső béklyók, látszólagos öncsonkítások, önmagunk önkéntes korlátozása nélkül. Mégis a szabadság a szeretet egyik legszebb gyümölcse: ezt nyújtja akkor is, ha mi szeretünk, akkor is, ha bennünket szeretnek. A szeretetben a benső követelmények és a szabadság nem állnak egymással ellentmondásban. „Szeress és tedd, amit akarsz”, mondja Szent Ágoston. Persze ez nem könnyelműségre intő tanács. Ha igazán szeretsz, a szeretet megszabadít a középszerűség vagy az önző érdekhajhászás nyűgeitől. Szeress és tedd, amit úgyis akarsz, mivel úgyis képtelen vagy a szeretet ellen bármit is tenni. Ha szeretsz, szabad vagy, teremtő erővel vagy megáldva. Kivirulsz ebben a szeretetben, amely nagyobbá tesz. Úgy érzed, hogy hirtelen a „lehetetlent” is követelhetnék tőled, mert semmi középszerűség nincs szíved új méretére szabva. Aki téged szeret, sokat elvár tőled, és te mégis igényesebb vagy saját magaddal szemben, mert szereted a másikat.

Ha közvetlenül Istenre irányul szeretetünk, még nagyobb a benső kényszerűség, és teljesebb a felszabadulás.

„Szeressétek egymást, ahogy én szerettelek Titeket”

Krisztus mondása meglephet. Miféle újdonságot tartalmaz? Végére is a szeretetnek nincs két stílusa: vagy igazán szeretünk, vagy csak a szeretet torzképét mutatja életünk. Szent János első levelében találjuk ezeket a csodálatos szavakat: „Mindaz, aki szeret, Istentől született és ismeri Istent.” Minden igazi szeretet részesedés az Isten életében, még akkor is, ha nem tudjuk őt megnevezni. „Ahol a szeretet van, ott van az Isten.” Nem arról van szó, hogy mindjárt kereszténynek nevezzük, aki szeret. De határozottan állíthatjuk, hogy anélkül, hogy tudomása lenne róla, élménye van egyenesági isteni leszármazásáról. És ez így van a világ eredete óta.

Miért nevezi Krisztus újnak a szeretet parancsát, amely lényünk mélyébe van vésve? Krisztus újat hoz, nem ami a szeretet természetét, hanem ami a dimenzióit illeti. Az ő fellépése előtt a szeretetnek megvoltak a maga korlátai. Ő tanított meg arra bennünket, hogy a végtelenségig tághatjuk.

Emlékezzünk csak a lábmosás jelenetére. Ne felejtjük Szent János szavait: „Jézus tudta, hogy eljött az óra, amikor a világból vissza kell térnie az Atyához. Ekkor adta övéinek, akiket szeretett és a világban hagyott, szeretetének legnagyobb jelét.” Egy ilyen ünnepélyes kezdet után valami rendkívüli kinyilatkoztatást várnánk. Valóban reveláció is ez, de emberi bölcsességünk számára mégis paradoxon. Így folytatja Szent János: „Fölkelt a vacsorától, levetette felsőruháját, fogott egy kendőt és maga elé kötötte. Aztán vizet öntött egy mosdótálba és mosni kezdte tanítványai lábát.”

Messze vagyunk már minden emberi illemszabálytól. Jézusról van szó, az Isten fiáról. Akiknek a lábát mossa, bűnös emberek. Az egyikükről tudja, hogy már elárulta. Jézus ezzel a gesztusával nem alázkodik az apostolok lábai

elé. Nem ereszkedik le senkihez. De a szolgálatban nyilvánul meg a világ legtermészetesebb módján a szeretet: minden erőfeszítés és hamis alázkodás nélkül a szeretett lény nivójára helyezkedik. Nemsokára az Eukarisztiát is ugyanazon benső indítékokból alapítja meg. Eljövendő hosszú századok számára a rendelkezésünkre bocsájtja magát. Teljesen kifosztja magát, hogy mindannyiunk tápláléka legyen. Úgy tűnik el bennünk, hogy lényünket saját lényével gazdagítja.

A teljes önfeláldozást is végbevitte. Ezt cáfolhatatlanul bizonyítja, amikor pár órával később meghal a kereszten.

Most már elmondhatjuk, hogy a szeretetnek ez a foka, amiről nekünk Jézus példát adott, valóban új, és az egész világ keresztényei számára a szeretet kimeríthetetlen forrása.

Ime a szeretet, amely Isten országának az egyetlen parancsa; még több ennél: a szeretet maga az Isten országa! Ahol a szeretet uralkodik, ott az Isten országa is uralkodik. Minden alkalommal, amikor egy emberi szív szeretni kezd, az Isten országa is elkezdődik. Minden alkalommal, amikor a szeretet hálózata szövődik az emberek között, a Szentháromságból is feldereng valami emberi világunkban. Mert a szeretet állandó felhívás az egységre, mert teremtető ereje van, mert egyéni dinamizmusukat tiszteletben tartva az emberi személyeket összeköti egymással, mert a szeretet közösség és örömforrás, mert nem szorítható határok közé: Istent fejezi ki és Istenhez vezet!

Szegénnyé lenni, hogy szerethessünk

Már a címben is kihívás van, mert homokeygenest el-lenkezik az egyetemesen elfogadott közfelfogással. Fogyasztótársadalmunk összezavarja a mindig „többet-birtoklás” és a „teljesebb élet” fogalmát. Kétségtelenül nincs emberhez méltó élet minimális vagyon nélkül. De ez nem tudja betölteni szívünket: az anyagi javak növekedésével szükségleteink is növekednek egy végtelen csavarmenetben. Bizony nehezen tudnak kiszabadulni ebből a rájuk csavarodó csavarmenetből, akik mégis megpróbálják. A hippy-mozgalom – többek között – erre eleven, beszédes példa.

Az ifjúság nevelése jó lélektani teszt. Még a keresztény szülők is csak azt keresik, hogyan lehet gyermekeiket olyan ismeretekkel felfegyverezni, melyek megengedik, hogy jó karriert fussanak be abban a társadalomban, ahol főleg a pénzszerezés terén áll fent a verseny. Alig esik már szó arról, hogy egyéni tehetségüket fejlesszük és növeszszük. De el kell látnunk őket mindennel, hogy később ők is kiverekedjék az őket megillető helyet a nap alatt.

Ezzel a felfogással ellentétben Jézus nyíltan hirdeti: „Boldogok a lelki szegények.” Ő maga is ezt a szegénységet élte: ezt helyezte az evangéliumi boldogságok élére, Isten országának ezt az oklevelét. Önként vállalta a szegénységet. Habár egyformán szerette a gazdagokat és a szegényeket, mégis a szegények körében, szegényként akart élni. Ez fölényes szabadságot biztosított neki a gazdagok között is.

Krisztus életmódját az akkori korról és körülményekkel is magyarázhatnánk. De tanításából jól tudjuk, hogy a szegénység választásának végtelenül nagyobb a hordereje. Nem véletlen, hogy az Evangélium egyik legalapvetőbb témája a szegénység.

A lelki szegénység

Először is meg kell világítanunk ezt a krisztusi kifejezést: lelki szegények. Könnyű belőle alibit csinálnunk. Senki nem döntheti el, ha valamelyikünk valóban lelki szegény. Ez mindenféle képmutatásra és sunyításra adna alkalmat. Kétségtelenül Jézus valóban törekedett a benső szegénységre: a szív egyszerűségére. Amikor a szelídekről, a szomorkodókról, az igazságra (az életszentségre) szomjazókról beszél, a tiszta szívűekről (vagyis az egyenes jellemű és egyszerű emberekről) mindebben a valódi szegénység lebeg szeme előtt: a hatalomvágy, az önteltség, az evilági ügyeskedések elvetése. Elsősorban nem anyagi szegénységről van szó. De nem szabad, hogy a földi javak lépre csaljanak bennünket. Szabadoknak és kitárt szívűeknek kell lennünk mások felé. Ne felejtjük el, hogy a javakon való osztozkodás követelménye, — amely az egyenlőség területére tartozik, — különbözik a benső szegénység követelményétől, amely pedig az Isten országa és az Istennel való találkozás felé vezető út. Ha szeretni akarunk, lelkünkben csak vágyódás éljen és ne akarjon tulajdonosként bármit is „birtokolni” Keresztelő Szent János találó kifejezése szerint.

Szegénység és szeretet

A vágnak ez a lelkülete talál kifejezésre a zsoltárban: „Lelkem utánad szomjazik, mint a kiaszott föld” (Zsolt 143, 6) Ez a lelkület lakik az „Úr szegényeiben”, akik az Istennel való találkozásaink elé nem állítják rendőrkorondként a hatalmat és anyagi biztonságot. A szegénység nem öncél, de elválaszthatatlan a szeretettől, mert segít hogy felebarátainkat befogadjuk.

Krisztus szerint ma a mindennapi kenyeret kell kérnünk: holnap Isten szeretete gondoskodik rólunk. Szeretete még köztünk lesz holnap. Nem kell előre élelmiszerkészleteket felhalmozni, hogy biztonságban érezzük magunkat. Ez arról árulkodna, hogy szeretetében kételke-

dünk: „Nézzétek a mezők liliomait és az ég madarait...” Ez a szép kép távolról sem tanácsolja, hogy megfutamodjunk emberi felelősségünk elől. Csak meghatározza választásunk értékrendjét. Jól mutatja, hogy a legnagyobb szeretet, a bizalom legvégső bizonyítéka az Istenre való teljes ráhagyatkozás. Emberi téren el kell fogadnunk a bizonytalanság kockázatát: a halálugrást a remény kifürkészhetetlen mélyére. Ezzel is csak azt erősítjük meg, hogy Isten, a Szeretet az egyetlen szükséges. Neki kell alárendelnünk minden munkánkat, minden emberi törekvésünket, hogy egyensúlyunkat megtaláljuk és biztonságban érezzük magunkat a földön.

A gazdagság kockázata

Minden birtoklásban van kockázat. Épp úgy, ahogy a szegénység nemcsak az anyagi javakra vonatkozik, a gazdagság is sokféle. A családi összetartás, a valódi nevelés, a gondosan megszerzett műveltség, az összeköttetések, melyek megengedik, hogy ott érijünk el sikereket az életben, ahol mások elé akadályok tornyosodnak: mindez gazdagság. De a pénzszerzés kényszere mindezeknek a javaknak sokszor kísérő jelensége. Az Evangéliumban is komoly veszélyként jelentkezik: „Egyszerre nem lehet az Istent és a pénzt szolgálni...” „A gazdagnak nehezebb bemennie az Isten országába, mint a tevének átbújni a tűfokán.”

Emlékezzünk a gazdag fiatalember megkapó jelenetére. Az Evangélium róla mondja, hogy bár „Jézus meglátta és megszerette”, szomorúan távozott, „mert sok pénze volt”. Még a nevét sem tudjuk, csak azt, hogy Jézus javasolta, vegyen részt földi missziójában, de ő az ajánlatot visszautasította, mert nem tudott lemondani birtokairól. A szegény Lázár és a gazdag példabeszédét is ismerjük. Az Evangélium nem állítja, hogy ez a gazdag keményszívű rosszember lett volna, hogy megvetette volna a szegényeket. Egyszerűen csak gazdagsága válaszfalként meredt közte és többi embertársai között. Lázárnak, a koldusnak még a létezésé-

ről sem vett tudomást, mikor az ajtaján kopogtatott. Bizonyára sokszor látta, de soha nem látta meg benne a testvért, soha nem szenvedett az ő ínségében. Így saját-maga közösitette ki magát a szeretet világából.

Az anyagi szegénység: ismertető jel

Az evangéliumi tanítás és Jézus magatartásának az ösztönzésére minden időben sokan választották a szegénységet. Az apostolok halála után a férfiak visszavonultak a pusztába, hogy megszabaduljanak a pénz bűvöletéből, hogy közelebb kerüljenek Istenhez. Később törekvésüket a három szerzetesi fogadalom fejezte ki: a szegénységé, tisztaságé, engedelmességé. A két utóbbi csak két másféle megnyilvánulása volt, hogy a lelki szegénység követelményei szerint éljenek. Attól a pillanattól kezdve, mikor az egyház gazdasági nagyhatalommá kezd válni, — az egyszerű élet utáni nosztalgia mindig is ott élt az egyház mélyén, — a zarándoklatok divathulláma borítja el hirtelen Európát. A zarándok mindent elhagy, családját, hazáját, mesterségét, s mindent levetkőzve csupaszon indul útnak. De útján megtapasztalja a lényegét. Amikor visszatér, mintha a szívét is kicserélték volna, értékrendje is megváltozott.

Párhuzamosan főleg ezzel a középkorban jelentős mozgalommal, az egyház történelme folyamán mindig voltak emberek, akik a nagyobb benső erőt követelő szegénységet választották, hogy jobban megéljék a krisztusi üzenetet. Nagyon gyakran ők voltak az egyházi megújulás forrásai. Ilyenek voltak Asszisi szent Ferenc és Charles de Foucauld, a szeretet szenvedélyes megszállottai: ezek az Isten kedvére való szegények.

A mi korunkban, amelynek a pénzszerezési vágy a legfőbb ismertetőjele, nem is meglepő, hogy az egyház újra felfedezi a szegénység ideálját. Mint minden új felfedezésnek, ennek a mozgalomnak is vannak szélsőséges kilengései. De vitathatatlanul ez keresztény hivatásunk megkülönböztető prófétikus jele.

Sok homály veszi körül magát a szegénység fogalmát is. A szegénységi fogadalom, amelynek az a rendeltetése lenne, hogy felszabadítson bennünket, kínálkozó alkalom is lehet, hogy jól elterpeszkedve kényelmünkben kiment-sük magunkat a másokat sújtó felelősség alól. Az is paradoxon, hogy egy „vallásos közösségbe” való beilleszkedésünk egy bizonyos biztonsági érzetet is adhat, amit sokan mások nem ismernek meg társadalmi helyzetük miatt. Ellenben meg lehetünk fosztva minden anyagi létforrásunktól, anélkül, hogy elérjük azt a lelki szegénységet, ami szívünk sajátja. Árnyaltan kell különböztetnünk, mielőtt primitív módon egyenlőséglelet tennénk a proletársors és a lelki szegénység között.

A szegénységet nem lehet egyszer s mindenkorra körvonalalba zárni, rögzíteni. Minden korban más arccal néz felénk. De mindig ugyanazzal a szellemmel.

Szegénység és alázatosság

Az alázatosságnak rossz a sajtója, és nagyon gyakran jogos is, ha alázatosságon azt értjük, amit annak nevezünk. Mert ha ennek az „erénynek” az emberi méltóságunk feladására kell vezetnie, ne habozzunk megbélyegezni. Ellenben ha azonosság vállalását jelenti benső szegénységünk érzelmi világával, akkor ez az alázat maga a szeretetnek előfeltétele.

Amikor Krisztus így szólt: „Szelíd vagyok és alázatos szívű”, nem azt akarta ezzel jelezni, hogy kész elfogadni a kétes kompromisszumokat: inkább a halált választotta, semmint hogy egy cseppet is engedjen a lényegből. De azt akarta mondani, hogy nincs benne semmi nyoma az önteltségnek, a hatalomváagnak, a székszeisnek. Az alázatosszívűség Krisztus szerint kitárulkozás, vágyódás, várokozás másik embertársunkra. Képességet is ad, hogy együtt szenvedjünk a szenvedőkkel, hogy együtt örvezzünk az örvezőkkel. Egyszerűséget és nyíltságot terem kapcsolatainkban. Ime az igazi szeretet alapja.

Szegény-e az Isten

Ha a szegénység a szeretet lényeges feltétele, hogyan egyeztetjük össze azzal a ténnyel, hogy Isten a hiánytalan Szeretet. Titokkal állunk szemben, amelybe nyelvünk és értelmünk határai miatt nem tudunk behatolni. Kétségtelenül pontosabb lenne, ha Istent a végtelen Szeretetnek tartanánk, minthogy mindenhatóságáról beszéljünk. Mivel ő a végtelen Szeretet, örökkön-örökké minden érték és minden élet Teremtője. De ő a befogadás és a végtelen várakozás is. A szegénység talán a szeretet rejtett arca.

A hit: a szeretet szövetsége

„Hinni”, „nem hinni”, „elveszteni a hitet”... Ezek a kifejezések felfedik az igazságot, de magatartásunkat is elárulják: Hajlamosak vagyunk a hitben az emberi személytől független valóságot látni. Mintha véletlenül is rábukkanhatnánk, vagy elveszthetnénk anélkül, hogy ügyet vetnénk rá. Már pedig a hit egyik legéletbevágóbban fontos magatartásunk. Tőle függ, milyen jelentést is adhatunk életünknek.

Ami érvényes a szeretetre, a hitre is érvényes. A hitben is önmagunkból lépünk ki, lemondunk saját biztonságunkról. Vállaljuk a kalandot, hogy egész életünket egyetlen lapra tegyük fel. De az különbözteti meg a hitet a szeretettől, hogy a személy, akinek a rejtélyét meg akarjuk tapintani, nem érzéki valóság, érzékszerveinkkel nem igazolható. Így illúzióink is nagyobbak lehetnek. Mert a hit Istennel való benső találkozásunk, és mivel Ő érzékeinkkel nem érzékelhető lény, van hitünkben valami döbbenetes mozzanat.

A hit paradoxonhoz is vezethet, ha tévesen értelmezzük általánosan elfogadott meghatározását, amely szerint a hit az „Isten ajándéka”. Mert ha a szó közkeletű értelmében ajándék, nem látjuk többé, hogy mennyi is a hitben az ember szerepe. Elcsodálkozhatunk önkényes értelmezésén. Ellenben, ha az „Isten ajándéka” kifejezés azt jelenti, hogy Isten ebben a találkozásban egész személyével személyünk felé fordul, és hogy nem léphetünk vele összeköttetésbe anélkül, hogy ne ő kezdeményezné, azal, hogy kinyilatkoztatja magát előttünk, ebben az esetben elkerüljük, hogy a hitből az Isten által kiosztott ajándéktárgyat fabrikáljunk.

Mégsem kerülhetjük ki az annyiszor felvetett problémát: „Ha a hitet Isten kezdeményezi, miért lehetséges, hogy vannak, akik hisznek, és vannak, akik nem hisznek? Erre a kérdésre nincs válasz. De mindez egész más

megvilágításba kerül, ha a hitet küldetesként értelmezzük, amely önkéntes csatlakozásunkat követeli. A hit nem kiváltság, amit néhányunknak önkényesen kiosztanak. Szerencsémnek tarthatom, ha hívő vagyok, de nem szabad elfelejtenem, hogy ez egész személyem elkötelezettségét és a másik embertársammal szembeni felelősségemet követeli. Ebben az esetben is párhuzamba állíthatjuk a szeretettel. Ha megadatott, hogy a szeretet nagy árama éltesse, saját benső gazdagodásom szinte kötelez, hogy másokat is gazdagítsak. A nagy szeretet a Szeretetnek, a hit az Istennek tanújává avat.

Tehát a hit találkozás, a szeretet szövetségi szerződése, kaland, ami arra ösztönöz, hogy odahagyjam mindennapi életem védelmet nyújtó partjait. „A szívnek is megvannak a maga érvei, melyeket az értelem nem ismer”... Pascali értelmezésben a szív mindaz, ami bennünk a legmélyebben fészkel, legfontosabb döntéseinknek és életbevágóan lényeges elkötelezettségeinknek a központja. Aki szeret, képtelen napfényre tárni szeretete minden indítóokát, és akinek hite van, nyilvánvaló, hogy nem tudja megfejteti Istennel való találkozásának a misztériumát. Természetes, elegendő ok támasztja alá hitemet: különösen az isteni kinyilatkoztatás és az emberi tapasztalataim közötti szerves összefüggés. Minél inkább megismerem az embert bűnével és szeretet utáni szomjával együtt, minél inkább tapasztalom benső megosztottságomat és harmónia utáni vágyamat, annál jobban beigazolódik előttem az örömhír igazsága.

De önmagunk előtt nehéz igazolnunk hitünket, ahogy szeretetünket is, mert a hit és a szeretet lényünk „teljes bevetését” követeli, és szétrobbantja a pusztá józan ész korlátait. Fizikai-szellemi lény lévén, minden ízemmel-porcikámmal szeretek, teljes lényemmel, testestől-lelkestől. A hit bizonyosság, de nem nyilvánvalóság. Szent Pál horgonyhoz hasonlítja, amely biztos és szilárd, habár a hajós nem látja.

Nemcsak érzelmi, de tartalmi súlya is van a hitnek. Szeretetemet semmi nem menti fel a benső kényszer alól, hogy a szeretett lényt meghatározzam, s ha nem tenném

meg, veszélyes ábrándokba ringatnám magam. Épp így a hit sem ködbe mosódó ábrándozás. Egy bizonyos számú alapvető adott igazság fényében pontosan kirajzolódik igazi arca. Nem mondhatom magam hívőnek, ha csak egyet is visszautasítok ezekből az adott igazságokból, tényekből, viszont előfordulhat, hogy az örömhír bizonyos részleteit nem ismerem. A hit meghatározott dogmák összességét tartalmazza, amelyek nem lehetnek alkudozás tárgyai. De azért mégis a hit valami gyökeresen más!

Hit és vallás

Néhány év óta sok támadás érte a vallást, és ami a meglepő, ezeket a támadásokat főleg magukat kereszténynek valló gondolkodók indították el. Rossz közérzetünk abból ered, hogy megszoktuk a hitet a vallással azonosítani. Vallásosnak tartottuk, aki igyekezett Krisztus tanítását a gyakorlatban megvalósítani, és a „vallásellenes” címkéjét ragasztottuk a hit ellenségeinek a homlokára. Innen a félreértés. De ha a „vallás” fogalma gondolatok, cselekedetek és rítusok együttesét jelenti, melyek lehetővé teszik, hogy hitünknek kifejezést adjunk, akkor nemcsak helyénvaló, de szükséges is, hogy különbséget tegyünk a két realitás között.

Mivel a hitben Isten változhatatlan, örök arcával találkozunk, hitünket nem vethetjük alá a különböző korszakok változó viszontagságainak. De mivel velünk, az emberrel folytatott dialógusról van szó, akiket a kor, amelyben élünk, mégiscsak befolyásol, a dialógus stílusának a századok folyamán változnia kell. A szeretet, mint lényünk mélyről örvénylő áramlata, nincs alávetve a megváltozott történelmi viszonyoknak, de megnyilvánulása sokarcú lehet a civilizációk, a hagyományok területén és a kultúra különböző fokain.

Ez érvényes a hitre is. Először a zsidóság befolyásolta megnyilvánulási formáját (innen adódik a nehézség, hogy lényegét pontosan megragadjuk). Később a görög gondolkodással ötvöződött, és teljes kivirágzását az erős

római befolyás alatt álló mediterrán civilizációban érte el. Mikor rómaivá vált, — és ez a keleti egyházszakadás oka, — a világos és a jogi szabályok szigora mélyen rányomta bélyegét. A filozófia nyelvezete, amelynek meg kellett mindent magyaráznia, az arisztoteleszi gondolatrendszerhez folyamodott, amelyet később Aquinói szent Tamás mesteri módon beolvasztott a saját skolasztikai rendszerébe. Ebből egy elméleti rendszer született, amelynek a pontossága és összefüggő volta sokakat méltán ejtett csodálatba. De innen adódik bizonyosfajta megcsontosodás azon a területen, amit vallásnak neveztek.

Nyugati lévén, ez a római vallás nem tudta befogadni a keleti és afrikai civilizációk hozományát. Saját gondolkodásmódját, szokásait, rítusait, jogrendszerét exportálta, ahelyett, hogy figyelmesen meghallgatta volna azokat, akik mellett tanúbizonyságot akart tenni. Innen a jelenlegi törekvés, amely a hitet elhatárolja nyugati megjelenési formájától. De ez nem megy minden nehézség nélkül, nemcsak azért, mert mindig csábító abszolút igazságnak tartani, ami sokáig kiállta az idők próbáját, de azért is, mert lángelméknek és szenteknek kell jönniök, hogy friss vért ömlesszenek a kivénhedt civilizációkba. Az eljövendő évek majd megmondják, hogy vajon ez a megújhodási kísérlet meghozta-e a gyümölcsseit?

Világos, hogy föntáll a kockázat, ha ugyanazt a hitet különböző módon fejezzük ki. Ez tétovázóvá tehet bennünket, de Jézus nemcsak ugyanabban a kultúrkörben és hagyománykörben élő emberekhez szólt. Mivel üzenete térben és időben egyetemes, ajánlatos a hitet a vallástól megkülönböztetni. Ha a vallásnak csak relatív értéket adunk, abszolút fokra emeljük a hitet. Ráadásul fogékonyabbá válunk minden többi embertársunk kezdeményezésére, akik tőlünk különbözőek lévén, a maguk sajátos nyelvén akarják Istennel folytatott dialógusukat kifejezni.

Hit és erkölcs

Az elmúlt évtizedekben a keresztények közül sokan, anélkül, hogy tisztában lettek volna vele, a hitet az er-

kölccsel azonosították. Az erkölcsöt az életművészetre tanító jogi rendszabályok gyűjteményébe iktatták át. Így a hit majdnem csak egy pusztá társadalmi viselkedésformává redukálódott, ahelyett, hogy emberi személyiségünk és társadalmunk megrázó élménye lett volna.

Krisztus ezzel az állásponttal szemben prófétaként jelenik meg előttünk, aki nem ellensége kora erkölcsi felfogásának, de kívül tud maradni és felül tud emelkedni a közvéleményen. Vendégül látja a prostituáltakat, együtt étkezik a bűnösökkel, és nem taszítja el magától a vámosokat. De harcba bocsátkozik a farizeusokkal, aminek csak a halála vet véget. Pedig tiszteletreméltó polgárok! Megfizetik a vagyonukra kirótt adót, hetente kétszer böjtölnek, tiszteletben tartják a házasság intézményét, és először érkeznek a közös könyörgésekre. Bizonyos erkölccstan szempontjából kikezddhetetlenül tökéletesek. De a krisztusi üzenet épp nem holmi erkölcsi példatár, hanem valami egészen, gyökeresen más!

Mégis szent Jakab szerint a „hit cselekedetek nélkül halott”. Ez azt jelenti, hogy az igazi hit egy önmagunkkal összhangban levő életstílust von maga után. Ez az életstílus gyakran módosul a különböző kultúrák és korok folyamán. Kétségtelen, hogy minden kor embere számára léteznek lényeges szabályok. De lehetetlen egyetemesen, mindenkire érvényes cselekvési szabályzatrendszer ki dolgozni.

Hit és vallásgyakorlat

„Van hitem, de nem gyakorlom”. Ki ne hallotta volna ezt a mondatot? A franciák nagy többségének, akik hívőknek vallják magukat, még az egynegyed része sem gyakorolja a vallást. Ezen a szentmisén való részvételt és a szentségekhez járulást kell értenünk. Ez a meghatározás eléggé leleplező, mert egy kalap alá veszi az intenzív hitéletet a pusztán csak a kultikus cselekményekben való részvétellel, ugyanakkor az evangéliumi ideál megvalósítására irányuló mindennapi törekvésünket nem tekinti

vallásgyakorlatnak. Mégis mi más a teendőnk, minthogy Krisztussal a szeretet szövetségében éljünk. A szentségek ennek a szeretetnek csak kiváltságos pillanatai.

Az nyilvánvaló, hogy ha a hitet összetévesztjük egy ideológiával, egy gondolatrendszerhez való csatlakozással, – amelynek Isten lenne a távoli sarkköve, – könnyen elfogadhatnánk ezeket a hitünket megkövetelő eszméket, anélkül, hogy a gyakorlatban megvalósítanánk.

De felfedezhetjük-e így a keresztény kinyilatkoztatás Istenét, aki annyira szerette az emberiséget, hogy elküldötte érte egyszülött Fiát, és aki szüntelenül ajándékozza nekünk a szeretet Lelkét? Találkozhatunk-e azzal az Istennel, akiből életünkben semmi sem dereng fel az emberek előtt? Megismerhetjük-e a szeretetet sugárzás nélkül? Elfelejtethetjük-e a szorongást anélkül, hogy megváltoztatnánk magatartásunkat? Megtalálhatjuk-e szabadulásunk útját anélkül, hogy megkezdénénk emelt fővel járva élni?

A csirázó mag és a tésztában erjedő kovász is már az élet első leckéjét gyakorolja. Vajon emberi szívünk is, – melyet Isten szeretetének gyengéd szellője megsuhintott, – már először fellüktető félénk válasza óta is nem a hitét gyakorolja-e?

Ezt az első választ és ezt az első ráébredést mégcsak táplálni, erősíteni fogják az Úr által adott megkülönböztető jelek. A hívő az Istent Igéje által ismeri meg, az imádságban meghallgatja, a szentségekben találkozik vele, és a szegények világában vendégül látja. Ha „hisz”, ha „szeret”, ha felismeri az Urat valódi lényegében, egész élete erről a találkozásról és hitről tesz tanúbizonyságot.

Ha hitünk van, szóban és tettben megvalljuk, hogy Isten a teremtető, hogy a názáreti Jézus az ő egyszülött Fia, eljött a földre, hogy meghalt, feltámadott. Ő a mindörökké élő; a Szentlélek kettőjük teremtetés nélkül létező szeretete, aki legtitkosabb cselekedeteinket is életeti, hogy eljöjjön a Szeretet országa.

A szeretet kapcsolatteremtő ereje az imádság

Ha szeretünk valakit, szükségünk van, hogy a szeretett lénynek megvalljuk szeretetünk, hogy vele beszéljünk. Fülelnünk kell, hogyan visszhangzik benne mindaz, ami közel áll szívéhez. Csak a szeretet révén érintkezhetünk igazán másik embertársunkkal, és közlési vágy nélkül szinte elképzelhetetlen a szeretet.

Épp így, hogyan hihetnénk Istenben, hogyan szeretnénk, ha előtte is némák maradunk. „Rászedtél, Uram! S én hagytam, hogy rászedj. Erősebb voltál nálam és legyőztél”. (Jer 20, 7). Hogyan fogadhatnánk el az Atya gyengéd szeretetét, a Feltámadott testvéri arcát, a szeretet Lelkét anélkül, hogy kifejezésünkre juttatnánk előttük, hogy jelenlétük által átszellemült életünknek micsoda kincs is jutott osztályrészül. Nem állhatunk ellen a vágnak, hogy velük elbeszélgessünk, bármilyen ügyetlenül is. A szeretet kifejezése mindig alsóbb fokú magánál a szeretetnél, eszközeink korlátozottak. Paul Eluard csodálónivalóan szép szerelmes versek költője. Szerinte sok ember a „szeretlek” szaván kívül alig tud más szót kiejteni az ajkán. Pedig ez a látszólag elkoptatott szó képes egy egész élet önátadását kifejezni.

Nyilván nehezebb egy láthatatlan Istenhez fordulni és meghallani a szavát. De ez az imánkat alkotó két sajátosság vezérfonalként meghatározza hívő életünk irányát.

Sokat keressük, hogyan is lehet az imádságot definiálni. Egy az arsi plébánosról szóló történet közelíti meg legjobban az ima lényegét. Egy öreg parasztember minden áldott este elment a templomba, és sokáig ott maradt. Ennek láttán a plébános megkérdezte, mivel is töltötte idejét. A parasztember Istenről szólva így felelt: „Én nézem őt, ő is néz engem.” Mi mást is mondhatnánk, ami mélyebb értelmű, pontosabb, mindent kimerítőbb meghatározás lenne? Az imádság szívet szívvel összekötő bensőséges kapcsolat, kölcsönösség is. Ami a lényeges: nem monológ!

Mint minden párbeszédben, amit a szeretet sugall, mindkét félnek ki kell vennie a maga részét. Csak így juthatunk be lépésről-lépésre másik embertársunk sorsának a misztériumába. Ismerős azoknak a házastársaknak a tragédiája, akik nem szakítanak rá időt, hogy egymással beszéljenek. Szerették egymást. De mikor lemondanak a dialógusról, amellyel egymásnak feltárják legbensőjüket, feladták a reményt, hogy valaha is egymásra találjanak.

Az Istennel folytatott párbeszédben áttetszők vagyunk. „Atyád a rejtekben lát.” Nem lehet semmi kibúvónk, de biztosak is vagyunk, hogy valaki igazi valónkat ragadta meg. Ezért inkább nevetséges, mint megbotránkoztató a farizeus imája: „Hálát adok Uram neked, hogy nem olyan vagyok, mint a többiek”. Isten ismeri emberi lényünk minden rejtekét. Ennek a tudata feszélyezhetne bennünket, sőt elviselhetetlen lehetne a számunkra. Ellenkezőleg: ez a legmélyebb bizalom forrása, mert aki engem valódi mivoltomban lát, maga a Szeretet. Nem bírál, nem ítélkezik fölöttem, sőt énem mélyéből, – szegény és bűnös létemre, – felfakasztja, ami bennem a legértékesebb.

Az ima legfontosabb sajátsága a Biblia szerint, hogy Isten nem néma. Szól hozzánk, és történelme folyamán Izrael nem szűnik meg csodálkozni: „Mózzessel úgy társalgott, ahogy egy barát szól a baráthoz” (Kiv 33, 11). Az embereknek kinyilvánítja szeretetét, és lassan fölfedi előttünk arcát. És mikor Jézus Krisztus a legvégső bizalmas közléseket teszi előttünk az Isten benső életének titkairól, minden félreértés ki van zárva, ettől fogva már semmi nem engedheti meg, hogy szívünk ábrándjai szerint mintázzuk az Isten arcát.

Van egyfajta imádság, amely saját énünk kivetített képe. Ezt már nyíltan leleplezték. Jézus Krisztus Istene nem belső vágyaink szublimálása, mégha azok igen magasrendűek is. Isten, mivel tőlünk teljesen különböző, ellenáll nekünk. Így jobban megértjük, hogy a vele megosztott élet, mint hajdan Jákobbal való találkozása, örök viaskodás a szeretet harci porondján. Isten megszólít bennünket prófétái, főleg Jézus Krisztus szavai által. Utolsó védőszancunkba kényszerít. Süketté kellene válnom, hogy ne hall-

jam meg a szavát. A filozófusok és tudósok egy megközelíthetetlen, absztrakt, mindenható és örökkévaló Istenről ábrándoztak, akinek a saját végtelensége tiltotta meg, hogy érintkezésbe lépjen az emberiséggel. A Jézus Krisztusban kinyilatkoztatott Isten Atyánk, aki megfedkezik saját nagyságáról, figyelmesen meghallgatja az alázatosszívűeket, az irgalmas lelkeket és a bűnösöket. Minden közvetítő eszköztől meg akar szabadulni, amikor az emberekkel találkozik. Végtelenül tiszteli emberi méltóságunkat, oly Isten, aki a szeretet után kutat bennünk.

Az imádság nehézségei

Nisszai Szent Gergely szerint „Isten szomjazza, hogy mi is szomjazzuk Őt”. A hívő számára természetes, hogy érezze ezt a szomjúságot, és kívánja is, hogy kifejezze. Az imádság mégsem könnyű. Szent Pál szerint: „Gyöngeségünkben segítségünkre van a Lélek is, mert nem tudjuk, hogyan imádkozzunk helyesen”. Ha a Szentlélek valóban az Atya és Fiú közti párbeszéd, amit a szeretet sugall, mivel bennünk lakozik, mi is beléphetünk ebbe a szavakkal szinte ki nem mondható párbeszédbe. Ha minden lelki élet célja, hogy egyesüljünk a három isteni Szemlélyel, a bennünk jelenvaló Lélek által a hitben összekapcsolódunk velük, amire tulajdon erőnkől nem volnánk képesek.

Az ember természeténél fogva oly Istenhez dadogja imáját, aki után áhítozik. Pedig meg kell ismernünk a Biblia Istenét, hogy figyelmes füllel hallgatva Igéjét magunkba fogadjuk. Pascal szerint „Egyedül Isten beszél helyesen az Istenről”. Az emberi szellem legmagasabb rendű spekulációi sem nyomnak sokat a latban egy evangéliumi szövegrészlet mellett.

Az egyház az isteni üzenetnek a kincstári őre, nagyon is tudatában van ennek. Vallatja magát, miképpen is életeti őt ez az örömhír, és milyen módon sugározza szét a világba. Nem véletlen, hogy minden alkalommal, amikor kérdéseket tesz fel, hogy mi az értelme küldetésének, az

imádságot teszi a vita tárgyává. A II. Vatikáni Zsinatnak is a liturgia volt az első megvitatandó tárgya. Amikor rájön, hogy nem tud igazán az Istenhez fordulni, hogy az általa használt formulák és rítusok már nem gyökereznek az emberek életében, ösztönösen tudja, hogy elvesztett valami lényegeset. A Zsinat főleg a közösségi imáról tárgyalt, és sokunknak megadta egy valódibb részvétel lehetőségét. De ez az autentikusságra való törekvés nyilvánul meg egyéni imáink területén is: jelentőségét vizsgáljuk, ugyanakkor újra felfedezzük szükségét.

A könyörgő, kérő imát különösen sok ellentmondás veszi körül. Bizonyára ma már tudjuk, mennyire gyermeteg, – mégha megindító is ez a jámbor bizalom, – az Istenhez esőért és szép időért könyörögni, és várakozva csak bámulni az eget. Megtanultuk, hogy többé ne esedezünk hozzá, hogy elhárítsa tőlünk a villámokat. Mi szereplünk villámhárítókat a háztetőnkre! Már alig merészeljük tőle kérni, hogy közvetlenül beavatkozzon az események folyásába, még akkor sem, ha valami homályos vágyat érzünk szívünk rejtekén. A pszichológusok az emberi felelősség feladását látják benne, és sok teológus vadász-szimattal pogány észjárás és mágikus ráolvasás nyomait véli benne felfedezni.

Vajon ennyire kell-e boncolgatnunk, vizsgálnunk, elemeznünk az imának ezt a fajtáját?

Az anyjához forduló gyermek nem zavartatja magát, hogy kérését milyen módon terjessze elő, mégha azt előítéletek veszik is körül. Az érzelmeiről valló kifejezéseket és felsorolandó kívánságait nem válogatja két külön csoportba. Hagyja, hogy azt mondja, amit a szíve diktál. Mesél, mesél, s ebben egész lénye benne van.

Mennyei Atyánk előtt miért nem állunk ugyanilyen egyszerű szívvel? Különben is, a vele bensőségesen összeforrott életünkben el tudjuk-e dönteni, hogy mit mondunk és mit nem mondunk neki, attól való félelmünkben, hogy kérjünk tőle valamit, vagy legalábbis annak a látszatát keltsük? Meghatározható-e ezek után, ami érzelmeink kiáradása vagy csak a hozzá benyújtott kérelmünk?

A szülők arra oktatják gyermeküket, hogy ne „követel-

jenek”: így felnőtt fejjel jobban meg fogják érteni a szeretet ingyenes ajándékvoltát.

Hívő életünk a szeretet gyermekkora. Isten arra tanít, hogy minél jobban legyünk a gyermekei mindaddig, amíg országába el nem jutunk a végre megvalósult szeretetben, a teljes önátadásunkban tökéletesen befogadva általa.

Az imádság típusai

Nemcsak fontosak, hanem nélkülözhetetlenek is. Nem elegendőek, de nem is tudunk felettük elsiklani. Az emberi szeretet is él a készen kapott formulákkal, melyeket saját benső intenzitásával fehéřrizzásig hevít. Ezek a formulák ugródeszkák, ugyanakkor védő korlátok is, a veszélyben segítségünkre sietnek. Ha Isten Igéjéből fakadnak, visszhangjuk gyakran felülmúlja sajátmagunk formálta könyörgéseinkét.

A szerzetesrendek kialakulásának a kezdetén a mindennapi szabályzatban előírásként szerepelt egy bibliai olvasmány. Lényege volt, hogy lassan, nagyon lassan kellett olvasni a Szentírást, elidőzve-megállva, hogy üzenetét meghalljuk és elmélkedhessünk felette. A mi korunkban, amikor a Biblia újra megtalálta a helyét a katolikusok életében, amely sajnos időközben feledésbe merült. Újra fel kell tehát fedoznunk, hogy ilyen módon „átitasson bennünket”.

Talán néhány nagyon egyszerű, de mély értelmű formulát is meg kellene tanulnunk kiejteni. Többek között azt a nagyon ősi, szívünk-sugallta imát, amit a keleti egyházban szívesen ismételnék: „Urunk Jézus Krisztus, Isten fia, irgalmazz nekünk, bűnösöknek.”

Végül a zsoltárokat is jobban kellene ismernünk, melyek liturgiánk egész folyamán, gyakran anélkül, hogy észrevennénk felcsengenek.

A zsoltárok az összes bibliai szövegben kiváltságos helyet foglalnak el. Nemcsak azért, mert az emberi szenvedélyek mélyéről csaptak magasra, hanem azért is, mert évszázadok folyamán emberek milliárdjainak az életével

gazdagodtak, akik a legtragikusabb és legboldogabb körülmények között egyaránt az ajkukra vették és imádkozták. Ezek a zsoldtárok éltették az Isten és az ember találkozását az Izrael történelmét végigkísérő programok kellős közepén, a haláltáborokba hurcoltak ajkán épp úgy, mint a kolostorok csendjében vagy a nagy népi ünnepek kirobbanó örömeiben, a végveszélyben, a csüggedésben és a hálaadásban. Mária szívében is felzendültek. Sőt Jézus imáját is alakították.

Életünk és a nap minden órája számára vannak zsoldtárok, és ha a liturgia nyújtotta nem felel meg benső „klímámnak”, még mindig megadja a lehetőséget, hogy általa saját életem történelmét Isten népe történelmébe kapcsoljam.

Egyéni, közösségi ima

Nem szabad hagynunk, hogy a két típusú ima előtt hamis dilemmába kényszerüljünk. Ha valakit szeretünk, boldogan találkozunk vele négy szemközt vagy társaságban. Barátommal másképpen társalgok négy szemközt, mint egy összejövetelem, de a barátságnak mind a két kifejezőmódja nélkülözhetetlen. Egyik csak erősíti a másikat.

A közösségi imának nem ugyanaz a célja és sajátossága, mint az egyéni imának. A szentmisén nem én választom ki az Isten Igéjét tartalmazó szövegeket: azért jöttem, hogy meghallgassam a mi Urunkat és helyet foglaljak az ő népe körében. Ha a javasolt imádság nem felel meg benső érzelmeimnek, legalább tapasztalatot szerzek, hogy családjának a tagja vagyok, és tudatára ébredek, hogy az ő országa túlszárnyalja szűk korlátaimat.

Akik panaszkodnak, hogy nem tudnak a szentmisén a saját hajlamaiknak megfelelően magukba merülve egyedül imádkozni, azok elgondolkozhatnak az eukarisztikus áldozat közösségi jellegén. Feltehetnék önmaguknak a kérdést, hogy személyes imájuknak milyen szerepet és mennyi időt szenteltek életükben.

„A munka imádság”

Híres ez a formula. De hamis. Való igaz, hogy a munka az Istennel való együttműködésünk legerterjedtebb megnyilvánulási formája. Igaz, hogy az imádság is alakíthatja a munkát. De hamis azt állítanunk, hogy helyettesítheti az imádságot, hogy többet ér, ha dolgozunk, mint imádkozunk. A két tevékenység különböző természetű: mindkettőnek megvan a maga értéke.

Mi más következtetést vonhatnánk le, hacsak nem azt, amit az apostolok: „Taníts meg minket imádkozni”. Elevenítsük fel Urunk Jézus imáját, amely az első keresztény imádság volt. És ajánlatos emlékeznünk rá, hogy ez az ima nem emberi szívben csírázott ki, hanem magának az Istennek a szájából fakadt: „Mikor imádkoztok, ezt mondjátok” – „Szenteltessék meg a te neved, jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod”: Ó, Atyánk, légy az emberek számára, ami lényed igazi valójában vagy: végtelen Szeretet, minden egyesülés forrása. „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, és bocsásd meg a mi vétkeinket, ne vigy minket a kísértésbe.” Szükségünk van kenyérre, bűnbocsánatra, benső szabadságra. Egyszerűen azért, hogy Isten fiaivá legyünk. Megtapasztaltuk saját szegénységünket is. De nem zúzott össze bennünket, mert tudjuk, hogy jelen vagy bennünk. Emberi méltóságunk is szívügyed. Sikerünket kívánod minden téren. A legjobb apánál is jobban tisztelsz, szeretsz minket: te vagy a „Mi Atyánk”...

A szeretet élete: a példabeszédek tükrében

„Mesélj nekem egy történetet”, kéri a kisgyermek. És máris elkezdjük: „Volt egyszer egy...”. A fiatal hallgató beleéli magát a szereplők gondolataiba, velük együtt remeg vagy örül. A történet varázsereje révén olyan tanulságot szűr le, amit másképp nehezen tudna megszerezni.

Palesztina szóbeli kultúrája Jézus idejében bővelkedett képekkel és hasonlatokkal teleszótt mesékben és elbeszélésekben. Jézus sokszor élt ezzel a nyelvvel. „Példabeszédekben szólt hozzájuk...” Felhasználta ezeket a történeteket, hogy közérthetőbbé tegye előttük üzenetét. Kortársainak nem volt idegen ez a stílus. Nem ejtették őket zavarba az eltúlzott részletek vagy a szituációk valószínűtlensége: Ha túlságosan bő a gabonatermés és szertelenek az árak, ha a büntetések elrettentőek, és a szereplők magatartását nem tudjuk megindokolni, mindettől mégcsak frappánsabb, tehát kerekébb a történet.

A példabeszédek nyelvezet nagyszerű hordozói: a genezáreti tó partján, Palesztina ösvényein, a sivatagban vagy a mezőkön születtek. Értenuünk kell, hogyan kell Jézust meghallgatnunk, aki így tanít minket: „Az Isten országában is épp úgy van, mint ebben a történetben...” – „Egy férfi elkészítette az ebédet, az asszony kenyeret dagasztott, egy pásztor elveszítette egyik bárányát...” És lám, Isten országának egy újabb jellegzetessége támad előttünk szinte a szemünk láttára. Fokozatosan feltárul előttünk, hogyan is éljük a Szeretetet.

„A mennyek országa hasonlít a kovászhoz, amelyet fogott az asszony, belekeverte három mérő lisztbe, s az egész megkelt tőle.” (Mt 13, 33). Semmi árulkodó jel nem mutatja ennek az élesztő anyagnak a jelenlétét, mégis az egész tészta átalakul, és megkel a kenyér. Az Isten országa is az emberi masszába belegyúrva rejtőzik. A felületes szemlélő nem látja. Mégis szívünk legmélyén működik, és hatására átalakulhat a történelem.

„A mennyek országa hasonlít a mustármaghoz... Ez kisebb minden más magnál...” (Mt 13, 31-32) A világ hatalmasságai ügyet sem vetnek rá, de eközben gyökeret ereszt, ágakat hajt. Árnyéka szállást ad mindnyájunknak.

Az Isten országa olyan, mint egy vetőmag. „Úgy van az ember az Isten országával, mint amikor magot vet a földbe. Utána akár alszik, akár ébren van, éjjel vagy nappal, a mag kicsírázik és szárba szökik, maga sem tudja hogyan.” Kétségtelen, a talaj teljes megművelése is fontos, de nemcsak ettől függ a termés bősége. Az Istentől eredő szeretet is rendelkezik egy rejtett erővel. „A föld magától terem, először szarát, aztán kalászt, majd telt szemet a kalászban.” (Mk 4, 26-29).

Az Isten országa ugyanakkor egy olyan kimeríthetetlen kincstár, amely felülmúlja összes javainkat. Aki felfedezi, akár véletlenül, akár egy hosszan tartó nyomozás végén, „eladta mindenét, amije csak volt és megvette a szántóföldet.” (Mt 13, 44) Jézus nem titkolja Országának velünk szemben támasztott követelményeit: „Menj, add el minden birtokod, és kövess engem: kincsed lesz a mennyekben”. Az apostolok megfogadták tanácsát. Elhagyták háloikat és halászbárkáikat vagy adóhivatali irodáikat, elhagyták családjukat és szülőföldjüket. Azért mentek messzire, hogy ezért a felbecsülhetetlen kincserért éljenek és haljanak meg.

De mindazok, akik felfogják az Úr hívó szavát, nem egyformán reagálnak. Épp úgy van az Isten országában, mint a magvetőről szóló történetben, aki kiment a szántóföldre, hogy magot vessen. A magok az útfélre estek, és az ég madarai felcsipegették. Az élet igéi nem hatoltak emberi szívünkbe: alighogy meghallgattuk őket, máris elfelejtettük, és a vetőmag elpusztult. Más magok köves talajban vagy tüskék között csíráztak. Az elsők gyorsan elszáradnak, a többiek meg szinte megfulladnak, mert a túlsok elfoglaltság és világi gond megkeményíti az emberi szívet vagy bozótjukkal rohamosan benövik. De létezik jó termőföld is, amelyben a vetőmag százszoros termést hoz, amely soha nem remélt aratással ajándékoz meg bennünket. Hogy Isten országa jó termőföld legyen, énünk

legjobb erőinek kell elfogadnia és táplálnia. A föld soha sincs egyszer s mindenkorra előre felkészülve a szántásra. Újra előbukkannak a kövek, és a tüskés bozótok is újra burjánzani kezdenek. Szüntelenül gyomlálnunk kell, és újra kezdenünk a mezei munkát.

És itt van előttünk a konkoly rejtélye, amely a búza között nő vele összekuszálódva. Mikor egymástól már meg lehet őket különböztetni, a konkolyt nem lehet anélkül kitépni, hogy az egész termés tönkre ne menne. Csak a kaszálás idején lehet őket szétválasztani, felismerni és szétosztani... Így van világunkban is, ahol jelen van a rossz. Így van a mi életünkben is. Szent Ágoston szerint „a jó és a rossz közötti határ saját szívünk kellős közepén húzódik”. Csak életünk végén lehet az Isten országában betöltött szerepét meghatározni. A történelem lezárulásakor „Az Emberfia elküldi angyalait, hogy szedjenek össze országában minden botrányt és minden törvénszegőt. Ezeket tüzes kemencébe vetik, ott sírás és fogak csikorgatása lesz. Akkor az igazak ragyogni fognak, mint a nap Atyjuk országában. (Mt 13, 41-43)

Ezt az Országot mindannyiunknak felajánlotta. Kétségtelen, vannak emberek, akiknek származásuknál vagy kedvező körülményeiknél fogva fogékonyabbá kellene lenniök a hívásra, mégis paradox módon gyakran ők azok, akik visszautasítják: „Hasonlít a mennyek országa egy királyhoz, aki menyegzőt rendezett fiának. A meghívottakat nyilván már régóta értesítették, de mikor eljött a menyegző napja, kibújtak a meghívás elől emberi szempontból nagyon is érthető mentségeket hozva fel: új major, öt pár ökör vásárlása. Vagy házasság. De nem egy szokásos lakomára voltak meghíva: Istennek a világgal tartott menyegzője volt ez, egy felbecsülhetetlen szövet-ség, drágagyöngy és kincs. Ez megérte, hogy felbolygassák az emberi igények egész értékrendjét. De nem értették meg. Mások lesznek a meghívottak, akiket látszólag semmi sem szemelt ki erre a megtiszteltetésre: „Bizony mondom nektek, hogy a vámosok és a cédák megelőznek benneteket az Isten országában.” (Mt 21, 31). Mert Isten nem tesz különbséget az emberek között. De nem csak

arról van szó, hogy országába való meghívását kell elfogadnunk, de meggyőződéses beleegyezésünket is kell adnunk. A meghívottnak menyegzői ruhába kell öltöznie. Szívünknek is fel kell öltöznie, mondjon „igen”-t a szeretetre.

De soha sem nagyon késő, hogy országáért dolgozzunk. A munkások, akik az utolsó órán jöttek el dolgozni, ugyanannyi napszámbért kaptak, mint akik a nap első órájától kezdve: „vállukon hordták a nap minden terhét”. Ez nagyon feszélyez minket, kisszívűeket, rövidlátókat. Isten arra tanít, hogy több szeretettel messzebbre lássunk. Szerinte nincs egyetlen jóvátehetetlenül elrontott élet sem. Határozottan állítja, hogy szüntelenül meghív bennünket, hogy itt van közöttünk, és hogy Vele mindig újra el lehet indulni, bármekkora is legyen tapasztalataink és bukásaink nehézségi ereje. Arra is tanít, hogy országa nem az emberi igazságon nyugszik. Ha a szeretet nem is áll soha ellentmondásban az igazsággal, de azért mindig túlszárnyalja. Nem érdemljük ki országában való részvételünket, nyerevényként nem „nyerhetjük” meg. Isten előtt mindannyian ugyanazon a színvonalon vagyunk, a többé-kevésbé képzett és bátor dolgozók, akik korán kezdik el a munkát, de teljesen képtelenek megkeresni, amit mi fogunk elnyerni.

Az Isten országa, amely az ingyenes ajándékozása, ugyanakkor a megbocsátása is. Az irgalom, a megbocsátás a szeretet egyik legmélyebbbről fakadó megnyilvánulása. Amíg nem bocsátottunk meg, valójában nem adtunk semmit. „A mennyek országa hasonlít a királyhoz, aki el akarta számoltatni szolgáit. Amikor elkezdte a számadást, eléje állítottak egyet, aki tízezer talentummal tartozott neki...” Ez rendkívüli nagy összeg (körülbelül hatvan millió aranyfrank). Ez megérdemelte az emberi igazságszolgáltatás minden megtorló intézkedését. És mégis megkönyörülve a szolgán, aki feleségéért és gyerekeiért könyörgött hozzá, „Az úr megkönyörült a szolgán, szabadon engedte s adóságát is elengedte”. De íme, a szolga találkozott egyik szolgatársával, aki száz dénárral tartozott neki. (Száz aranyfrank megfelelője). Követeli a tartozás azonnali törlesztését. Rá se hederít társa rimámkodására,

hanem tömlöcbe veti. Mikor az úrnak tudomására jut mindez, maga elé idézi. Szemére veti keményszívűségét: „Nem kellett volna néked is megkönyörülni szolgatársadon, ahogy én megkönyörültem rajtad?” (Mt 18, 23-35) És Krisztus így tanít bennünket imádkozni Atyánkhoz: „Bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek.”

A megbocsátásnál is nagyszerűbb életünk odaadása... „Volt egy gazda, aki szőlőt telepített. Bekerítette sövény-nyel, belül pedig sajtót ásott és őrtornyot épített. Aztán bérbe adta a szőlőt műveseknek, és elment idegenbe. Amikor eljött a szüret ideje, elküldte szolgálait a szőlőművesekhez, hogy szedjék be a termést. Ám a szőlőművesek nekiestek a szolgálknak. Az egyiket megverték, a másikat megölték, a harmadikat megkövezték. Erre más szolgálakat küldött, többet, mint először, de ezekkel is úgy bántak. Végül a fiát küldte el hozzájuk, mert azt gondolta: A fiamat csak megbecsülik... (de) nekiestek, kidobták a szőlőből és megölték.” (Mt 21, 33-40)

Emberi észjárásunk bolondnak tartja a makacs gazda-embert, aki kockáztatja vagyonát, szolgálai, sőt a saját fia életét is. Már a példabeszéd elején megértettük, mikor az első szolgálait elküldötte, hogy minél konokabban megköti magát, annál gyászosabban végződik az egész történet. És valójában nem érte meg a fáradságot annyi gondal-vesződséggel elültetni a szőlőt, hogy vele együtt kitegye a veszélynek mindazt, ami közel áll a szívéhez.

De Isten nem vesz tudomást emberi okoskodásainkról, óvatosságainkról. Isten szeret, Isten kockáztat. A szeretet merészségére tanít, s ezt szívós munkával kívánja meggyökereztetni szívünkben. Néhányan megértik, akik vállalják a kockázatot. De ezeket a prófétákat elfogják, megkövezik és megölik. Mégis hűségesen hirdették üzenetét, és érte vállaltak minden kockázatot.

Akkor a szeretet végső örületében Isten elküldi az embereknek saját Fiát. Ő vállalja a halált: és ez ajándékozza a világnak az igazi Életet. Mert az egész emberi történelem ebben a húsvéti áldozatban, Isten végtelen szeretetének nyilvánkoztatásában, találja meg végső jelentőségét.

**„Nincs nagyobb szeretet...”
A krisztusi húsvét**

A szeretet országát, amit Jézus eljött hirdetni, ő maga is élte nap mint nap az eldugott kis Názáret hétköznapi életében épp úgy, mint hosszú palesztinai körútjain. Gyakorolta a jót, bátorságot öntött a megszorítottakba, a betegeket meggyógyította, megbékélést hozott a bűnösöknek. Azért jött, – ahogy Pilátusnak megmondotta, – „hogy tanúbizonyságot tegyen az Igazságról”. Ez az alapvető igazság: az embert a Szeretet szeretetre teremtette. De Jézus beleütközött azokba, akiket zavart ez az igazság, akik a kényelmes biztonságot többre becsülték a szeretet merész kezdeményezéseinél, és akik az Isten Igéjét kimondottan egy hagyományos emberi felfogás szolgálatába állították. Iránta tanúsított ellenséges érzületük lassan gyűlöletbe csapott át, és haláláról döntöttek.

Ettől fogva az események gyorsan követik egymást. A tiszavirágéletű virágvasárnapi diadalmas bevonulás után jönnek az utolsó nyilvános viták és az „egynek a tizenkettő közül”, Júdásnak az árulása. Azután, „tudván, hogy eljött az ő órája, hogy ebből a világból Atyjához térjen”, az Úr tanítványaival együtt utoljára megüli húsvét ünnepét. Szolgájukká szegődik, megmossa lábukat, rájuk bízza lelki végrendeletét, és az Eukarisztiában teljesen kiszolgáltatja magát nekik. Ütött az órája, húsvét, a végső „váltás” órája, amikor minden megköttetik és beteljesül, amikor a világ sorsának az értelme megváltozik, mert a szeretet és az élet diadalt arat a halálon, és az embernek az Istennel kötött „új és örök szövetsége” megpecsétlődik. Micsoda mély is ez a misztérium! Az apostoloknak, hogy megközelítsék e titkot, a Názáreti Jézus ismeretétől föl kell emelkedniök a Feltámadottba vetett hithez. Mint nekik, nekünk is meg kell rendeznünk a magunk húsvétját, nekünk is föl kell emelkednünk a Feltámadotthoz.

A húsvéti misztérium jelentését, főleg a nyugati keresz-

ténység, nagyon sokszor eltorzította. Amikor azt mondjuk, hogy Krisztus a keresztfán minden embert megváltott, helyesen kell értelmeznünk ezeket a szavakat.

A keresztt nem ellensúlyozza a világ bűneit az isteni igazságszolgáltatással szemben. Ez a köztünk nagyon elterjedt felfogás ellenkezik azzal, amit Istenről tudunk, aki az abszolút Szeretet. Isten nem éri be az igazságossággal. Nem hitelező, aki szigorú elszámolást kér tőlünk, és aki a neki kijáró tartozásunkat követeli bármilyen áron, legyen az akár tulajdon Fiának a feláldozása. Ábrahám-nak sem engedte meg, hogy feláldozza Izsákot. A bűnös hibáit elfelejti, ugyanannyi napszámbért ad annak a szolgának, aki csak az utolsó órában dolgozott, mint annak, aki egész nap szorgoskodott. A szeretet, ha nem sérti meg az igazságosságot, azt gyakran túlszárnyalja.

— Ahogy megtudjuk ítélni, — a keresztt nem a legkegyetlenebb kínzóeszköz, amit az ember elviselt. Ha pusztán a szenvedés síkjára állítják jelentését meghamisítják. Hamis nyomon járunk, ha ezt a fizikai szenvedést tesszük meg a szeretet mértékegységének. Egyébként későn és nyugaton fejlődött ki az öncélú keresztkultusz (ami sok hősiességnak, de számos eltévelyedésnek is volt a forrása). Ellenben a keleti keresztények a kereszttben soha nem szűntek meg Krisztus diadalát látni. A bizánci feszületek megdicsőültségében ábrázolják.

Ha figyelmesen szemléljük a passiót, rájövünk, hogy a történelemhez képest nagyon hétköznapi kivitelezés. Kik is ennek a drámai jelenetnek a szereplői? Egy könnyen köpönyeget forgató és gyűlölködővé fajuló tömeg, középsterű alakok, akik a főnálló rendet támogatják, amely szituációjukat védi, egy bíró, aki retteg a rossz jelentésektől, katonák, akik mulatnak az elítélten, és teendőiket végzik anélkül, hogy ez nekik problémát jelentene, néhány megfélemlített hívő, akik nem tudják, hogyan illeszkedjenek be az eseményekbe, amelyek meghaladják elképzeléseiket, egy zokogó anya, egy férfi, akinek a kínzatása, — úgy látszik, — huszonnégy óráig sem tartott.

Pedig ez a férfi az Isten fia, és senki nem fogja tudni

kifürkészni lelki szenvedésének a mélységét. Voltak, akik testükben súlyosabb és hosszabban tartó szenvedést viseltek el. Nagyon valószínű, hogy Krisztus nem akart előttünk az emberi szenvedés „bajnokának” a mezében megjeleni, ezzel olyan értéket adva a szenvedésnek, ami önmagában nem illeti meg.

A kereszttényét Krisztus egész életének, teljes önátadásának az irányvonalába sorolódik. Nincs lényeges különbség a lábmosás, az Eukarisztia és a kereszttel között. Mindig a legizibbb szeretetről van szó, akkor is, ha a legszerényebb formában jelenik meg előttünk. Jézus Krisztus az önmagát teljesen nekünk adó Isten, és a kereszttel ennek a leghatározottabb megnyilvánulása: a végső következményéig megélt szeretet. Vannak tettek, melyekben egy egész élet sűrűsödik össze, és amelyek hirtelen ki-robbannak, mint a mennydörgő villámfény. A kereszttel azért van központi helye a kereszténységben, mert a Feltámadáshoz vezet. Ez a megalázás és az abszolút önátadás révén a „felemelkedést” jelenti, egy végső győzelemben aratott diadal felé. (Micsoda paradoxon, hogy ez a kereszttel, a hajdani botránykő jutalmunk és büszkeségünk lett.) A Megváltó Krisztus kereszttel ténylegesen nem nagyobb ajándék, mint megtestesülése vagy elrejtőző élete, de kifejezőbb erejű, mert szinte egy villámfény felvillanásában összesűrítve láttatja, hogyan is jár el az Isten megváltásunk érdekében.

Valójában üdvösségünkről van szó. És igaz, hogy a húsvéti misztérium az Isten országának ünnepélyes megalapítása. Nem Isten szempontjából kell néznünk, mintha az Istennek szüksége volna fia passiójára, hogy igazságszomját csillapítsa, de emberi szempontunk ad magyarázatot a húsvéti misztériumra. A kereszttel nem a bűn ellensúlya, hanem a bűn ellentéte. Mert ha a bűn mások megvetéséig fajuló önszeretetünk, a kereszttel vállalása többi embertársunk szeretete, ami önmegvetésünkhöz, végső megalázódásunkhoz vezet. Kétségtelen, Krisztus előtt és Krisztus után is voltak, akik életüket adták testvéreikért, de mivel Jézus az Isten fia, ezért teljes önfeláldozása eszmény lesz a számunkra. Ez sokféleképpen megnyilvánulhat: saját éle-

tünk mindennap megvalósuló felajánlásától kezdve a halál elfogadásáig, amit a szeretet sugall, amely a közöttünk jelenvaló Isten országa. Mivel Jézus meghalt minden felengzősség nélkül, hogy éljen a szeretet, mindannyian, akik a szeretet uralomrajutásáért küzdünk, az Ő művében veszünk részt, és az új, felszabadult, megváltott világ felépítésén dolgozunk.

Nem, a keresztség nem végpont. A húsvéti misztérium nem torpan meg nagypéntek homályában. Húsvét sugárzó reggelén beteljesedik. A sír és a halál fölébe kell emelkednie, hogy a feltámadásban napfényre törjön.

„Ha pedig Krisztus nem támadt fel, semmit sem ér a hitetek.” (1 Kor 15, 17) Hogy találkozzunk a Feltámadottal, az ellenőrizhető dolgok területéről át kell kelni az ellenőrizhetetlen tények birodalmába. Jézus életét, épp úgy, mint Mohamedét, a történelem útján követni lehet. De senki se fogja tudni tudományosan vagy bármely más emberi eszközzel bebizonyítani Krisztus feltámadását. Amíg keressük a megértést, és úgy akarunk látni, ahogy a földi dolgokat látjuk, miként az emmauszi tanítványok, addig „szemünk el van takarva, hogy fel ne ismerjük Őt”. Mint ők, mi is csak értetlenül bukdácsolunk emberi életünk göröngyös útján.

A két férfi, aki húsvét este Jeruzsálemből visszatért, fáradságtól elnehezült, lassú léptekkel haladt előre. „Közben beszélgettek mindarról, ami történt.” Maguk előtt szomorúan felelevenítették Jézus halálát, nagyszerű álmaik megsemmisülését. De valaki hozzájuk csatlakozott, velük együtt tartott, és hallgatta társalgásukat. Aztán Ő is megszólalt, és ezeknek a hitre lassan lobbanó szívű férfiaknak megmagyarázta, ami az Írásokban róla szól. Ők mégsem értették. Aztán vacsora közben „kenyeret vett kezébe, megáldotta, megtörte, és odanyújtotta nekik”. Szemük végül is kinyílt és felismerték: Valójában Ő az, a mi Urunk! (Lk 24, 13-32)

A tanítványok látták a feltámadt Jézust, megérintették ruháját, együtt étkeztek vele, de ezekről a találkozásokról semmiféle bizonyítékot nem tudtak felmutatni. Amikor csoda történik Lourdesban a tudományos világ

képviselőit is összehívják, hogy megállapítsák: emberi vizsgálódás nem talál választ: szerepük itt megszűnik. Csak a hit léphet tovább. Krisztus feltámadása nem lehet történelmi bizonyítás tárgya. De bizonyítható, történelmi tény az ősegyház hite: az apostolok, a vértanúk tanúságtétele. Emberek milliói éltek és haltak meg e hitüket megvallva. A feltámadás derít fényt mindenre, ami világtörténelmünket egyszerre érthetővé és összefüggővé teszi: Isten a Szeretet, szeretetből teremtette az embert. A Názáreti Jézus személyében beavatkozott az emberiség történelmébe. Ő az, aki meghalt, hogy bevezesse a Szeretet uralmát. Feltámadt, mert a Szeretet erősebb a halálnál.

„Ha Jézus nem támadt fel, hitünk hiábavaló”. De a feltámadásba vetett hit mindent átlényegít. Jézus feltámadásában hinni azt jelenti, hogy hisszük, hogy nem a halál mondja ki az utolsó szót. Tagadjuk a lét abszurditását. Az életre esküszünk. Remélhetünk. A Názáreti Jézus feltámadásán keresztül a halált semmibe vevő élet napfényre robban. „Azért jöttem, hogy életük legyen bőségesen.” Csak akkor hihetek ebben a gazdagságban, ha tudom, hogy az élet halhatatlan. Minden, amit teszek, minden amit átélek, minden, ami benső világomat gazdagítja, a végtelenben visszhangzik és folytatódik. Jézus feltámadása egyáltalán nem értékteleníti el földi életünket, sőt irányítja és átítatja örökkévalósággal.

A húsvéti misztérium, Jézus Krisztus, az Emberfia és az Isten fia misztériuma nem torpanhatott meg a halál küszöbén. A feltámadás egyszersmind az ember és az Isten győzelme, mert a Szeretet diadala.

Szeretetközösség: az egyház

A meghalt és feltámadt Krisztus meggyőző erejével szüntelenül izgatta és vonzotta az emberiséget. Még azok sem hajlandók Őt egyházában elismerni és csatlakozni Hozzá, akik szívvel-lélekkel ragaszkodnak személyéhez, és felfedezik benne az emberré lett és hozzánk közelálló Istent. „Jézussal találkozni, igen... Belépni egyházába, nem!” Az efféle reagálás egyre inkább terjed. De nem jogos. Az egyházba nem lépünk be, hanem részt veszünk életében, amely magának Krisztusnak az élete: a szeretet szövetsége. Egyébként az egyházon kívül nem találkozhatunk vele a maga teljességében.

Egészében mégsem mondhatunk le tartózkodásunkról és ellenvetéseinkről. Nyilvánvaló, az egyház számos jellegzetessége visszariaszt bennünket. Ennek az intézménynek a szerkezete és hierarchiája századokon keresztül megintgathatatlan volt. Ezt az egyházi társadalmat sajátos szokászatának, szokásainak, egész történelmének a súlya lehúzta. Számos területen csodálhatjuk alkotásait, de nem tudjuk, hogyan közelítsük meg. Szeretnénk, ha meglehetnénk nélküle. Felmerül bennünk a gyanú, hogy igazából nem is Jézus Krisztustól származik.

Ha találomra felütjük, fellapozzuk az Evangéliumot, nem ad semmiféle választ. Hasztalanul reméljük, hogy az „egyház”-szóra bukkanunk: csak két szakaszban szerepel, akkor is egy alkalommal más értelmezésben: „Ha testvéred vétkezett, menj és mondd meg az egyháznak...” De ebben az esetben a helyi gyülekezetről van szó.

De itt van előttünk a párbeszéd perdöntő szövege Szent Máté előadása szerint: „Hát ti mit mondtok, ki vagyok” Simon Péter válaszolt: „Te vagy Krisztus az élő Isten fia.” Erre Krisztus ezt mondta neki: „Boldog vagy, Simon, Jónás fia, mert nem a test és vér nyilatkoztatta ezt ki neked, hanem az én mennyei Atyám. Én is mondom neked: Péter vagy, erre a sziklára építem egyházamat.” (Mt 16, 15-18)

Minden szónak súlya van. Jézus így felel Péternek, aki elsőnek ismeri fel isteni eredetét: az Atya sugallatának köszönheted, hogy tudod, ki vagyok.

A Péterre bízott gyülekezet mindenekelőtt hívők közössége. Összegyűjti mindazokat, akik a mennyei Atyától származó hittől megvilágosodva megvallják, hogy Jézus az Isten fia. És arról lehet felismerni őket, hogy a világban tanúskodni fognak, hogy Jézus a mi Urunk, vagyis Isten és Megváltó. Az egyház a későbbi idők folyamán sokarcú lehet. De elsősorban közösség marad, amely Jézus Krisztus istenségét vallja, és az Ő szeretete élte.

De ennek az eseménynek az idején, amiről Szent Máté evangéliuma tudósít bennünket, az egyház számára még nem érett meg az idő. Jézus ígérete a maga teljességében a jövőre vonatkozik: „Te Péter vagy. Erre a sziklára építem egyházamat, és a pokol kapui nem vesznek erőt rajta. Neked adom a mennyország kulcsait. Amit megkösz a földön, meg lesz kötve a mennyben is.” Az egyház közösségének, akár a váltófutáskor, át kell vennie ebben a világban az Isten fia kezéből a stafétabotot. Magára kell vállalnia azt a szerepet, amit életében Jézus is betöltött. Ezt a szerepet a két szó közötti rokonság mégcsak jobban aláhúzza: egyház és Isten országa. Az egyháznak a feladata, Krisztus után, — mint az övé, — hogy minden korban szüntelenül hirdesse és építse az Isten országát.

Jézus prófétaként, az Isten országának a szóvivőjeként jött. És az „ország”-szó 122-szer fordul elő az evangéliumban! De mielőtt ebből a világból mennyei Atyájához visszatért volna, az egyház által küldetést bízott ránk, hogy művét folytassuk.

Szent Pál is, aki legkésőbb lett apostol, és aki nem élte Krisztus közelében az Ő emberi „kalandját”, ebbe a születőben levő egyházba illeszkedik bele. Találkozása a feltámadt Jézussal magánügy volt. Pálfordulás! Lénye homlokegyenest ellenkező irány felé fordult. De ennek a megtérésnek a hívők közösségében kellett beteljesednie: „Uram mit akarsz tőlem, mit tegyek?” — kérdi a damaszkuszi úton... „Menj csak, keresd meg Ananiást.” És Ananiás megkereszteli. Ettől fogva mint „illetékes” személyre,

missziót bízunk rá. Számos közösség alapítója lehet.

De elsősorban ő lesz az egyház első teológusa. Nem szabad elfelejtenünk, hogy minden levele jóval korábban íródott, mint Szent János evangéliuma. Legelső levelei megelőzték Márk, Máté és Lukács evangéliumait.

Szent Pál tanítása szerint az egyház „Krisztus teste”: érzékelhető valóság, amelynek a rendeltetése, hogy emberi világunknak továbbítsa Jézus üzenetét: Ő az „egyház feje”, (Kol 1, 18- Ef 5, 22) aki az egyház által továbbra is működik a világban. Másrészt viszont az egyház által kapcsolódhatunk Istenhez. Lelkünk, szellemünk nem teremthet közvetlen kapcsolatokat. Gondolatainknak a szavakban kell testet öltetniök, hogy ismertté váljanak. Szükségünk van az egyházra, hogy emberi életünk ország-útján Jézussal találkozzunk.

De testünknek, – elkerülhetetlenül, – korlátai vannak a térben, időben és tevékenységünkben. Milyen megkapó, ha arra gondolunk, hogy Krisztusnak is, az Isten megtestesült Igéjének, a világban élő Istennek is korlátai voltak. Egyszerre csak egy helyen volt jelen, csak bizonyos számú hallgatósága volt, és még kevesebben értették meg. Jézus, az Isten inkarnációja, egyben az Isten önkorlátozása is. És ha Krisztus emberi természete ilyen, mennyivel inkább ilyen az egyház: emberek és ráadásul vétkező emberek társasága! Éppen ezért hitvallást követel tőlünk: Nem hatalmi pozícióért vagy eredményeiért csatlakozom hozzá, hanem azért, hogy az ő segítségével találkozzam a mi Urunkkal. Az egyház Krisztus működésének és jelenlétének az érzékelhető és állandó jele. Vannak kiváltságos eszközök, hogy kifejezzék ezt a jelenlétet: ezek a szentségek. De szigorú értelemben véve csak egyetlen szentség van: az egyház, Krisztus szentsége, (sacramentuma), aki önmaga is az Isten szentsége (sacramentuma).

Csak az egyház által ismerhetjük meg Krisztust, aki Őt nekünk ajándékozza. Ráadásul megakadályozza, hogy Jézushoz vezető utunkon eltévedjünk. Manapság, amikor az egyházat, mint intézményt oly könnyen elítélik, nem szabad elfelejtenünk a misztérium realitását. Akik nagyon

könnyedén eldobják maguktól az egyházat, sajátmaguknak tiltják meg, hogy Krisztussal a maga teljességében találkozzanak. Az egyház intézményes jellegéről, — ami nélkülözhetetlen, bár másodrendű, — lehet vitatkozni, de nem lehet mélyen gyökerező igazáról. Az egyház, mint minden szentség, kettős természetű valóság. Isteni, mert Krisztus Teste. De emberi is. Innen ered a kikerülhetetlen eltolódás a misztériuma és szükségszerű megtestesülése — titokzatos isteni és gyarló emberi — valósága között.

Nincsen jogunk lázadozni, hogy milyen is valójában. Tudjuk, hogy korlátai és a bűn ellenére az ő kezében van Isten országának a záloga és minden előzménye. Tudjuk, hogy Krisztus megigérte. Ő garantálta: „Veletek lesztek a világ végezetéig.” Így vele együtt hirdeti és építi az Isten országát. Az egyház nem maga az ország, de az ő szolgálatában áll. Péguy talán azt mondaná: „az első kísérlet és a kezdet”.

Az egyház küldetése, hogy Isten terveinek prófétája legyen a világban. Oly valóság, amely felismerhetővé teszi ennek az Isten és ember közötti szövetségnek, közösségnek tervét, isteni elképzelését az emberek között. Tagjainak az a küldetése, hogy hirdessék az ígét és tetteikkel kinyilatkoztassák Őt. Amikor Foucauld „az egész világ kis testvérének” szegődik, amikor Abbé Pierre testvéreinek és Isten fiainak ismeri el a társadalom kitaszítottjait, amikor Dom Helder Camara szembeszáll az emberi méltóság minden megsértésével, magatartásuk már előre sejteti az Isten országát. „Ti vagytok a föld sója, a világ világossága, ti vagytok a kovász a kenyérben.” Nektek, az egyház tagjainak — és minden megkeresztelt teljességgel az — erkölcsi kötelességetek ízt adni a világnak, „megkeleszteni” kenyerét, nektek kell kinyitni a világ szemét! Az egyház a világért létesült, vele együtt el fog tűnni, amikor eljön az Isten országa. De addig is létjogosultsága az, hogy tanúskodjék közöttünk Isten tervéről.

Urunk ezért bízta rá Igéjét és Testét. Az Isten Igéjének a figyelmes hallgatása révén a szeretet szövetségében, — amit Isten ajánl az emberiségnek, — folytonosan meg-

edződik. Ennek az Igének a fényében az emberi eseményekből kiolvassa a Szövetség jeleit. Az Isten Igéje nem megőrzendő múzeumi tárgy a számára, hanem állandó felhívás, hogy sajátmagáról megfeledezve, önmagából kilépve elinduljon azok felé, akik nem ismerik az Urat. Az Ige erőt ad neki, megvilágosítja, táplálja, főleg pedig perzseli, mint az „emésztő tűz”. (Jer 20, 9)

Az Evangélium kellős közepén van egy mondat, amely kétezer év óta és a világ végezetéig a legelőbben izzik a keresztyének lelkében: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.”

Amikor az egyház, a mi Urunk halálának és feltámadásának az emlékét ünnepli, nemcsak a világban ma jelenlevő és működő Jézus Krisztust hirdeti, hanem önmagát is újra meg újra „szüli”, teremti. Az egyház hozza létre az Eukarisztiát és az Eukarisztia hozza létre az egyházat. Mint a lüktető szív, amely tágulva és szűkülve állandó áramlással elszállítja s visszalöki a vért, az Eukarisztia összegyűjt bennünket, erőt ad, testvéreinkhez küld, hogy felépítsük az Isten országát. Ez a szükséges tömörülés az előfeltétele, hogy misszióba küldethessünk. Az Eukarisztia az egyház forrása, és mint az egyház, Isten országát szolgálja.

Ezt egy kissé elfelejtettük. Mint ahogy elfelejtettük, hogy az egyháznak mindig a világ felé kell fordulnia, és nem szabad félreállnia a világ fejlődésének útjából. Minden alkalommal, amikor elfelji ezt az alapvetően fontos orientációját, minden alkalommal, amikor pusztá fennmaradásáért rendezkedik be, és az emberi intézményre jellemző nehézkességgel szervezi magát, eltévelyedik.

Az egyház az üdvösség jele, amit Jézus ajándékoz a világnak. Az emberiségnek az a része, amely igehirdetésével és tetteivel hirdeti Krisztusban való hitét, és kinyilvánítja a világ számára Isten Lelkének hatóerejét.

A szeretet jelei: a szentségek

„Én vagyok.” A feltámadt Krisztust a jelenlétében kételkedő apostolok az általa adott jelekről: behegedt sebeiről, hanghordozásáról, a kenyértörésről, a tóparton közösen elköltött vacsoráról ismerik fel. Szükségük van, hogy Jézus ilyen módon nyilatkoztassa ki magát előttük. Csak így léphetnek be misztériumába, csak így vehetnek részt lelkileg a feltámadás után gyökeresen átlényegült életében. Ennek köszönhető, hogy az apostolok „átkelhettek hozzá a túlsó partra”, és bizonyossággal felismerhették Mesterüket. Ez az élmény hitüket döntően meghatározta.

Azután elindultak a világba, hogy hírül adják az örömhírt. Hirdették, hogy Jézus mindöröktől fogva élt. És hogy tanítványaik is „átkelhessenek hozzájuk a túlsó partról” oly tettekkel közvetítették Krisztust, amelyeket Jézustól gyakran tapasztalhattak: a vízbemerüléssel, a kézrátétellel, a kenyér megosztásával a lakomán. Kezdetben nem szabták meg, milyenek lesznek az embereket a feltámadt Krisztushoz kapcsoló eszközök. Mégis már kezdettől fogva néhányan közülük kiváltságos helyet töltöttek be a közösség életében.

Például Fülöp diákonus eképpen segíti Kandaké etióp királynő főkincstárosát, hogy Izajás próféta szövegében felismerje Jézust. De mivel az etióp hivatalnok személyesen nem ismerte Jézust, közvetlenül nem hivatkozhatott rá, mint Krisztus tanítványai. Fülöpnek kell elvállalnia a közvetítő szerepét. A keresztség szentségi jelét kapja az etióp ember, mint utána annyi más. Akik személyesen nem éltek Jézus közelében, a feltámadt Krisztus jelenésének a szerepét betöltő szentségi jel által felismerhetik Őt, és határozottan állíthatják: „ez bizony Ő”. Szükségünk van jelekre, ha a hitben találkozni akarunk Jézussal. Csak a Krisztussal közös múltú egyház adhatja meg. Az egyház révén a keresztség önmagára emlékezik.

Szentségek és húsvéti misztérium

A szentségekben találkozunk a feltámadt Krisztussal: az ő segítségükkel a magunk módján átélhetjük mindazt, amit Jézus tanítványai a passió után. A szentségek útjelzők is, amelyek felszólítanak, ösztönöznek bennünket életünk folyamán, hogy azt a Názáreti Jézus élete szerint alakítsuk. Követnünk kell Őt az általa kijelölt úton.

Vannak rendelkezésünkre álló eszközök; ezeknek a segítségével átélhetjük a húsvéti misztériumot. Hogy Jézust követhessük, mindannyiunknak át kell vergődnünk a nagypénteki sötétségen. De Húsvét hajnalán elénk áll egy „ismeretlen”, akit fel kell ismernünk a hitben. Meg kell térnünk, hogy elérjük Őt. Az önző vágyaknak is ki kell lényünkéből halniuk, hogy elindulhassunk Krisztus felé, aki így szólt: „Én vagyok az Élet”, – de azt is mondotta: „Aki meg akarja menteni életét, elveszti. Aki elveszti értem és az evangéliumért, az megmenti életét.” (Mk 8, 35-36)

Ha egyes szentségek ezt jobban kifejezésre juttatják, mindazonáltal mindegyikük segít, hogy érintkezhessünk a húsvéti misztériummal, és arra ösztönöznek, hogy „átjussunk a túlsó partra” Krisztushoz. Ez a mi feladatunk.

Egyház és szentségek

Az egyház a maga egészében üdvözítő szentség. Hogy ezt a szerepét betölthesse, Krisztus felhatalmazta, hogy egyértelmű jeleket adjon nekünk, amelyek által vele találkozhatunk. Mivel az egyház ennek a jelenlétnek a szentsége, az ő jogkörébe tartozik, hogy a szentségek megjelenési formáját és számát meghatározza. A feltámadt Krisztus nevében az egyház hitelesíti a szertartásokat és az igehirdetést. Neki köszönhetjük, hogy a hit bizonyosságával mondhatjuk: „Ez Ő”.

Az egyház adja a szentségeket, viszont a szentségek valósítják meg az egyházat. Az egyházi közösség maga, amely szokásos módon jelen van minden eukarisztikus

áldozat bemutatásakor, nemcsak arról tanúskodik, hogy az egész egyházat érinti, hogy a húsvéti misztérium megvalósuljon, hanem arról is, hogy sajátmaga építi fel titokzatos testét. Nyilvánvaló, mivel a szentségek építik fel az egyházat; azok teremtik, életét meghatározott cselekedetekkel tarkítva. De azért is, főleg azért, mert a szentségeknek köszönhetjük, hogy a világban egyre nő Krisztus hitelt érdemlő tanúinak a közössége.

Ez azt jelenti, hogy a szentség nem egyéni tett. Elsősorban nem azért veszek fel egy szentséget, hogy jobb legyek, hanem azért, hogy hitelt érdemlőbben tanúskodjam Krisztusról. Még intenzívebben kell részt vennem Krisztus Testének a működésében, amelyben a húsvéti misztérium folytatódik. A szentségek magának az egyháznak cselekményei, ezért nekik köszönhetem, hogy még mélyebbre ereszthetem gyökereimet a szeretetnek ebben a misztériumában, és a szeretet áramába kapcsolódva elindulhatok mások felé. A szentségek célja nem a személy, hanem maga az egyház, az egyház célja pedig az Isten országa. Ugyanígy a celebráló pap személye, aki Isten akaratából nélkülözhetetlen a szentségek kiszolgáltatásakor, háttérbe szorul a tanúságtétel szerepe mögött. Nem a pap létesíti a szentséget, de az egyház nevében ő kezeskedik, hogy ez a szentség isteni tett.

Szentségek és mágikus rítusok

Az egyház a szentségekre vonatkozó vizsgálódásait mindig is a pontos, világos értelmezés jegyében, sőt egy kicsit már jogi szigorúsággal folytatta. Ebben bizonyára az Isten adományaihoz fűződő tisztelete nyilvánult meg. De így az eleven realitást merev formákba zárva hozzájárult, hogy azt szinte mágikus szellemben használják fel.

Márpedig a szentségek éppen a mágikus rítusok ellentétei. A mágia vagy ki akarja sajátítani a maga számára a pártfogó hatalmakat, vagy el akarja hárítani az ártalmas erőket. A mágikus szertartásokat bemutató személyek egyéni képességeinek ebben semmi szerepe nincs. Elég,

ha kimondják a varázsszavakat, és bemutatják az előírt szertartásokat, hogy így a maguk számára foglyul ejtsék az istenséget. A mágikus rítusok gyakorlása az ember kísértete, hogy az istenség belépjen tervébe, amit maga az ember agyalt ki.

Ezzel szemben, az isteni kezdeményezésre megalapított szentségek segítségével mi, — mint emberek, — beléphetünk az Isten tervébe: hívására szabadon válaszolunk. A szentségek, melyek Isten jelenlétének a jelei és ennek a jelenlétnek a megvalósulásai, egyúttal két személy találkozását is jelentik. Az ember vágya nyilatkozik meg általuk, hogy beteljesedjen benne a húsvéti misztérium.

A szentségek és mindennapi élet

Krisztus ugyanazt az életet élte, mint mi, de másképpen! Nem akart rendkívüli embernek mutatkozni, de rendkívüli volt a szeretete. A szentségek ugyanehhez a magatartáshoz vezetnek el bennünket. Meggátolják, hogy máshol keressük a feltámadt Krisztust. Ha a születéshez, kibontakozásunkhoz, halálunkhoz is kapcsolódnak, a szentségeknek mégsem az a rendeltetésük, hogy megszenteljék nélkülük profán perceinket. Hanem az a hivatásuk, hogy általuk Jézus Krisztus szerint vele egyesülve éljünk. A szentségek világa nem elkülönített, rezervációs terület. Megajándékoznak bennünket annak a lehetőségével, hogy egész életünket a húsvéti misztérium éltesse.

Egyébként szerepük nem korlátozódik a liturgiában való megünneplésükre. Hosszas visszhangjuk van egész életünkben. A keresztelezés, a papszentelés, a házasság szentsége napról napra végigkíséri életünket. Egy szentgyónás vagy egy szentáldozás áthatja másokkal teremtett kapcsolatainkat. A szentségek nem elszigetelt, életünktől független létező események.

Viszont nem is életünk eseményeit ünnepeljük általuk: más szóval nem kell saját megbékélésünkre várnunk,

hogyan felvegyük a bűnbánat szentségét, hogy testvéreinkkel összeforrva a szeretetben az Eukarisztia, az Élet Kenyere tápláljon bennünket. Mert a szentségekben Istennel találkozunk, azért működnek bennünk, hogy közelítsen bennünket a húsvéti misztérium felé. De ez magától, aktív emberi részvételünk nélkül nem valósulhat meg. A szentségekhez való járuláskor Istennek ajándékozzuk életünket, és Isten megajándékoz minket a föltámadással.

A szentségek, a reménység jelei

A szentségek útként vezetnek az Isten világa felé: bennünk találkozunk Istennel. Előre hírül adják és előre jelzik nekünk a találkozást az örökkévalóságban, a szemtől szembe való együttlétet, amely többé nem szorul rá semmiféle közvetítésre. A megkereszteltek bejutnak a teljes, határtalan életbe. Egyetemes lesz a kiengesztelődés, és megvalósul az utolsó eukarisztikus áldozat. És minden, ami felépült a világban az egyházon belül: — Krisztus teste, — emberi reménységünk végső határához vezet: a Szeretet országa végre elérkezett.

Elkötelezettség a szeretetre: a keresztség és a bérmlálás

Mindazoknak, akik felismerik, hogy Jézus az Úr, felkínálja az egyház a keresztség szentségi jelét. Így az etiópiai embernek, aki Fülöppel találkozik az úton és általa a feltámadt Krisztussal. Pálnak is, a damaszkuszi úton vilámként szívébe hasító élmény után; Kornéliusz századosnak, „aki minden időben az Istent emlegette”, Lidia bíboráros asszonynak. Ez a jel építi be őket Krisztus testébe, ennek segítségével részesednek szeretetében és tanúivá válnak szeretetének.

A keresztség már az egyház megindulása óta valójában a megtérés és a közösségbe való beilleszkedés szentsége volt. Nem volt elegendő, hogy csatlakozzanak hozzá. Ezzel még nem lettek tagjaivá. Mindig is nélkülözhetetlen volt a keresztség szertartása.

Az egyház nem felejtette el az Úr szavait: „Bizony, bizony, mondom neked: aki újjá nem születik, az nem láthatja meg az Isten országát.” (Jn 3, 3). Emlékezetébe vésődött az is, ami Máté evangéliumának az ajánló felhívása: „Menjetek tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket! Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére.” (Mt 28, 19)

Fel kell vennünk az Úr halálának és feltámadásának a szentségét, hogy a hívők közösségének szolgálatába állhassunk. Az ősegyház soha nem választotta el a bérmlálást a keresztségtől. Az első Pünkösdkor, azonnal Péter beszéde után, hallgatói, akik megrendült szívvel hallgatták szavait, megkérdezték tőle és az apostoloiktól: „Mit tegyünk hát, emberek, testvérek?” Péter így felelt: „Tartsatok bűnbánatot, és keresztelkedjék meg mindegyiktek Jézus Krisztus nevében bűneitek bocsánatára. Így megkapjátok a Szentlélek ajándékát.” (ApCsel 2, 37-38) Ezen a nyomon haladva az egyház már az első időktől fogva összekapcsolta a keresztséget a Szentlélek ajándé-

kával. Amikor Fülöp diakonus Szamariában hirdeti az Evangéliumot, Péter és János felkeresik őt, hogy rá tegyék kezüket. Amikor Szent Pál Efezusba érkezett, Keresztelő Szent János tanítványaival találkozott. Megkelesztelte őket az Úr Jézus nevében. Azután rájuk tette kezét, hogy leszálljon rájuk a Szentlélek. (ApCsel 19, 1-7)

Ez a gyakorlat jól mutatja, hogy az egyház, — bár keletkezésekor nem tudta elképzelni a keresztséget a bérálás nélkül, — mindazonáltal pontosan megkülönböztette őket egymástól. Számára az egyetlen misztériumnak két sajátossága nyilvánul meg bennük: egyrészt közreműködünk — Krisztus testébe iktatódva — Isten országának megvalósításában, másrészt befogadjuk a Szentlélek ajándékát.

Egyébként, amikor egy felnőtt keresztennyé lett, ugyanazon a húsvét éjszakáján elnyerte a „keresztenységbe való felvételt”, vagyis a keresztséget, a bérálást és részt vehetett az eukarisztikus áldozatban, először megáldozván. Mindez kidomborította e három szentség alapvető egységét. Ez a szokás a kiskorúakra is kiterjedt az egész keleti egyházban, ahol mind máig is érvényben van. Nyugaton, amióta egyre ritkább lett a felnőttek megkeresztelése — és általánossá válik a gyerekek megkeresztelése —, szokássá vált, hogy különválasztották a keresztséget, a bérálást és az Eukarisztiát. Amióta újra felújították a katekumenátust, a felnőttek keresztségre való előkészítésének a hagyományát, újra törekvés mutatkozik a keresztenységbe való bevezetés egységének helyreállítására.

Keresztség, a megtérés szentsége

A hét szentség által az Úr Jézus tanítványainak a lelkében megvalósul a húsvéti misztérium. De minden egyes szentség jellegzetes szempontot domborít ki. A keresztség a megtérés szentsége, rajta keresztül lépünk be a húsvéti misztériumba. Beletemetkezünk Jézus Krisztus hálálába és Vele együtt feltámadunk, részeseivé válunk életé-

nek. Így mi is elmondhatjuk: „Élek, de még nem én, élek, hanem Krisztus él énbenem.” (Gal 2, 20) Szent Pálnak ez a mondata többet fejez ki egy eszménynél, egy mély értelmű igazságról ad számot. A megkeresztelkedés után Krisztus testének a tagjává leszek. Ezen a jogcímen kéri tőlem, hogy én is azért haljak meg, amiért Ő meghalt, és úgy éljek, mint Ő, hogy győzzön a szeretet világa.

„Vagy nem tudjátok, hogy akik Krisztus Jézusban megkeresztelkedtünk, az ő halálában keresztelkedtünk meg? A keresztségben ugyanis eltemetkeztünk vele együtt a halálba, hogy miként Krisztus az Atya dicsőségéből föltámadt a halálból, úgy mi is új életre keljünk...” (Róm 6, 3-4)

De a keresztség, mivel szentség, szabad akaratunkhoz szól, és megköveteli aktív emberi közreműködésünket. Ez rendszerint azt jelenti, hogy a megkeresztelt egy bizonyos mértékben már megismerte az Evangéliumot, és lépéseket tett saját megtérése érdekében.

Aki homályosan érzi az Isten hívását, lassanként megsejti igazi arcát. Megismeri az Atyát, Fiút, a Szentlelket, akiknek a nevében meg fogják keresztelni. Otthonos lesz az imádság világában, mely összekapcsolja őt a három isteni személlyel. Párbeszédet kezd az Isten Igéjével, amely az örökkévalóságig tart.

De mindez nem elégséges. Életünket is meg kell változtatnunk: „Új szívet adok nektek és új lelket oltok belétek” (Ez 36, 26) A megtérés szükségszerűen nem egy új életformának elfogadásában nyilvánul meg, de szükségképp új életstílus kialakításában. Megtérésünk révén megváltoztatjuk értékskálánkat. Jézus Krisztus példájára a szeretetet helyezzük mindenek fölé. Ekkor látóköreink kitágul. Életünk, mivel egységbe forrott a feltámadt Krisztuséval, összeroppantja pusztán földi életünk korlátait. Még legegyszerűbb cselekedeteinknek is visszhangjuk lesz az örökkévalóságban.

A keresztség a szakítás és az újrakezdés szentsége. De egy új családnak: Jézus Krisztus egyházának a szentsége is, aki örökbefogadott bennünket. A megkeresztelt hívő az egyház tagjaként az apostolokhoz csatlakozik, hogy

velük együtt folytassa Krisztus művét. Misszióját sohasem egyedül teljesíti. Kétségtelenül szenvedni fog az egyházat terhelő emberi gyarlóságok miatt, de ugyanakkor megkapja tőle Krisztus eleven erejét. Az egyház neki ajándékozza az Isten Igéjét és az Úr Testét, és az ő segítségével részt vesz a Szentlélek életében.

Bérmálás, a tanúbizonyságtétel szentsége

Csírájában már minden benne rejlik a jövődő barátok közötti első találkozásban, de csak lassan tárulnak napvilágra különböző egyéni jellemvonásaik, és az idő múlásával fokozatosan elmélyül közöttük a bensőséges viszony. Így van Istennel kiépített kapcsolatainkkal is. A keresztségben összesűrítve már egész keresztény életünk adva van, de az Eukarisztia és a bérmálás jól mutatják, hogy ugyanannak az Istennek a végtelen gazdagságából más és más módon is meríthetünk.

Sokféle jelre van szükségünk, hogy behatoljunk a húsvéti misztériumba. A keresztségben Isten felszólít bennünket, hogy fiával, Jézussal együtt haljunk meg és vele együtt támadjunk fel. Bár bűnösök vagyunk, mellénk szegődik, és azt javasolja, hogy vele egységbe forrva kezdjünk új életet. Isten a bérmálás által tőlünk megkereszteltektől azt kéri, hogy vállaljunk szerepet az egyház missziós tevékenységében. Arra szólít fel bennünket, hogy vegyünk részt saját Testének a működésében, mint az emberek iránti szeretetének a tanúi. Megbízatást ad nekünk: az Ő követői legyünk a világban.

Az apostolok az Úrral együtt élték át a Húsvétot. És mégis szükségük volt a Pünkösdre, hogy tanítványokként igazán hivatásuk magaslatán állhassanak. A bérmálás újra összeköt bennünket a húsvéti misztériummal, amelyről Szent Péter még aznap kifejtette a jelentőségét Joel próféta szavait idézve: „Még szolgálóimra és szolgálóimra is kiárasztom Lelkemet ezekben a napokban, hogy prófétáljanak...” (ApCsel 2, 18) A bérmálás prófétákká avat bennünket, vagyis Isten Lelkének a tanúivá ebben a vi-

lágban, ahol gyakran a rossz szelleme uralkodik. „Megerősít” bennünket (confirmatio latinul a.m. megerősítés) a keresztség adta hivatásunkban, és világgá küld, hogy Krisztus művét folytassuk embertársaink között.

Az egyházban élünk, a Lélek életet minket. Egy élő testnek vagyunk a szerves részei, és az a feladatunk, hogy felfedezzük sajátos szolgálatunkat, hivatásunkat ennek életében. A Lélek nagyszerű feladatra sarkall minket. Ettől egész életünknek át kellene szellemülnie.

A csecsemők megkeresztelése

Amikor gyermek „jelentkezik” a családban, felmerül a szülők előtt a keresztség problémája. Számos keresztény házaspár a születés utáni közvetlen keresztség mellett tör lándzsát, mint ahogy ez századok óta szokás az egyházban. Mások kérdéseket tesznek fel magukban: Vajon jogunk van gyermekünkre, tudta és beleegyezése nélkül, egy ilyen nagy horderejű döntést rákényszeríteni? Másrészt hogyan vélekedjünk egy ilyen döntésről, amikor tudjuk, hogy a keresztség megtérést és hitvallást foglal magában és ez a szentség Krisztus tanúivá avat bennünket?

Mindenesetre nem szabad úgy döntenünk, hogy megfededkezzünk a csecsemőkor sajátos jellegéről: A csecsemők még nem szabadok, csak befogadni tudnak. Nekünk kell adnunk anélkül, hogy várnánk, amíg a csecsemő képes lesz a döntésre. Életet, nevet adunk neki, megtanítjuk egy nyelvre, a viselkedésre, egy egész életstílusra. Ez a vele megosztott élet osztozik mindazon, amit tartalmaz, és ami lassanként beivódik a gyermek lelkébe. A hit esetében is így van, ha ez a hit jelen van a szülők szívében és életüket irányítja. Az egyház „bekebelezi” a gyermeket: kifejezi azt, hogy Isten üdvösségre hívja.

De ha nem a korai keresztség mellett döntenek a szülők, esetleg mert saját hitükben sem biztosak, akkor egyesek azt a megoldást ajánlják, hogy a gyermeket csak fokozatosan vezessék be a kereszténységbe, hívó barátaik

vagy a lelkipásztor segítségével. Ha ez vitatható is, feltétlenül szabályos a felnőttek keresztelesekor, hiszen számukra lehetséges, hogy fejlődésüknek néha hosszú útján elmélyüljön az Úrral való találkozásuk, és egyre határozottabban tudják elkötelezni magukat. Az előbb említett megoldás a gyermekek számára is ebben látja azt a segítséget, — persze különböző ritmusban —, amely számot vet korukkal és fejlődési fokukkal, hogy lassanként megismerjék Jézus Krisztust, és teljesen csak akkor csatlakozzanak hozzá, mikor már kimondhatják csatlakozásuk „igen”-jét.

Már vannak kereszteni szülők, akik ezt az eljárást választották: az újszülöttet bemutatják az egyházközségnek, aki beírja őt hívei névsorába. Később a szülők végigkísérik gyermeküket fokozatos felfedező útján, aki lépésről-lépésre ismeri meg az Úr Jézust. De hagyják, hogy ő saját-maga kötelezze el magát a keresztségben.

Természetesen jogunk van akár az egyik vagy a másik döntési módot előnyben részesíteni. De tagadhatatlan, hogy mindkettő tiszteletreméltó, ha komoly megfontolás és hitre való törekvés gyümölcse. (Arra is fontos emlékeznünk, hogy a rendszeres csecsemőkeresztség egyik indítóoka a félelem volt: mintha a keresztség nélkül meghalt gyermek az eredeti bűn következtében nem juthatna Istenhez. Mintha ily visszautasítás összeegyeztethető volna az Úr végtelen gyengédségével.) Bárhogy is legyen, leggyakrabban a szülők szívének, hitének, neveltetésének talajában gyökerezik gyermekük hite, ez teszi számára lehetővé, hogy Jézus Krisztus személyével találkozzék.

A keresztségre való előkészítés

Kérhetjük gyermekkorunkban vagy már felnőtt fejjel a keresztséget; a csecsemő részesülhet a keresztség szentségében anélkül, hogy fel akarná venni. De előbb vagy utóbb, Krisztust és a Krisztus szerinti életet kell választanunk. Meg kell térnünk.

Mindkét esetben boldog, akit a szülei ebben a perspektívában neveltek. Akár azért, mert a keleti keresztyének

szép kifejezése szerint azt akarják, hogy „Krisztusnak gyermekük szívébe plántált képe kirajzolódjék”. Vagy azért, mert szabad akaratra nevelve szívesebben kísérik őt végig fejlődése útján.

Ha a keresztség szempontjai szerint nevelünk egy gyermeket megismertetjük őt az élet húsvéti távlatával: le kell mondania önmagáról és a szeretet mellett kell döntenie. Vessük emlékezetébe, hogy mindent Krisztus szerint ítéljen meg, hogy az ár ellen ússzon ebben a világban, ahol a sikerhajhászás, hatalomvágy és kényelemvágy zavarosan mosódik össze. Ismertessük meg őt az evangéliumi boldogságokkal. El kell érnünk, hogy életkedvét lelje az adakozásban, a merészségben, a lelkesedésben. Tárjuk fel előtte Krisztus örömét. Rajzoljuk meg szívében a hit útvonalt.

Micsoda kiváltság, hogy hűek maradhatunk saját gyermekkorunkhoz! Micsoda kiváltság, de ugyanakkor mekkora felelősség, hogy osztályrészünkül juthatott az életető keresztvíz, amelyről maga Jézus mondotta, hogy örök életre szökellő vízforrás lesz benne.” (Jn 4, 14)

Kiengesztelődés a szeretetben: a bűnbánat szentsége

„Ő a vámosok és a bűnösök barátja!” Jézus ellenségei, akik másokat olyan gyorsan ítélték el és közösítettek ki a maguk világából, felháborodtak irgalmas szívű magatartásán, ami Őt mindig jellemezte, és amit egész tanítása tanúsít.

A tékozló fiúról szóló példabeszéd ezt nagyon jól megvilágítja. Micsoda példátlan ennek az apának a magatartása fiával szemben, aki pedig elhagyta, szeretetét visszatartotta, vagyonát eltékozolta. Egyetlen szemrehányó vagy keserű szava sincs hozzá. Várta, szinte leste az alkalmat és túlárado szeretetével fogadja. Ünnepet rendel el. Erre az idősebbik fia fellázad: ez nem igazságos. „Nézd, annyi esztendeje szolgállok már neked, soha meg nem szegtem parancsaidat, de te egyetlen gödölyét sem adtál nekem, hogy barátaimmal mulathattam volna. Most pedig, hogy ez a te fiad, aki vagyonát parázna nőkre tékozolta, megjött, leöletted a hizlalt borjút.” Atyja megmagyarázza neki: „...te mindig velem vagy és mindenem a tiéd...”, ami másképpen mondva azt jelenti: Tárustulajdonosnak, munkatársamnak tekintettelek gazdaságomban, akivel mindent megosztok. De hozzám, apádhoz úgy fordulsz, mintha a szolgám volnál, és testvéredről úgy beszélsz, mintha idegen lenne a számodra. (Lk 15, 11-32)

Valójában, ha a bűn által meg is tagadjuk, hogy Istennel együttműködünk, hogy részt vegyünk világra kisérgázró szeretetének a művében, az Atya szeretete visszahelyez bennünket fiúi és testvéri méltóságunkba.

Jézus ezt nemcsak példabeszédekben nyilatkoztatta ki. Különösen megragadó módon maga is megélte ezt azon a napon, amikor egy házasságtörésen ért asszonyt hurcoltak eléje, akit a szokás szerint meg kellett kövezni. Bírái örömmámorban úsztak: a mózesi törvény értelmében jogcímük volt hozzá, és most kíváló alkalom is kínálko-

zott, hogy kelepcebe csalják Krisztust: kérték tőle, hogy foglaljon állást. Összeecsődültek a szitkok súlya alatt roskadozó asszony és Jézus körül, aki némán jeleket rajzol a földre, amíg a többiek megmagyarázzák neki, milyen „ügyről” is van szó. De az Ő számára ez az ügy egy asszony, aki él, szenved és szegényében megrettenve sír. És amikor az „igazak”, akik körülállják, noszogatják Jézust, hogy határozottan nyilatkozzék, milyen büntetést kell kiszabni a bűnös asszonyra, felegyenesedik, mélyen a szemükbe néz, ő, aki pedig nem akarta a vétkes asszonyra felemelni a tekintetét, aztán ezt az egyszerű mondatot intézi hozzájuk: „Az vesse rá az első követ, aki bűntelen közületek!” És Szent János elbeszéli, hogy Jézus szavai „hallatára eloldalogtak, egyikük a másik után, kezdve a véneken.” Ekkor Jézus négy szemközt maradva az asszonnyal, biztosítja, hogy ő sem ítéli el és visszaadja lelki békéjét: „Menj, de többé ne vétkezzél” (Jn 8, 1-11)

Igy egy asszony elnyerte bűnei bocsánatát és kikerülte a tragédiát, és ebben a rendkívüli „bűnbocsánati szertartásban” azok a férfiak, akik feddhetetlennek hitték magukat, beismerték és megvallották bűnüket és eloldalogtak.

A bűnbocsánat legmegrázóbb élményében kétségtelenül Péter részesült az Evangélium szerint. Szegény Péter a maga kérkedésével: „Ha mindenki is elárul, én nem árulak el Téged.” És ő, akinek a jövőendő egyház fundamentumának kell majd lennie, akire az Isten országának a kulcsai bizattak, egy szolgálólány előtt gyáván kijelentette és esküdözött: „Asszony, nem is ismerem Őt.” (Lk 22, 57) Rögtön hatalmába keríti a lelkiismeretfurdalás, sírásra fakad, vétke súlya összeroppantja, saját erejéből nem tud „új életet kezdeni”. A feltámadt Krisztus közbelépésére lesz majd szükség, aki a maga végtelen lelki finomságával nem veti szemére háromszoros tagadását, de három ízben is megvallatja Péterrel, hogy szereti őt és akkor felszólítja: „Legeltesd juhaimat” (Jn 21, 15-17) Péter felszabadult lélekkel, vétkétől megszabadulva újra barátja lesz. És ő lesz az apostolok feje. Ettől fogva feladatát végre tudja hajtani. Ahogy Krisztus kívánta: „el fogja engedni a bűnöket”.

Mert Jézus, aki földi élete során annyiszor hirdette: „bűneid meg vannak bocsátva”, egyházára akarta bízni ezt a rendkívüli hatalmat. Olyan páratlan hatalom ez, hogy kezdetben habozott az egyház. Nem látta azonnal, hogyan is éljen ezzel a hatalommal. Századok folyamán sokat változott e téren gyakorlata. Ha mindig is elfogadott tény volt, hogy a keresztséggel együttjár a bűnök megbocsátása, de a bűnbocsánat egyéb formái csak tapogatózó módon alakultak ki az egyház életében.

Először a súlyos vétségekkel, a közösség ellen elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatban merült fel annak a lehetősége, hogy a bűnbeesettek „második keresztségben” részesüljenek. Ezek a bűnök kizártak a közösségből: szükséges, hogy egy világos jel bizonyítsa, hogy a bűnös kész kitárulkozni Isten megbocsátó irgalma előtt. Szükségesnek mutatkozott tehát egy ünnepélyes szertartás – épp úgy, mint a tékozló fiú visszatérésekor, – amely kifejezésre juttatja mindenki közös örömét.

Csak lassanként lett általánossá a bűnbánat szentségének az ünnepélyes kiszolgáltatása. A kiengesztelési szertartások, amelyeket a liturgikus év néhány legfontosabb napján voltak szokásban, átadták helyüket a magántermészetű „confessioknak”, „bűnbevallásoknak”. Ezeket nagyban befolyásolta a szerzetesek között szokásos „életfelülvizsgálat” apátjuk (rendfőnökük) jelenlétében. Lassan feledésbe merültek a nagy közösségi bűnbánati szertartások. A bűnbánat szentsége így leggyakrabban a bűnös és a papja közötti négyyszemközti lelki beszélgetésre korlátozódott. Általában egy gyóntatószék „rejtekében” és a gyónót nem ismerve szolgáltatták ki, miközben a gyónó hibái, bűnei felsorolására szorítkozott, ezt követte a feloldozás és „penitencia”: elégtétel kiszabása. Kétségtelen, hogy a gyónás szentsége az egyház életében igen jelentős szerepet töltött be. Vitathatatlan, hogy az életszentségre törekvés hathatós eszköze. Sajnálatos az, hogy moralizálónak vált és elvesztette ecclesiológiai, közösségi jellegét. Részben ez magyarázza, hogy jelenleg sokan idegenkednek tőle.

Mostanában újra találkozunk a bűnbánat szentségének

közösségi megünneplésével. Bár ez távolról sem adta vissza igazi helyét az egyház életében: mégis megújodást és haladást jelent. Közösségi formája csak még jobban aláhúzza, hogy az egész egyházat érinti. Többé már nem egy bűnkatalógussal, hanem az Isten Igéjével szembesítjük életünket. Lehetővé teszi, hogy egy templom hívő közösségével együtt adjunk bűneinktől megtisztulva hálát az Úrnak.

Bűnbánat és gyónás

Az Úr Jézus az egész Evangélium folyamán arra tanít bennünket, hogy a bűnbánat életünk lényeges lépése: megtérés, vétkeink megbánása, szívünk attitűdje és egy sajátos életstílus. Jelen van keresztény hitből fakadó cselekedeteinkben: az imádságban, az osztozkodásban, a böjtben, és a szentségekben, mint egyik fontos alkotó eleme. Ezért állandóan gyakorolták és az egyházban gyakran megünnepték. De a bűnbánat szentségében van a kiváltságos helye, amelynek különös rendeltetése, hogy elengedje a bűnöket, és a bűnöst újra beillessze az egyház közösségébe.

Ebben a tárgykorban gondolkodásunkat gyakran homály borította és nagy fogalomzavar uralkodott. Így van a „confessio” szóval kapcsolatban is, amely megvallást és bevallást jelent: A bűnbánat szentségében, ebben a confessioban bevalljuk bűneinket és megvalljuk, kinyilvánítjuk hitünket és azt a vágyunkat, hogy ismét meg akarjuk találni helyünket Isten országának építői között.

A bűnbánat szentsége az általánosan meghonosodott közfelfogással ellentétben nem egy eszköz, amelynek a segítségével, bűnösségünket beismerve, befolyásolhatjuk Isten akaratát. Nem mi biztosítjuk Isten megbocsátó irgalmát, ezt nekünk Krisztus megszerezte. Isten mindig itt van köztünk, vár bennünket, mint a tékozló fiú atyja. Nem neki, hanem nekünk kell megváltoztatnunk magatartásunkat. Elengedhetetlen, hogy beismerjük bűnös voltunkat: ez a mi válaszuk Isten irántunk tanúsított,

mindent megelőző figyelmességére. De ennek a szentségnek nem ez a lényege. Nem szorítkozhatik pusztán arra, hogy szakrális jelleget adjon a vallomásnak. A vallomást megköveteli, de azt természetfölötti síkon megtetézi. Épp így feltételezi a hálaadást: ha nem is provokálja ki az Úr megbocsátását, hálaadó imájával megköszöni.

A bűnbocsánat szentségének az sem célja, hogy békét hozzon lelkiismeretembe, hogy megbékéljek önmagammal. Kétségtelen, hogy újra nekivágjak az útnak, szükségem van benső biztonságérzetre, önbizalomra és lendületre. De a szentség, az egyház aktusa végtelenül túlszárnyalja emberi személyem korlátait. Mivel az élő Krisztussal találkozom benne, aki énem mélyén viszi végbe húsvéti misztériumának a művét, teljesen az Isten országa felé irányul. Nem mágikus aktus! Ismerünk emberi találkozásokat, amelyek nyomán életünk megváltozik. A feltámadt Krisztussal való találkozásunk, aki megbocsát Péternek és Mária Magdolnának, oly esemény, amely énem szűk kereitől kiragadva újra beírja nevemet Isten országának névsorába.

Minden szentség végső célja, hogy missziós munkára küldjön bennünket. A bűnbocsánat szentségének ünneplésekor megtapasztalom Isten megbocsájtó irgalmát. Ettől fogva az emberek közötti kiengesztelődés prófétája, vagyis hirdetője és eszköze leszek. A bűnbánat szentsége révén belépek a béke-szerzőknek ígért evangéliumi boldogság birodalmába.

A gyóntató szerepe

Krisztus világosan kifejezte akaratát: „Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, s akinek megtartjátok, az bűnben marad” (Jn 20, 23) Az egyház az isteni megbocsátás letéteményese, mivel ő az Isten országának szentsége. Megbocsájtása szentségének kiszolgáltatását a közösség szolgálatára rendelt papra bízta.

Akik a bűnbocsánatból „egy köztük és az Isten közti magánügyet” szeretnének csinálni, csodálkoznak és mál-

tatlankodnak. Ezek nehezen tűrik el egy másik személy beavatkozását, azt a tényt, hogy egy másik ember előtt kell bűnvallomást tenniök. Ezzel némileg elhamarkodva megtagadják, hogy a szentség egyházi, tehát látható, közösségi jel, — még akkor is, ha a közösség közvetlenül nincs is jelen. Ezzel egyúttal szabad tere nyílna az Isten akarata mindenfajta értelmezésének, akár a lazaságnak, akár az aggályoskodásnak. Kétkelkedhetnénk: „Vajon elnyertem-e Isten bocsánatát, vagy nem? Vajon igazán szabadbá váltam?” Egyedül az egyház megbízottja tud engem biztosítani, egyedül ő mondhatja az Úr nevében: „Most pedig menj el békével!”

Ráadásul ez az ember nem néma tanú. A bűnbánat szentségében a teljes titoktartás biztosítása mellett kialakulhat egy párbeszéd, amely segít, hogy világosan lássunk, hogy elkergezzük a hamis ábrándokat, elkerülhessük az aggályokat és a bizonytalanságot. Biztos, hogy a papnak tekintettel kell lennie ránk és sok tapintatra van szüksége, hogy ezt a kényes szerepét betölthesse. De ha mindkét fél tudatában van annak, hogy az Isten országa tanúinak a nagy kalandjába vetette bele magát, ha mindketten együtt keresik, hogyan válhatnak Krisztus tanúivá, akkor a hamis problémák elenyésznek: Többé már nem egyik ember hallgat egy másikra, hanem ketten együtt hallgatnak Krisztusra.

A bűnös magatartása

Mindnyájan bűnösök vagyunk, ez olyan nyilvánvaló, hogy senki nem vitathatja. De magatartásunk ezzel a tényvel és az egyház által felkínált szentséggel szemben nagyon különböző. Ha könnyen el is fogadjuk, hogy nagyon különbözünk egymástól, hogy nem jutottunk el arra a fokra, ahova el akartunk érni, — „A rosszat cselekszem, amit nem akarok, és nem a jót, amit pedig szeretnék” —, ha gyakran nem értünk egyet önmagunkkal, mindazonáltal nincs érzékünk a bűnbánat iránt. Nem kevésbé vagyunk tartózkodók magával a bűnbánat szentségével szemben is.

Ez többnyire azzal magyarázható, hogy nem értettük meg a bűnbánat lényegét. A szentség értelmét meghamisítjuk, ha ez számunkra nem a megtérés és az Istenhez való visszatérés állandó mozgalma, ha segítségével nem leszünk újra Isten fiai és embertársaink testvérei, megújhodott szívvel a szeretettől éltetve. Meghamisítjuk az értelmét, ha pusztán az annyira rettegett, késleltetett, végülis gyorsan végrehajtott „bűnvallomás-feloldozás” tényére korlátozzuk, hogy megkönnyebbüljünk. A lényeges az, hogy találkozzunk a feltámadt Krisztussal: ehhez képest a gyóntató megválasztása, a gyónások gyakorisága, a „lelkiismeretvizsgálat” fontosságuk ellenére is másodrendű jelentőségűek. Igyekezzünk, hogy gyónásaink ne apró fogyatékoságaink felsorolására korlátozódjanak, ami egyébként a szentmisére előkészítő, bűnbánati cselekmény szerepének a félreismerése lenne. Ismerjük fel a pillanatot, amikor a bűnbánat szentsége legjobban tud beilleszkedni hitünk életébe. Jó, ha oly paphoz fordulhatunk, aki az Istennel kiengesztelő találkozásunkban tud nekünk segíteni.

Jézus mondotta: „Boldogok a tisztaszívűek.” Amíg megpróbálunk Isten szerint szeretni, egészen egyszerűen miért nem ismerjük be, ami ebben megakadályoz bennünket és válaszfalként mered közénk... És miért nem Istenben keressük a fényforrást és erőt megtérésünk érdekében? Hiszen az Úr szavai szerint nagy az öröm a mennyekben, ha egy bűnös bűnbánatot tart.

A bűnök súlyossága

A világ bűne a szeretet hiánya, mert eltorlaszolja a szeretet útját. Minél inkább csúfot űzünk a szeretetből vagy visszautasítjuk, vétkünk annál súlyosabb. Hogy ezt tudjuk, egyáltalában nincs szükségünk arra, hogy a bűnöket tudálékos pontossággal különböző fokozatokra osztó katalógusokhoz forduljunk felvilágosításért. Csak az Isten Igéjét kell olvasnunk és meghallgatnunk szívünk mélyén. Bizonyára azokat a hibákat fogjuk súlyosabb bűnnek felismerni, amelyek legmélyebben sajtó sérüléseink – vagy

legalábbis a legnyilvánvalóbbak. De egyedül csak Isten lát a vesénkbe és a szívünkbe. Egyedül csak Isten tudja lemérni annak a súlyosságát, amit elkövettünk. Szent Pál szerint: „A magam részéről nem törődöm azzal, hogy ti. más emberi bíróság mit ítél felőlem, hiszen önmagam fölött sem ítélek. Az Úr mond fölöttem ítéletet.” (1 Kor 4, 3-4)

Másrészt jól tudjuk, – mivel fájó szívvel újra meg újra érezzük, – hogy kétségbeesünk és „süllyedünk”, amikor az egymás közötti érintkezés és a szeretet áramköre megszakad, ha tulajdon erőnkől képtelenek vagyunk helyreállítani, mert emberi nehézkedési erőnk súlyosabb. Ekkor jött el a pillanat, hogy felkiáltunk: „Uram, ments meg minket, mert elveszünk!” A bűnbánat szentsége, a bűnösnek ez az újra beillesztése az egyházi közösségbe Krisztusnak láthatóan felénk nyújtott keze, amely kiemel a mocsárból és biztosít: „Ne féljete, itt vagyok!” Ezt a ki nyújtott kezet megragadni annyi, mint teljesen ráhagyatkozni, egy kicsit elveszteni önmagunkat, hogy Őt újra megtaláljuk, és folytathassuk küldetésünket: Bűneid megvannak bocsátva, most pedig indulj! Engesztelődjete ki!

Ez egy újonnan megjelent könyvnek a címe. Békéljete meg önmagatokkal, embertársaitokkal, Istennel, aki titeket vár, és szeretetét és irgalmát ajánlja nekünk szüntelenül. Ne ellenkezzete, engedjete, hogy Krisztus felszabadítson titeket: hiszen ezért jött a földre. Ismerjete fel, hogy meg vagytok váltva, és ti vagytok az üdvösség tanúi a világban. És „örvendezzete újra mondom nektek, örvendezzete!” Tudjátok megünnepelni az Isten megbocsátását mindnyájan együtt egy boldog közösségben, örvendezve, hogy megkaptátok Istentől gyöngéd szeretetének jelét: bűneitek bocsánatát.

A szeretet találkozója: az Eukarisztia

„Én ugyanis az Úrtól kaptam, amit közöltem is veletek: Urunk Jézus elárulásának éjszakáján fogta a kenyeret, hálát adott, megtörte, és így szólt: ‚Vegyétek és egyétek, ez az én testem, amelyet értetek adok. Ezt tegyétek az én emlékezetemre.‘ Ugyanígy vacsora után fogta a kelyhet és így szólt: ‚Ez a kehely az újszövetség az én véremben. Ezt tegyétek valahányszor isztok belőle, az én emlékezetemre.‘

Valahányszor ugyanis e kenyeret eszitek és e kehelyből isztok, az Úr halálát hirdetik, amíg el nem jön.” (1 Kor 11, 23-26).

57 tavaszán vagyunk. Több évvel azelőtt Pál apostol huzamosabb ideig tartózkodott Korinthosban. Hívei beszámolnak neki a helyzetről. Problémák merülnek fel ebben a gyülekezetben, melyet ő alapított és annyira szeret. Ezért levélben fordul hozzájuk.

Emlékezik... Damaszkuszi megtérésének nagy eseménye után megkeresztelték. A tanítványok közössége befogadta. Ettől fogva részt vett az eukarisztikus lakomán, és továbbra is találkozott a feltámadt Krisztussal. Számára épp úgy, mint a többi tanítvány számára valóra vált Jézus ígérete: „A kenyér, amelyet adok, a testem a világ életéért.” (Jn 6, 51) A szeretet világában élőt a folytonos találkozások éltetik. Az Istennek az emberrel kötött új és örök szövetségét testvéri lakomával ünnepeljük. Ettől ez a szövetség még csak erősödik. Ebben az áldozati lakomában (áldozat és lakoma!) Jézus önmagát adja értünk, hogy mi is odaadhassuk önmagunkat másokért.

A szentmise nem csupán egy elmúlt esemény egyszerű emléke. Az élő Krisztus szüntelenül, újra meg újra felszólít bennünket, hogy álljunk be missziós tevékenységébe.

Az Eukarisztia Krisztus halálának nem is csak egyszerű visszaidézése. E szentség által hirdetjük és megvall-

juk, hogy Krisztus halála legyőzte a halált, hogy végül is a szeretetnek nagyobb a hatalma. Ettől fogva reménységünk jogos, a hálaadás (az Eukarisztia ezt jelenti) Jézus tanítványa számára életének normális légköre lesz. Minden alkalommal, amikor a keresztények összegyűlnek, hogy megtörjék a kenyeret, csak még határozottabban megerősítik, hogy hisznek az életben, mert hisznek Krisztus feltámadásában.

Isten szeretetének legnagyobb tanújelét adja

Nem tudunk szeretni... Csak egyetlen ember volt képes szeretni, és pedig határtalanul: Jézus Krisztus. „Mivel szeretete övét, akik a világban maradtak, mindvégig szeretete”, és megvalósította a szeretet legmerészebb álmát: a teljes egyesülést. Feláldozta önmagát és táplálékul adta oda nekünk, hogy eltűnjön bennünk, hogy isteni valójával tápláljon bennünket, hogy élete életünkkel váljon számunkra, akik Őt befogadtuk.

Isten szeretete teremtette az embert. Jézus Krisztus ennek a szeretetnek a sugallatára „öltözött emberi létállapotunkba”. Ez a szeretet, amit számunkra életével és halálával tanúsított, Nagycsütörtökön páratlan módon tör napfényre, amikor lelke csodálatos gesztusával önmagát ajándékozta nekünk: „Vegyétek, ez az én testem.” Azután fogta a kelyhet, hálát adott és nekik adta. Mindnyájan ittak belőle. Ő pedig így szólt: „Ez az én vérem, az új szövetségé, amelyet sokakért kiontok. Bizony mondom nektek: Nem iszom a szőlő terméséből addig a napig, amíg majd az újat nem iszom Isten országában.”

Valójában az „Úr csodát művelt velünk.”

Az ember hitének legnagyobb tanújelét adja

Az Eukarisztia, a korlátlan szeretetnek ez a szentsége rejlik minden szentségi kaland mélyén. Ez a „par excellence” szentség. De mint az Úr irántunk tanúsított szere-

tetének az aktusa, a leghatározottabb hitvallást követeli tőlünk. Igazán meg kell térnünk, hogy higgyünk a hihetetlenben, ami emberi síkon elfogadhatatlan. Mert ha sok téren bizonytalanok is lehetünk, hogy az Istent egy adott esemény vagy találkozás mélyén felismerjük, az Eukarisztia, a látszólagos abszurdumnak ez a tetőpontja: — saját Istenünket enni! — radikális igenünket vagy tagadásunkat követeli meg tőlünk. A húsvéti vacsorán Krisztus nem hagyott semmi rést a hitetlenkedésnek.

Mert hiszek Jézus Krisztusban, aki így szólt: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre”, amikor megáldozom, elfogadom, hogy azonosuljak az Úr Jézussal, hogy húsvéti misztériumában elérhessem Őt. Ezt valósítja meg bennem az Eukarisztia, amely minden alkalommal visszavezet keresetségem forrásához, mert szüntelenül új hús-vétra hív meg engem.

Amikor a szentáldozáshoz járulok, abban a pillanatban, amikor a pap így szól: „Krisztus teste”, „Ámen”-nel válaszolok. Ebben a beleegyezésben hitvallás rejlik, amely egész életemet elkötelezi.

Amikor bensőm legmélyén találkozom az Úr Jézussal

Bár soha nem tudunk a maga teljességében egyesülni az Úr Jézussal, mégis ennek az Eukarisztia a lehető és leg-tökéletesebb megvalósulása. Életünket, sőt imáinkat is annyi tökéletlen és félbeszakadt találkozás kíséri! Ezek közül a legteljesebb az, amiről maga Krisztus mondotta, hogy teljes lényével átengedi magát ennek a találkozásnak „egy új és örök szövetségért”. Az Eukarisztia az Úr teljes, hitünk által elfogadott önátadása, a szeretet megvalósulása. Azt is jelenti, hogy lehetséges Isten és köztem a bizalmas párbeszéd. „Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, bennem marad és én őbenne.” (Jn 6, 56)

Jól tudjuk, — ha hiszünk benne, — hogy Krisztus közelében élünk. Az események zajlásában éppen működése közben fedezzük fel Őt. Az imádságban is vele találkozunk. A szentségek segítségével megedződünk benne.

De soha sem juthatunk el egy olyan bensőséges egyesüléshez, éspedig abszolút bizonyossággal, mint amikor az Eukarisztiában nemcsak az Úr testét vesszük magunkhoz, de életét is elnyerjük. „Engem az élő Atya küldött, s általa élek. Így az is élni fog általam, aki engem eszik.” (Jn 6, 57)

Az Eukarisztia az egyház alapja

Az élet kenyerét Krisztus adta egyházának, amely szüntelenül belőle táplálkozik már az ősegyházban alakult közösségekben. „A tanítványok állhatatosan kitartottak a kenyértörésben.” (ApCsel 2, 42) Az eukarisztikus áldozat az egyház egész életének a központi aktusa. Egyúttal az az aktus, amely az egyházat létrehozza, mivel Krisztus életének az áramkörét tanítványai lelkébe kapcsolva őket az élet tanúivá és terjesztőivé avatja.

Mint az egyház, az Eukarisztia is közreműködik ebben a kettős, látszólag ellentmondó áramlatban: egyszerre összegyűjt és világgá küld bennünket. Egyrészt összegyűjt bennünket, mert mindnyájan, akik hiszünk Benne, visszatérünk az élet kenyeréhez. Másrészt világgá küld bennünket, emlékeztet és aktualizálja Jézus Krisztus legfőbb ajándékát. Ugyanakkor felszólít mindnyájunkat, akik az eukarisztikus áldozatban résztvesznek, hogy testvéreinkért oda kell adnunk életünket.

Mivel az Eukarisztia az élő Jézus Krisztusba vetett, nyíltan kifejezett hitvallásunk, létrehozza mindazoknak a látható közösségét, akik Őt megvallják. Mivel tanúivá teszi őket, a maguk számlájára vállalkoznak az egyházi misszióra: örökkön-örökké építeni az Isten országát.

A legerősebb összekötőkapocs a keresztények között

A közös ízlés, a közös élmények, a hasonló életmód egymáshoz közel hoz és egymással összefűz bennünket. Ha ugyanahhoz az ideológiához, politikai áramlathoz

csatlakozunk, ez csak még jobban megszilárdítja köztünk a bajtársi, az igazi testvéri szellemet. De egészen másfajta kapcsolatok épülnek ki közöttünk, ha közösen osztozunk egy nagy reménységben, ha együttesen állítunk valamit, ami öntudatunkat és eszünket meghökkenti, és ha életünket ezért a hitért elköteleztük: „Az áldás kelyhe, amelyet megáldunk, nemde a Krisztus vérében való részesülés? S a kenyér, amelyet megtörünk, nemde a Krisztus testében való részesedés? Mi ugyan sokan egy kenyér, egy test vagyunk, mivel mindnyájan egy kenyérből részesülünk.” (1 Kor 10, 16-17)

Ha nyíltan megvallom, egy addig ismeretlen személlyel együtt, hogy a Názáreti Jézus ma nemcsak köztünk élő valóság, de az Eukarisztiában is jelen van, ez az ismeretlen valaki már nem lehet számomra idegen: testvéremnek ismerem el, mert örököstársam Krisztusban, és velem együtt testének tagja. Velem együtt ugyanarra a kalandra vállalkozik és ugyanarról a szeretetről tanúskodunk. Mindaz, ami emberileg megkülönböztet minket egymástól, elhalványul, mert ugyanazon Atya fiaiként, ugyanazon Léleknek erejétől éltetve, a Megváltó Jézus Krisztus hitében egyesülve hiszünk annyira Igéjében, hogy testvérekként osztozhassunk az Újszövetség lakomájában.

Mivel ez a meggyőződés éltet bennünket, testvéries, vidám, ünnepi arculatot kellene hogy öltsenek eukarisztikus gyülekezeteink. Ha most még nem így van, akkor mégis eljutunk egyszer odáig, ha a szentmisére elhozzuk hitünket és kifejezzük közösség utáni vágyunkat.

Az emberiség egyesülésének a legfényesebb prófécijája

Szentmisénk legyen ünnepélyes összejövetel, közös testvéri lakománk, hálateljes csodálattal a megújuló Áldozat láttán. Mivel azonban emberek vagyunk, alig telik erőnkéből ezt az eszményt megvalósítsuk. De már az is jó, hogy szívünkben él a megvalósítás vágya. Megsértjük-e az Eukarisztia mélységes igazságát és mindazt, amit az tartalmaz, ha elő is fordul velünk, hogy elfásulunk a

megszokott munka taposómalmában és bezárkózunk saját gondjainkba?

Igen, hisszük, hogy Jézus jelen van, máskülönben nem jöttünk volna össze! Igen, tudjuk, hogy ezek az embertársaink a mi testvéreink, és hogy Krisztus kegyelméből „nincsenek többé se zsidók, se görögök, se rabszolgák, se szabadok, se férfiak, se nők...” se gazdagok, se szegények, se betegek, se egészségesek, csak az Isten népe! Még akkor is, amikor képtelenek vagyunk mindezt átélni, tudjuk, hogy az Eukarisztia ezt hirdeti és már előre elénk vetíti jövőendő megvalósulását. Tudjuk ezt mi, egy nagyon is emberi, de egyszersmind isteni egyháznak a tagjai, mindezt akarjuk és körömszakadtunkig ragaszkodunk hozzá.

Az Eukarisztiában való közös részesedés a hívő számára kegyelmi pillanat: a közösen átélt szeretet és egység. Ez előre jelzi az emberek közötti egyetemes egység megvalósulását.

A Szeretet országa eljövételének legreálisabb elővételezése

Az Eukarisztiában nemcsak az válik jelenvalóvá, amit Krisztus átélt, de a jövő is aktualizálódik: az eljövendő Élet. Az Eukarisztia a Szövetség kenyerével és borával együtt a hívőknek odaajándékozta az új világ foglalóját, amelynek a teljességét csak az idők végén nyilatkoztatja ki nekünk Isten.

Az Eukarisztia az Isten irántunk tanúsított végtelen szeretetének az aktusa, amit emberi létállapotunk korlátoz. Ez a szeretetlakoma, amire meghív bennünket, „amíg Ő el nem jön teljes dicsőségében” előre megjövendőli országát, amely végülis létre fog jönni: az ajándékozás és elfogadás teljes kölcsönössége, a teljes áttetszőség szív és szív találkozásában. Ekkor béklyók és korlátok nélkül találkozzunk a végtelen szeretetben.

A szeretet szolgálatában: a pap

„Megesküdött az Úr és nem bánja meg: Te pap vagy mindörökké... Azonkívül ők nagy számban voltak papok, mivel a halál következtében nem maradhattak meg. Ő viszont örökre megmarad, s így papsága örökké tart. Ezért mindörökre üdvözítheti is azokat, akik általa járnak az Isten elé, hiszen örökké él, hogy közbenjárjon értünk.” (Zsid 7, 21-25)

Péter, Jakab és János nagyon meglepődött volna, ha azt mondták volna nekik, hogy Jézus pap. Nem Lévi törzséből született, soha nem mutatott be áldozatot a templomban, és nyilvános működése során senki nem sejtette, hogy papi tisztséget tölt be. A zsidó papok megbecsült kaszthoz tartoztak: pontosan meghatározott funkciójuk volt. Mint minden vallás papjai, ők voltak a közvetítők Isten és az emberek között, és ők mutatták be a nyilvános templomi szertartásokat. Senki nem vitatta el tőlük se társadalmi pozíciójukat, se szerepüket, amit be kellett tölteniük.

Mégis néhány évtizeddel később a Zsidókhoz írt levél szerzője teljes bizonyossággal megállapítja, hogy Krisztus az egyedüli igazi pap.

Valójában Jézus Krisztus a „par excellence” pap, vagyis pap a szó legteljesebb értelmében. Nem azért, mintha különleges beiktatást kapott volna, de Ő egyszerre Isten és ember. Egész lénye által Ő a közvetítő. „Hídként” ível az Isten és az ember két partja között.

Szent Péter első levelében az egész keresztény közösséghez, Krisztus testéhez már így szól: „Papi nemzetség vagytok.” Hiszen a keresztség szentsége által mind „királyok, papok és próféták” lettek, akik részesednek Jézus Krisztus egyetlen papságában, aki az egyetlen pap a maga teljességében. Tehát mindnyájan közvetítők vagyunk Isten és embertársaink között. Így mindannyiunkra hárul a felelősség, hogy testvéreinknek elvigyuk a Szeretet

örömhírét. Mindannyiunk erkölcsi kötelessége, hogy az emberiséget felajánljuk a Mennyei Atyának.

Mégis ebből a szent közösségből, Isten odaadó híveiből Jézus magához szólított és különválasztott néhányat tanítványai közül: „Nem tizenkettőtöket választottam ki?” (Jn 6, 70) Azt akarta, hogy életében részesedjenek. Különös módon tájékoztatta őket mindarról, ami tanításának lényege. Felhatalmazta őket, hogy azt megismertessék minden néppel, nemzettel. Kinyilatkoztatta nekik az Atyát, előre meghirdette a Szentlelket, és önekik mondta: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.”

Követői közül erre a tizenkettőre, amíg együtt voltak egészen különös tisztséget bízott. Ő tette lehetővé, hogy azután magukra vállalhassanak egy alapvetően fontos szerepet: a közösségen, „Krisztus testén” belül ők képviselhették a Főt, Krisztust. És utánuk mások a századok során újra meg újra magukra vállalták ezt a küldetést és gyakorolták ezt a hatalmat.

Egyáltalában nem azért, mert dicsőség vagy kiváltságok után sóvárogtak volna. Krisztus, a „par excellence” pap nem azért jött közénk, hogy Őt szolgálják, hanem hogy Ő szolgáljon másokat. Azok, akik hajlandók Őt a világban képviselni, a maguk részéről sem követelnek maguknak személyi hatalmat, sem előjogokat, csak azt a megtiszteltetést kérik, hogy mesterük példáját követve ugyanazért a missziós célért végezhesék szolgálatuk: kinyilatkoztatni a Szeretetet.

Ezért nekik kell ébren tartaniuk Jézus Krisztus legfőbb ajándékának az emlékezetét és az idők végezetéig táplálni az egyházat az élet kenyerével, ezzel az Eukarisztiával, melyet Jézus alapított Nagycsütörtökön, hogy megpecsételődjön az Úr és a népe közötti új és végleges szövetség.

Valójában kik is igazán Jézus papjai, hacsak nem azok, akiket megbízott, hogy isteni adományát ajándékozzák tovább, hogy Őt hirdessék és ünnepeljék a földkerekség végső határáig? A papnak, a megváltó Krisztus kiváltságos tanújának a lényeges szerepe, hogy az Eukarisztia embere legyen, akit erre a feladatra az egyház feljogosított és

hivatalosan felszentelt. Már papi hivatása természetét is mélyen befolyásolta ennek a szentségnek a két irányú lüktető sodra: egyrészt arra hivatott, hogy másokat összegyűjtsön, másrészt missziós tevékenységre világgá is küldi őket.

Az Eukarisztia embere lévén a pap összegyűjti Isten népét. Az ő léte teszi lehetővé, hogy az Eukarisztiát az időben is meg lehet ünnepelni. Neki köszönhető, hogy a keresztények egy-egy közössége, gyülekezete az egyház egy-egy sejtjét alkothatja.

Mivel az Eukarisztia embere, a pap a misszió szolgálatában áll, mindig mások felé küldöttként azt az állandó feladatot is kapta, hogy ő is missziós munkára küldje embertársait. Mert minden kereszténynek Jézus Krisztust kell hirdetnie és másokkal megismertetnie. Mindnyájukra „ragadjon át Isten szent ragálya!”

Igy az adott körülményeknek megfelelően a pap jobban az összegyűlt közösségnek szentelheti magát, soha szem elől nem tévesztve, hogy egyházközsége figyelmét is a missziós tevékenység felé kell fordítania. Azoknak a szolgálatára is hivatott, akik Krisztust nem ismerik. Mindenkinek lelkiismereti szabadságát tiszteletben tartva, az ő hivatása, hogy az Eukarisztia útjára irányítson mindenkit.

De a pap semmi szín alatt nem folytathat külön partizánharcot. Papsága nem sajátmagáé, hivatását mindig a közösséggel kapcsolatban és rá vonatkozólag gyakorolja. Nem lehetünk papok egymagunkban. Egy pap, aki elkülönül az egyháztól, gyökértelenné válik, meddő lesz missziója, ő pedig „jelentéktelenné” törpül. Csak akkor lehetünk Jézus Krisztus papjai, ha egyházának is a papjai vagyunk.

Az Eukarisztia és a pap

Nem könnyű meghatározni, mi is a pap szerepe az Eukarisztia megünneplésében. Azt is állították róla, hogy „egy másik Krisztus”, mivel Krisztus szavait vette az aj-

kára és ez tette lehetővé, hogy Jézus jelen van a szentségben. Ezzel azonban túlértékelték a pap szerepét, amely ugyan nélkülözhetetlen, de nem korlátlan.

Az eukarisztikus gyülekezetben maga Krisztus a házigazda az áldozati szeretetlakomán, amelyet egyházára bízott. De ezt a „házigazdai” szerepet egy pap tölti be, akit Krisztus küldött és hívott meg erre a tisztségre; tehát „Krisztus személyében”, vagyis képviselőjében van ott.

A kenyér és a bor konszekrációja nem a paptól, hanem a Szentlélektől ered. Az új eukarisztikus imádságok a Szentlélekhez intézett könyörgések éles világosságával minden kétséget kizárnak: Kérünk téged, Úrunk, hogy ugyanez a Szentlélek szentelje meg ezeket az áldozati adományokat, hogy a te Fiad testvére és vérévé váljanak ennek a nagy misztériumnak a megünneplésében, amelyet Ő maga hagyott ránk az örök Szövetség jeléül.” (IV. eukarisztikus imádság)

A pap feladata a közösségnek a Szentlélekhez intézett imáját kifejezésre juttatni. Isten népének a nevében az Istennek nyújtja át az áldozati adományokat és kéri tőle, hogy azokat szentelje meg, „hogy Jézus Krisztus testvére és vérévé váljanak.”

Az egyház és a pap

Az egyház szenteli fel a papokat, hogy „hídként” íveljenek az Isten és az emberek között. (A pap-szó latin megfelelője, a pontifex, hídépítőt jelent.) Ezért a papok bizonyos hatalommal vannak felruházva, amelynek a segítségével Krisztus művét folytathatják a világban: egyedül ők vezethetik „Krisztus személyében”, képviselőjében az eukarisztikus áldozatok bemutatását, ők engedhetik el a bűnöket, és az egyház számos ténykedésében közvetítők Isten felé.

De a századok folyamán ezekhez sok más funkció kapcsolódott. Különböző okokból speciálisan papi teendőknek tekintették őket. Ez a látásmód, minden egyházi feladatnak a papokra való „átruházása” eltorzította magá-

nak a papnak és a megkereszteltnek a fogalmát is: lényegük nagy részétől fosztotta meg őket.

Igy aztán számos hívő hozzászólt a gondolathoz, hogy a pap az Istennel folytatott párbeszédnek és a vele kiépített bensőséges kapcsolatoknak a „specialistája”. Ettől fogva magától értetődő lett, hogy az imádság sok fajtáját úgy tekintették, hogy a papok számára van fenntartva: mint például a breviárium, a közösségi ájtatosságok vagy a napi szentmise. Logikusnak tetszett az a vélemény is, amely szerint a világi hívő életében, ahol a vasárnapi mise „a heti imádság pillanata”, Istenhez fűződő viszonyát megsértjük, ha az egyéni imádságát akadályozzuk a szentmisében. Ha ellenben minden megkeresztelt hívő állandó igényének érzi az imádságot, ennek különböző formái újra megtalálják igazi helyüket. Így a közösség különböző tagjai, papok és laikusok felismerhetik, hogy egymást kölcsönösen kiegészítik rátermettségük és képzettségük szerint.

Ez érvényes a teológiára is, amelyet olyan gyakran a papok számára tartottak fenn, a már jellemzett „globális beiktatás” – tehát minden egyházi feladatra szánó papszentelés felfogása – szellemében. Már pedig minden hívő, akár pap vagy világi, aki képes az isteni kinyilatkoztatásról komolyan elmélkedni, és tudományos munkára alkalmas, lehet teológus!

Akadnak más feladatok is, mint például gyűlések előkészítése és bevezetése, adminisztrációs munka, amit a világi hívők nagyon jól el tudnak látni, akadnak közöttük erre alaposabban kiképzettek.

A papok „küldöttek”, pontos megbízatással, hogy Isten országát terjesszék. Rendelkeznek a szükséges felhatalmazással, hogy küldetésüket teljesítsék, – ilyeneknek el is ismeri őket a közösség. Hasznosnak bizonyulhat szerepkörüket kibővíteni és különböző feladatokkal megbízni azokat, akik így tudják életüket szentelni testvéreik szolgálatára. De soha nem szabad összetéveszteni a gyakorlati célszerűség okát a küldetés lényegével.

Papi hivatás és nőtlenség

Jézus hirdette, hogy vannak, akik a nőtlenséget választják az „Isten országáért”. Ennek a döntésnek nagy szerepe van Isten és az emberek előtt. De úgy tűnik, Krisztus ezt a döntést nem akarta abszolút érvényűvé tenni, sem előfeltételként kikötni mindazok számára, akik a papi hivatást gyakorolnák. Az egyház is, amely hosszú ideig elismerte egyesek – a szerzetesek – esetében, hogy celibátussal szentelik magukat Isten szolgálatára, de ezt nem követelte meg minden paptól. Ettől az állásponttól – amely mindmáig érvényes a keleti egyházakban – a római katolikus egyház eltért, és ezt a szerzetesi életformát az egész papságra kiterjesztette.

Bizonyos, hogy csak életünk, munkaidőnk, törekvéseink teljes feláldozása árán érhetjük el, hogy önmagunkkal teljesen szabadon rendelkezünk. A „meg nem osztott” szív, minimális anyagi igények, szabad órák mások, mindenki számára, állandó gond az Isten országáért: ezek a papi celibátus igazi szempontjai – nem pedig a másodrendűek, melyeket olykor felhoznak.

De másfelől beszélni lehetne a keresztény házaspár pótolhatatlan élettapasztalatairól, a keresztény család példamutató értékéről és a papi élet megosztásával mindazokkal, akik az emberi szeretetnek ezt a kiváltságos életformáját élik.

Jelenlegi társadalmunkban egyre több érvet hoznak fel a nős férfiak pappá szentelése mellett. Amíg a papok világosan meghatározott szerepet vittek, s egy meghatározott, zárt közösségbe beilleszkedve éltek, amely kiegyensúlyozottságot biztosított nekik, nőtlenségük, ha nem is volt könnyű, összhangban volt életkörülményeikkel. Jelenleg gyakran lakóhelyet és munkakört változtatnak: az emberi kapcsolatok meglazulnak. Egyre kevésbé „ismerik el” és fogadják el őket. Emberileg érthető, ha ily körülmények között a házasság, a férfinak a nő részéről történő, alapvetően fontos „elfogadása” tűnik egyesek számára alkalmas papi életformának.

Kétségtelenül várható, hogy az egyház törvénye is fej-

lődésen megy keresztül, és hogy a közeli vagy távolabbi jövőben nőtlen és nős férfiakat¹ egyként fognak felszentelni. Hiszünk az egyházat irányító Szentlélekben, akinek hívása az áldozatos papi életre mindig szólni fog. Mert bármi is történjen, sohasem szabad elfelejtenünk a szerelemről való lemondás nagy értékét, egy sokkal szélesebb távlatú szeretet érdekében, se a családalapításról való lemondását azért, hogy még intenzívebben vehessen részt a pap Isten országának építésében: A pap az egyház építője!

„Testemben kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az egyháznak javára” – mondja Szent Pál (Kol 1, 24). A bűn világában, ahol a szeretetet oly gyakran elárulják, önmagam befejezetlen tökéletlenségének az elfogadása talán a legmegfelelőbb módja közreműködésnek a húsvéti misztériumban.

Papi hivatás és a pap munkaköre

Valószínű, hogy Krisztus épp úgy nem adott pontos utasítást arra, hogy miféle mesterséget űzenek a papok, mint arra sem, hogy melyik életformát válasszák a házasság és a nőtlenség közül. Ha első követőitől kérte is, hogy hagyják el halászbárkáikat és hálóikat, Szent Pál mégis normálisnak és Jézus tanításával összeegyeztethetőnek tartotta, hogy sátrat szőjjön, hogy „senkinek se legyen a terhére”. De túlzás lenne, ha ebből általános érvényű törvényt kovácsolnánk. Bizonyára jó, ha a papok osztoznak embertársaik életsorsában és munkájában, hogy jobban megismerjék őket, és hogy közöttük Krisztus jelenlétéről tanúskodjanak. De ugyanakkor hasznos, sőt szükséges, hogy a papok minden idejüket az egyház közvetlen szolgálatának szenteljék. (Minden nagyobb és eleven társaságban, szakszervezetben, egyesületben vannak, akik hivatásszerűen egész idejüket kitöltő munkát végeznek.) Így a papok csak határozottan megerősítik az Isten szolgálatának az elsőbbségét ebben a világban, ahol gyakran azon teljesítményünk szerint minősítenek bennünket, amelyet fizetésünkkel mérnek.

Ezen a téren is több utat követhetünk, melyek kiegészítik egymást. Sajnálatos volna, ha az egyik végletből a másikba esnénk.

A papi hivatásra való rátermetség kritériuma, ismérve: a Szentlélek. Ő az, aki szívünk rejtekében szól, az Ő segítségével kérhetjük, hogy felismerhessük a hallott hívást. Ő az, aki az egyháznak – mely Ura akaratára hallgat – tudtára adja, hogy milyen választ adjon ezekre a hívásokra. Ő általa fogják a megkereszteltek felismerni, hogy a szeretet melyik útját válasszák, elegendő merészséggel és kitartással, hogy – a századok folyamán – megvalósítsák Jézus Krisztus papságát, az Ő akarata szerint, amíg majd újra eljön.

¹ A nők férfiak pappá szentelésével kapcsolatban itt meg kell jegeznünk, hogy a szerző itt nem a hazai viszonylatban közismert görögkatolikus gyakorlatra gondol, hanem oly idősebb (kb. 40-45 éves) érdemes és megállapodott jellemű férfiakra („viri probati”), akik egyéni és családi tanúságtételük és szellemi rátermetségük révén alkalmasnak tűnnek a papi szolgálatra. Hozzáfüzzük még, hogy ezt a kérdést higgadtan és merőben lelkipásztori szempontból kell tekintenünk, valamint nem okvetlenül egyetemes rendezésre gondolnunk, hanem bizonyos országokban fellépő paphiány esetén történő engedményre. Annak érdekében, hogy a hívek joga a vasárnapi szentmisén való részvételhez, a papi vezetés alatt álló egyházközségekhez, a gyónáshoz stb. feltétlenül kielégítést nyerhessen. (A kiadó megjegyzése.)

A szeretet tanúi: a házasság

„Kedvesem az enyém és én az övé vagyok.” Így szól hozzám: „Tegyél a szívedre pecsétnek... Mert mint a halál, olyan erős a szerelem... Nyíla tüzes nyíl, az Úrnak lángja”, így énekel az Énekek Éneke fiatal jegyese (2, 16; 8, 6).

Férfinek és nőnek vagyunk teremtvé, különbözőknek, hogy egymást kiegészítsük, hogy belőlünk vonzóerő sugározzon egymás felé. A szerelemben a világ kezdete óta megújul szüntelenül a férfinek és a nőnek a csodálatraméltó találkozása. Felfedezik, hogy egymás számára nélkülözhetetlenek. Egyetlen vágyuk, hogy eggyé legyenek, és mindkettőjük ebben az egyesülésben ismeri fel a kibontakozás útját: a boldogság és a kiteljesedő élet feltételét.

Micsoda varázserő rejlik egymás kölcsönös felfedezésében! Micsoda reveláció kettesben egymás közelében élni! Még tévován dadog szerelmükben élménye, felülmúlja őket. Ezért szeretnék, hogy szerelmüket mások is elismerjék, ezért hivatalosan bejelentik. Családot alapítanak, hogy szerelmük az időben tartós legyen. Szükségét érzik, hogy szerelmüknek emberi síkon is folytatása legyen, ezt gyermekük születése biztosítja.

Az emberi szerelem és a házasság

Ha házasságról szólunk, mindarra gondolunk, amit a szerelem szó jelent, de ezeknek nagyobb távlatot adva. A házasságban teljesen átéljük a szeretetet és egyszersmind elfogadjuk a kölcsönös felelősséget. Bár a szeretet mindig is „önmagunkból való kilépés”, a másik társ elfogadása, egység utáni vágy, felszabadító erő és igényeink forrása, mégis a házastársakban és a családi sejtben nyilvánul meg a legnagyobb erővel. Ezért az egymással megosztott közös élet nyújt és követel tőlünk a legtöbbet. Mert csak együt-

tes erőfeszítéssel építhetünk fel egy családot. Mert a házasság nem kölcsönös kielégülésünket támogató egyesület, hanem két egymást szerető embernek a szövetsége annak érdekében, hogy felépítsenek oly művet, amely túlszárnyalja őket.

A házasságban minden szinten párbeszéd kezdődik: a legtestibb területtől kezdve a legspirituálisabb zónáig. Élettársunkkal egységbe akarunk forni, amely lényünk minden erőforrását működésbe hozza. Olyan kalandba vágunk bele, amelynek dimenziói egyszerre érintik személyünket, de ugyanakkor személyünk határainál meszebb terjednek.

A házasság azt is jelenti számomra, hogy felelős vagyok a másikért, hogy valamiképpen lénye egyik részének én vagyok a teremtménye, és még nagyobbá akarom tenni őt. Saint-Exupéry szerint „felelősek vagyunk azért, akit magunkhoz szelidítettünk”. Felelősek leszünk másik társunkért, egyáltalán nem azért, hogy saját képünkre gyúrjuk őt, nem is azért, hogy saját látásmódunkat és életstílusunkat kényszerítsük rá, hanem azért, hogy segíthessük, hogy önmagában felfedezze azt, ami őt építeni, formálni tudja. Így egycsapásra önmagunkat is építjük mindazzal, amit ajándékol a másiktól kaptunk, amit a másik személye nyújtott nekünk. A házaspár létjogosultsága nem a házasságok közötti kompromisszumokban rejlik, hanem abban, hogy valami rejtélyes módon úgy egymáshoz tudnak illeszkedni szerelmük által, hogy ez önmaguk felülmúlására kényszeríti őket.

Ugyanez az egymáshoz-illeszkedés a forrása annak, hogy a házaspár léte kitér egy új emberi lény világ-rajövetelével. Mivel a férj és feleség egymást kiegészítik, anélkül, hogy önálló egyéniségük elmosódna, és mivel találkozásuk mindkettőjüket építi, megszilárdítja, ezért alkothatnak valamit, ami túlszárnyalja őket.

A társadalom a „polgári házasság” által elismeri ezt az egységet. Sok keresztény hajlamos ennek a jelentőségét csökkenteni. Mégis megvan a maga emberi nagysága. Ez azt jelenti, hogy két ember szereti egymást annyira, hogy szerelmükhöz a társadalmat hívják meg tanúnak, hogy

abba új sejtként beiktatódhassanak. Az egyház két keresztségben nem részesülő egyén között elismeri az ilyenfajta házasság érvényességét: vagyis elismeri a házaspár társadalmi funkcióját, az őket egyesítő köteléket, tartóságra való törekvésüket, szerelmük autentikus voltát. Törvényesnek tartja családalapítási óhajukat. A rövid ideig tartó polgári „szertartáson” kívül, — amelynek elenyészően csekély fontosságot tulajdonítunk, — a kötés egész emberi és társadalmi jelentőségét el kell ismernünk és tiszteletben tartanunk.

Sajnos, örökké szeretni egymást nem könnyű. A láng hamar hamvába hanyatlik. A férj és a feleség sokszor már nem igen emlékszik arra, hogy miért is házasodtak össze. Ekkor egyesek a további együttélés mellett döntenek, eléggé negatív megfontolás alapján: fásultságból, a képzelőerő hiányából, amely meggátolja őket, hogy új irány felé tájékozódjanak. Másoknak van bátorságuk, hogy együtt maradjanak, mert hisznek a közösen megkezdett művükben és azt folytatni akarják. Gyakran szívettépő ez az „átmeneti korszak”, amit végig kell élniük. Ez az elhatározás azoktól, akik Istenben nem hisznek, az emberbe, az ember képességeibe, világépítő hivatásába vetett valódi hitet követeli meg.

A szerelem és a keresztény házasság

Ha az „új parancsokat”-ot működni hagyjuk lelkünkben, ha Jézus Krisztus szerint szeretünk, akkor szeretetünket Isten szívébe horgonyozzuk és a végtelen mértékével mérhetjük. Így messze túlmegyünk az emberi kompromisszumokon, az emberi megértésen s még a legnehezebb elgondolásokon túl, hogy részt vegyünk Isten szövetségének az építésében, szeretete, halála, feltámadása misztériumában.

Minden ember, aki szeret, még akkor is, ha nincs is ennek a tudatában, valami módon átéli az Istennel való hasonlatosság élményét, aki maga a Szeretet. De ha a hit élteti emberi szerelmünket, és fel tudjuk ismerni eredetét,

soha nem sejtett visszhangja támad szerelmünknek, és magát az isteni természetet is megsejteti velünk.

Ha mi, Krisztus tanítványai, az Ő tanításának a fényében éljük át az emberi szerelmet, tökéletesen és véglegesen egyesülünk egymással oly halálban, amely az életet nemzi. Krisztus ugyanis mindkét házasságot felszólította, hogy haljanak meg önmaguk számára, hogy mondjanak le saját vágyaik megvalósításáról. Így válszolhatnak Jézus állandó felhívására, aki határozottan állítja, hogy „aki az életét elveszti, megnyeri azt”, ha az életet a szeretet távlatába állítjuk. Mert ennek az erőfeszítésnek a végcélja nem a lemondás, nem a halál, hanem az élet, amit a maga teljességében magunkra vállalunk. Amikor két ember összeházasodik, soha nem „befezett lények”, mindegyikük kötelessége, hogy egymást segítsék, hogy Krisztusban felnőtté érlelődjenek.

De szövetségük nem korlátozódik pusztán önmagukra. Az Isten végtelen nagy bizalmat helyez a házastársakba: rájuk bízta, hogy teremtményei, az emberiség szaporodását irányítsák tovább. Egy megszülető gyermek nem csupán szülei szerelmének a gyümölcse, aki testet és arcot ölt, hanem az Isten gyermeke is, aki, miként ők, az örökélet lehetőségének a súlyától gazdag. Bár szüleitől származik, a gyermek nem az ő birtokuk, annak ellenére, hogy nagy a felelősségük, hiszen tőlük függ, hogy hozzájárulnak-e ennek az új életnek a kivirágzásához, és hogy beilleszkedhessen egy adott társadalomba, és kultúrába, eszmények szolgálatába.

Nyilvánvaló, egy családi otthon hivatása túllép a családi körön. Egy házaspár az élet forrása, nemcsak saját gyermekeik, de mindenki számára, akikkel útjukon találkoznak. A szeretet életáramától hajtva tanúskodnia kell arról, hogy a szeretet lehetséges egy olyan világban, amely szüntelenül megpróbálja elfelejteni. Isten gyakran élt a menyegző hasonlatával, hogy kinyilatkoztassa felénk sugárzó szeretetét. Az egész Biblia beszél a házasságról, mert a férfi és a nő egyesülése fejezheti ki a legtökéletesebben a szeretetet. Vannak gyermektelen házaspárok; de nem szabad, hogy e házaspárok terméketlenek

legyenek. „Ti vagytok a föld sója... Ti vagytok a világ világossága...” (Mt 5, 14)

Minden családnak, amelyben a szeretet tüze lobog, természetes kisugárzása van. Emlékeztet a Jézusnak szegezett ravasz kérdés: „Van-e jogunk feleségünket elbocsájtani?” Felejthetetlen Jézus válasza, amely túlmutatva a mózesi törvényen a Teremtő ősi szándékaihoz igazodik és a házasság felbonthatatlanságának az alapja: „Nem olvastátok, hogy a Teremtő kezdetben férfinak és nőnek teremtette az embert és azt mondta: Ezért a férfi elhagyja apját, anyját, a feleségével tart és egy test lesz a kettő? Most már többé nem két test, hanem csak egy. Amit tehát Isten egybekötött, azt ember ne válassza szét.” (Mt 19, 4-6).

Az a lényeges különbség a már magában is oly egyszerű polgári házasság és a házasság szentsége között, hogy az anyakönyvvezető előtt maguk a házasfelek kötnek egymással szövetséget egy szerződés alapján, amelyet egyedül ők garantálnak, az egyházi esküvőben viszont maga Isten egyesíti őket és missziót bíz rájuk: „Nagy ez a titok, én Krisztusra és az egyházra vonatkoztatom”, – így kiált fel Szent Pál.

A keresztény házasság felbonthatatlan, mert a Feláldozó Krisztus és közösségének az egysége is felbonthatatlan. A házastársak erkölcsi kötelessége, hogy erről tanúskodjanak. Váratlanul támadhatnak köztük nehézségek és elegendő indítókuk lehet az elválásra. Az egyház konstalálhatja, hogy együttélniük lehetetlen, és feloldhatja őket ezen kötelezettség alól, de nem vonhatja vissza azt, amiben Isten megingathatatlan szeretete megnyilvánul. Amikor az egyik különálló házastárs újra megházasodik, teljes értékű tagként nem vehet részt a közösség életében. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy többé semmit sem kaphat az egyháztól, hogy semmiféle szerepet nem tölthet be, hogy semmiről nem tanúskodhatik.

Minden szerelem arra áhítozik, hogy örökké folytatódjon és nagyobbodjon. Két megkeresztelt hívő szerelme, akik átélik a húsvéti misztériumot, felbonthatatlan.

A keresztény házaspár nemcsak két ember, akik tár-

sulnak egy magasztos feladatra, hanem egy Isten által megszentelt család, hogy tanúskodjanak hűséges szeretetükről: „Látjátok, mint szeretik egymást!”... Az Isten azt kéri tőlük, hogy ők legyenek a világban a Szeretet országának felfedezői és prófétái.

A szeretet legyőzi a halált

„Az elhunytak sorsáról nem akarunk tájékoztatlanságban hagyni benneteket, testvérek, hogy ne szomorkodjatok, mint a többiek, akiknek nincsen reményük. Ha Jézus, mint ahogy hisszük, meghalt és feltámadt, akkor Isten vele együtt feltámasztja azokat is, akik Jézusban hunytak el.” (1 Tesz 4, 13-14)

Krisztus feltámadásának köszönhető, hogy a halál is más megvilágításban áll előttünk. Többé már nem azt jelenti, hogy emberi reményeinknek szükségképpen örökre befellegzett. A halál az örök Életre kitaruló ajtó: küszöbén egy új világba léphetünk. Amikor az Úr halálát megünnepeljük, örömmel emlékezünk arra, hogy halálával legyőzte a halált, és életét adta értünk, hogy éljen a szeretet. Ebben a csodálatos reménységben osztozunk vele, és előre megjósoljuk beteljesülését. Az Úr halálának a megünneplésével magát a halált is tagadjuk. Végül a kenyértörés is azért kapta az „Eukarisztia”-elnevezést, mert lehetővé teszi, hogy minden szenvedésünk és életünk minden nehézsége dacára hálát adhassunk. Midőn egy szeretett társunk halálára emlékezünk, hálaadásunkkal is azt a tényt erősítjük meg, hogy tudjuk: ő már belépett az örök élet világába. Ha a halállal kapcsolatban is lehetséges a hálaadás, akkor minden ügyünkben-bajunkban köszönetet mondhatunk. Ez a magatartás nem azt jelenti, hogy megfélelkezünk a rosszról vagy tagdjuk: sőt integráns része lesz életünknek. De felülemelkedünk a rosszon, és így előre meghirdetjük az örökkévalóságot.

Emberi szempontból is értelme van az életnek, a szerelemnek, a munkának, a házasságnak, a családalapításnak. De Isten szerető szándéka mindezeknek új értelmet, új távlatot ad. Ebben az új dimenzióban mindenünk átlényegül. De a szenvedés, a betegség, a halál, főleg a halál önmagukban véve abszurd, elfogadhatatlan tények. Csúfot űznek mindabból, amit szívünk mélyén dédelgetünk.

Sóvárgunk a boldogság, az öröm után. Szükségünk van szeretetre, alkotó erőinkre és arra, hogy tartós legyen az életünk. A szenvedés csorbítja lényünket, a halál összezúz bennünket. Ez az abszurdum, a radikális kudarc! Ezen törik meg emberi lendületünket. Ha nem hívjuk segítségül az Oltáriszentségben közöttünk lakozó feltámadt Krisztust, megkísért bennünket a kétségbeesés.

Mert a szentségek tagadják a kudarcot. A betegek kezzel való megkenése újra értelmet és célt ad betegségtől feldúlt életünknek. A bűnbánat szentsége visszahozza szívünkbe a békét, ahol a gonoszság erői vívják végső ütközetüket. Az utoljára feladott Oltáriszentség, – amelyet az „útravaló” szép kifejezéssel is szoktak illetni, végigkísér bennünket pályánk végső szakaszán. Elfogadjuk, hogy szabadítónkként az ő segítségével keljünk át a túlsó partra.

Látszólag ellenkezik-e valami inkább személyi kibontakozásunkkal, szabadságszomjunkkal, emberi méltóságunkkal, mint az erőnket kiszipolyozó betegség és szenvedés, melyek megcsonkítanak, leamputálják lényünk egy szervesen hozzánk kötött részét? Mi sem természetesebb a levertségnél és a csüggedésnél. Könyörgő kiáltásunk száll az Úr felé: „Uram, akit szeretsz, beteg.”

Lázár nővéreinek Jézushoz intézett pár szava gyakran tolul az ajkunkra. Előbb vagy utóbb bennünk és mindazokban, akiket szeretünk, felüti fejét a betegség. Ha súlyos a betegség, keserves tapasztalatunkká válik: keresztülhúzza és lerombolja terveinket, ráébreszt saját korlátainkra, és arra indít bennünket, hogy kérdéssé tegyük életünket, sőt egész más orientációt adjunk neki. Mindez szívünk és testünk számára fájdalmas erőpróba.

Krisztus, aki annyit tett a betegekért, nagyon is tisztában volt ezzel. Irántuk tanúsított gondoskodó figyelem, készséges előzékenysége jól mutatja, hogy soha nem volt a szenvedés pártján. Ő, aki maga volt a megtestesült élet, mindig azért harcolt, hogy győzzön az élet. A szenvedőket szüntelenül buzdította, hogy emelkedjenek felül saját keserveiken.

Erre ösztönöz bennünket a betegek szentsége, amely-

ben különleges módon találkozunk a feltámadt Krisztussal. Betegségünkben megtapasztaljuk a szegénységet és a teljes kifosztottságot. Ez a húsvéti misztérium szárnyasoltárának az „első szárnya”. De innen el kell indulnunk az élet felé.

„Beteg valamelyiktek? Hivassa el az egyház elöljáróit, és azok imádkozzanak fölötte, s kenjék meg olajjal az Úr nevében.” (Jak 5, 14) Az olajjal való megkenést és a kézrátételt Jézus sokszor gyakorolta, hogy meggyógyítsa a betegeket. Ezeket a gesztusait újra felfedezhetjük a betegek szentségében. Sokáig „utolsó kenet” volt a neve, mert a beteg életének a legutolsó óráira halasztották a szentség feladásának az időpontját. Így az élet jele helyett elriasztó vészjelként meredt a haldoklók elé. Pedig szerepe éppen az, hogy megpróbáltatásainkban segítsen szeretetben összeforralni a feltámadt Krisztussal, hogy lelkünk mélyén átéljük a húsvéti misztériumot. Értelmet ad szenvedéseinknek. — Mint minden szentség által, — ennek a szentségnek a segítségével is, aki az áldásában részesül, kiléphet önmagából, túlszárnyalhatja önmagát, hogy Krisztussal együtt megvalósítsa az Isten országát. Amikor hívők közösségében lehet kiszolgáltatni ezt a szentséget, egyházi dimenziója nyilvánvalóvá lesz: az Eukarisztia, a keresztség és minden más szentség példájára ez a szentség is az egyház egyik alkotó eleme. Az áldásában részesülő beteg testvérei előtt arról tanúskodik, hogy Krisztus tanítványai számára a betegség nem kudarc, hanem különlegesen hathatós segítő eszköz, hogy közreműködhessen Isten országában.

Az élők legnagyobb félelme a halál, ami sokunk számára azt jelenti, hogy „vége mindennek”. Azok pedig, „akiknek nincs reményük”, az élet értékeinek a tagadását látják benne. Keserű szájjal fogunk bele minden vállalkozásunkba. Érdemes-e a hatalmat, sikert, a szerelmet keresnünk, ha egy szép napon a halál megsemmisítő ereje mindezt elpusztítja? „Napjaim olyanok, mint a sűrűsödő árnyék, magam meg elszáradok, mint a fű” (Zsol 102, 12) Régen, ha valakinek a halálát akartuk jelezni, szívesen mondtuk róla, hogy „kimúlt közülünk az árnyékvilágból”, és a holtakat „elhunyt”-aknak nevezték. Idézzük

csak az Evangéliumot: „Jézus tudta, hogy elérkezett az óra, amikor a világból vissza kell térnie az Atyához”... (Jn 13, 1) Mert Jézus, az emberfia és Isten fia is „átkelt a túlsó partra”, a halál is más színben mutatkozott meg tanítványai előtt. A vértanúk állhatatossága ámulatba ejtette a világot. A keresztény temető a remény színhelye lett. Szent Pál minden idők egyik legmerészebb mondatát vetette papírra: „Halál, hol a te győzelmed?” (1 Kor 15, 55)

A keresztény ember számára a halál keresztségének betetézése és beteljesülése. Paradox módon neki köszönhető, hogy le tudjuk győzni a halál minden bennünk fészkelő hatalmát, hogy életünk a határtalan, teljes életbe torkolljon. Valójában ez a mi újjászületésünk, ami már az első szentség felvételekor megkezdődött. A vértanúk halálának a napját a mártírok életrajzírói „születésnap”-nak nevezték.

A haldokló „útravaló”-ul veszi magához az Eukarisztiát, hogy legyen útra való elesége. Aki eltávozik közülünk, miután keresztény életútja végéhez ért, már sokszor találkozott a feltámadt Krisztussal. Mi, akik csak átutazóban vagyunk a földön, magunkhoz vehettük az Oltáriszentséget, hálát adhattunk, mert megajándékozott bennünket az örökkévalóság ígéretével, amit már előre sejtünk. Az új élet küszöbén, amit előre megüzentek nekünk, a hitben utoljára lelkünkbe fogadjuk a mi Urunkat. Vele együtt ünnepeljük, hogy már igen közel van az idő, amikor vele szemtől-szemben találkozunk.

Ez az utolsó szentség életünkben, több nincs, hiszen a szentségek földi életünk szolgálatában állnak. De a hívők szívében a temetési szertartások is végtelenül mély visszhangot vernek. Ezekkel a szertartásokkal egyáltalán nem a halált ünnepeljük, hanem határozottan az életre szavazunk! Megvalljuk örökkévalóságba vetett hitünket, és megingathatatlanul reménykedünk abban, amiről Krisztus kezeskedett értünk: „Annak, aki küldött, az az akarata, hogy abból, amit nekem adott, semmit el ne veszítsek, hanem feltámasszam az utolsó napon.” (Jn 6, 39)

Az, akinek a teste utóljára van kitéve barátai között, ezt mondja nekik: „Emlékezzél arra, hogy Jézus Krisztus

feltámadott halottaiból!” Aki elhagyott bennünket, már fölemelkedett abba az új életbe, amelyben „a régi feledésbe merül, és eszébe se jut senkinek”, „ahol csak öröm és újjongás lesz... Nem hallatszik többé benne sem sírás, sem jajkiáltás.” (Iz 65, 17-19)

Mert Krisztus feltámadása számunkra az eljövendő élet záloga. Bizonyosak lehetünk az új világ, Isten országának az eljövételében. A feltámadt Krisztus „reményre-szánt” lényeknek teremtett bennünket. Számunkra, akik hiszünk az örök élet ígéletében, a csapások és a szenvedés már nem elviselhetetlenek. Minden emberi fájdalmunk, gyászunk, elválásaink, megcsúfolt szeretetvágyunk, betegségünk, nyomorunk, jogfosztottságunk révén részt veszünk a húsvéti misztériumban, a szeretet éltető kovásza vagyunk a világban. Mivel az igazi élet vár utunk végén, nem szabad kétségbeesnünk és fellázadnunk azért, mert földi pályánkon végigkísért minket sokezernyi „kis halál”. Mert népének Isten megígérte az örökkévaló szeretetet, és elküldötte értünk egyszülött Fiát, hogy megbizonyosodjunk szeretetéről, hiszünk a végső győzelemben. „Utolsó ellenségként a halál semmisül meg, hiszen mindent lába alá vetett.” (1 Kor 15, 26)

Ekkor elérkezik a kinyilatkoztatott szeretet nagy ünnepe. Végtelen szeretetéről ismerhetjük fel Istent, amivel mindöröktől fogva elhalmoz bennünket. Ekkor valósul meg Szent János látomása: „Nézd, ez az Isten hajléka az emberek között! Velük fog lakni és ők az ő népe lesznek, és maga az Isten lesz velük. Letöröl szemükből minden könnyet. Nem lesz többé halál, sem gyász, sem jajgatás, sem vesződség, mert a régi világ elmúlt.” (Jel 21, 3-4)

Az OPUS MYSTICI CORPORIS Könyvkiadó (Bécs) kiadványaiból:

Joseph RATZINBER:

A KERESZTÉNY HIT

Gondolatok az Apostoli Hitvallás nyomán

Bécs, 1976, 220 lap

A rangos német dogmatika-professzor egyetemi előadásait olvashatjuk, amelyekben hittudományi hallgatók előtt fejtegeti hitigazságainkat a mai ember problémáival s gondolkodásmódjával szembeesítve. Papoknak és igényes világi hiveknek egyaránt szánt írás.

Jacques LOEW:

ELMÉLKEDÉSEK JÉZUS KRISZTUSRÓL

Lelkigyakorlat a Vatikánban

Bécs, 1975, 175 lap

Ki Jézus Krisztus? Erre az örökké időszerű kérdésre keres választ szerzünk, a Szentírás és a mai élet nagy ismerője, a „dokkmunkáspap” e lelkigyakorlatos könyvében. Jézust „három dimenzióban” vetíti szemünk elé. Először ószövetségi előképeiben, majd megcsodálja oly „emberies emberségében” és felismeri az egyházban, Titokzatos Testében s annak tagjaiban – bennünk – továbbélő Krisztust.

Michel QUOIST:

KRISZTUS ÉL!

Bécs, 1978, 157 lap

Krisztus egyházában titokzatosan tovább él: Így a hívő keresztény maga is tevőleg résztvesz a teremtés és megváltás misztériumának kibontakoztatásában, amikor a világ fejlődését s embertársai javát szolgálja. Ez jellemzi a mai világi hívők lelkeségét, akik épp családi, hivatási, társadalmi elkötelezettségükben találkoznak Krisztussal.

Maurice és Geneviève ABIVEN:

ÉLET KETTESBEN

Tanácsok a sikeres házassálethez. – A függelékben írárok a keresztény házasság lelkiségéről.

Bécs, 1978, 190 lap

Orvos és pszichoanalitikus házaspár 15 éves házassági tanácsadói tapasztalatait szűri le e könyvben. A mű második felében A. D'Heilly, G. Scherer, M. Dirks, A. Becker, B. Strätling és H. Strätling Tölle, J. Dirnbeck írásait találjuk a keresztény házasság lelkiségéről.

KIADVÁNYAINK KAPHATÓK AUSZTRIÁBAN:

Habbel Josef Buchverlag, 1010 Wien I., Stephansplatz 6.

Bécsi Magyar Könyvüzlet, 1010 Wien I., Domgasse 8.

KÜLFÖLDÖN BÁRMELYIK KÖNYVKERESKEDÉSBEN

beszerezhetők főbizományosunk címének megadásával:

Auslieferung HEROLD, A-1081 Wien, Postfach 321.

Szerzőnk, az Oratorium papja, hosszú kateketikai múltra tekint vissza. Elmúlt évig a Centre Jean Bart, a párizsi egyházmegyei Kateketikai Központ irányító személyisége, s jelenleg a Fêtes et Saisons folyóirat szerkesztője. Könyvében a kereszténység örömhírének lényege: a szeretet szemszögéből vizsgálja, és fejti ki hitünk legfőbb igazságait, az Evangélium alapján. Monfort kateketikai könyve főleg felnőttek, kiváltképpen házasságra készülők, vagy ifjú házaspárok hitbeli elmélyítésére alkalmas olvasmány.

OMC
BÉCS